

MANLIBRO DE ESPERANTO

00. Enhavo

01. Alfabeto	3
02. Elparolo aŭ prononco	3
03. Silaboj	4
04. Akcento	4
05. Artikolo	4
06. Substantivoj	5
07. Adjektivoj	5
08. Pluralo	5
09. Personaj pronomoj	6
10. Posedaj pronomoj	6
11. Nedifinita pronomo	7
12. Adverboj	7
13. Adverba vorteto ĉi	10
14. Akuzativo	11
15. Verboj	15
16. Aktivaj participoj	18
17. Pasivaj participoj	21
18. Prefiksoj	23
19. Sufiksoj	26
20. Prepozicioj	36
21. Konjunkcioj	44
22. Komparado	49
23. Ĉu-demandoj	51
24. Ki-demandoj	51

25. Tabelvortoj	54
26. Nombraj vortoj	58
27. Adjektivaj nombrovortoj	59
28. Kioma horo estas?	59
29. Vortfarado	60
30. Oftaj eraroj	61
31. Kelkaj gravaj vortoj	64
32. Utilaj frazoj kaj esprimoj	69
33. Proverbaro	72
34. Unua legaĵo	74
35. Dua legaĵo	82
36. Bibliografio	84
37. Memorindaj reguloj	85
38. Korelativaj vortoj aŭ tabelvortoj	87
39. Afiks-tabelo	88
40. Vortaro esperanta – hispana	90

Manlibro de Esperanto ver. 9.0 (aprilo 2013).
Verkis Jotor. Libere kopiebla.

01. Alfabeto

Consta de 28 letras: 5 vocales, 2 semivocales y 21 consonantes.

A – B – C – Ĉ – D – E – F – G – Ĝ – H – Ĥ – I – J – Ĵ – K – L – M – N – O – P
– R – S – Ŝ – T – U – Ŭ – V – Z

a – b – c – ĉ – d – e – f – g – ĝ – h – ĥ – i – j – ĵ – k – l – m – n – o – p
– r – s – ŝ – t – u – ŭ – v – z

02. Elparolo aŭ prononco

Las 5 vocales (a – e – i – o – u) se pronuncian como en castellano.

10 consonantes (b – d – f – k – l – m – n – p – s – t) se pronuncian también como en castellano.

- c** Equivale a “ts” en mosca tse-tse: **danci** (dán – tsi).
- ĉ** Equivale a la “ch” castellana en muchacho, pecho: **ĉarlatano** (char – la – tá – no).
- g** Incluso la inicial, equivale siempre a la “g” suave en gato, seguir, trigo: **gitaro** (gi – tá – ro).
- ĝ** Equivale al grupo inglés “dg” en Cambridge, al grupo francés “dj” en adjoint, al grupo catalán “tg – tj” en viatge, platja: **loĝi** (ló – dgi), **ruĝa** (rú – dga).
- h** Equivale a la “h” inglesa en house. Es ligeramente aspirada, o sea, que se pronuncia como la “j” castellana pero sumamente suave: **hundo** (hún – do).
- ĥ** Equivale a la “j” castellana en hijo, rojo: **azuleĥo** (a – ssu – lé – jo).
- j** Equivale a la “y” castellana en doy, ley, voy: **arboj** (ár – boy).
- ĵ** Equivale a la “s” inglesa en usual y a la “y” argentina en yo: **ĵurnalo** (yur – ná – lo).
- r** Incluso la inicial, equivale siempre a la “r” suave en pera: **kanario** (ka – na – rí – o).
- ŝ** Equivale al grupo inglés “sh” en ship, al grupo francés “ch” en chaud, a la “x” catalana en caixa: **fĭŝo** (fĭ – sho), **ŝĭpo** (shí – po).

- ŭ Equivale a la “u” breve diptongada en aurora, euforia, pausa: **antaŭ** (án – tau).
- v Equivale a la “v” inglesa en vanity, francesa en vie, italiana en vita. Es siempre labiodental y no debe confundirse con la “b”: **vino** (ví – no).
- z Equivale a la “z” inglesa en zero y a la “s” castellana en musgo, haciendo vibrar las cuerdas vocales en la garganta: **rozo** (ró – sso).

El alfabeto es rigurosamente fonético: se lee como se escribe y se escribe como se pronuncia. No existen letras dobles ni mudas. Cuando dos letras iguales aparecen juntas debido a la unión de dos raíces, o una raíz y un afijo, se pronuncian separadamente: **mallonga** (mal – lón – ga).

03. Silaboj

En esperanto cada palabra tiene tantas sílabas como vocales contiene. Ej. “**la**” tiene una sílaba, “**libro**” tiene dos (li – bro), “**piano**” tiene tres (pi – a – no) mientras que en castellano sólo tiene dos (pia – no), “**elefanto**” tiene cuatro (e – le – fan – to).

04. Akcento

El esperanto no tiene acentos ortográficos (á – é – í – ó – ú) sino tan sólo el acento tónico, que se pronuncia pero no se escribe y que recae siempre sobre la penúltima sílaba. Por tanto todas las palabras son llanas. Ej. “**libro**” (lí – bro), “**piano**” (pi – á – no), “**familio**” (fa – mi – lí – o), “**telefono**” (te – le – fó – no).

05. Artikolo

la Artículo determinado (en castellano el – la – los – las). Es invariable para todos los géneros, números y casos. El artículo indeterminado (en castellano un – una – unos – unas) no existe en esperanto.

botelo: (una) botella
glaso: (un) vaso
leonino: (una) leona
leono: (un) león

la botelo: la botella
la glaso: el vaso
la leonino: la leona
la leono: el león

meblo: (un) mueble
tablo: (una) mesa

la mebloj: los muebles
la tabloj: las mesas

06. Substantivoj

-o Terminación de todos los sustantivos en singular.

botelo: botella
glaso: vaso
instruisto: maestro, profesor
katino: gata

kato: gato
lernanto: alumno, aprendiz
libro: libro
tablo: mesa

07. Adjektivoj

-a Terminación de todos los adjetivos en singular. Hay que tener en cuenta que en esperanto el adjetivo antecede generalmente al sustantivo.

alta: alto, alta
granda: grande
plena: lleno/a, pleno/a

alta domo: (una) casa alta
granda fabriko: (una) fábrica grande
plena glaso: (un) vaso lleno

08. Pluralo

-j Terminación que señala el plural en sustantivos y adjetivos. Esta semivocal se pronuncia como la “y” castellana en estoy, soy, voy. No forma sílaba al no ser una de las cinco vocales. El acento tónico de la palabra no cambia del singular al plural: **lernanto** (ler – nán – to), **lernantoj** (ler – nán – toy).

amikino: amiga
bela floro: (una) bella flor
birdo: pájaro
lernanto: alumno
malplena glaso: (un) vaso vacío

amikinoj: amigas
belaj floroj: (unas) bellas flores
du birdoj: dos pájaros
lernantoj: alumnos
malplenaj glasoj: (unos) vasos vacíos

09. Personaj pronomoj

Los pronombres personales se anteponen al verbo. El pronombre neutro “**ĝi**” se emplea para sustituir cosas (abstractas o concretas) o animales. El género gramatical no existe en esperanto.

mi: yo	ni: nosotros, nosotras
vi: tú, usted	vi: vosotros/as, ustedes
li: él	ili: ellos, ellas
ŝi: ella	
ĝi: ello, ella (neutro)	

Ŝi legos kaj skribos. Ella leerá y escribirá.

Ĝi estas bruna. Ella (la mesa) es marrón.

Vi estas tre inteligenta. Tú eres muy inteligente.

Vi estas tre inteligentaj. Vosotros/as sois muy inteligentes.

10. Posedaj pronomoj

Los pronombres posesivos se forman añadiendo la terminación “-a” a los pronombres personales respectivos. Admiten la terminación “-j” del plural.

mia: mi, mío, mía	miaj: mis, míos, mías
via: tu, tuyo, tuya, de usted	viaj: tus, tuyos, tuyas, de usted
lia: su, suyo, suya (de él)	liaj: sus, suyos, suyas (de él)
ŝia: su, suyo, suya (de ella)	ŝiaj: sus, suyos, suyas (de ella)
ĝia: su, suyo, suya (de ello)	ĝiaj: sus, suyos, suyas (de ello)
nia: nuestro, nuestra	niaj: nuestros, nuestras
via: vuestro, vuestra, de ustedes	viaj: vuestros, vuestras, de ustedes
ilia: su, suyo, suya (de ellos/as)	iliaj: sus, suyos, suyas (de ellos/as)

mia kato: mi gato	miaj dentoj: mis dientes
via domo: tu casa – vuestra casa	viaj okuloj: tus ojos – vuestros ojos
lia kanario: su canario (de él)	liaj libroj: sus libros (de él)
ŝia piano: su piano (de ella)	ŝiaj floroj: sus flores (de ella)
ĝia koloro: su color (del coche)	ĝiaj mebloj: sus muebles (de la casa)
nia lando: nuestro país	niaj urboj: nuestras ciudades
ilia aŭto: su coche (de ellos/as)	iliaj fotoj: sus fotos (de ellos/as)

11. Nedefinita pronomo

oni Pronombre indefinido que equivale a “se – uno” en castellano.

Kun granda bruo oni malfermis la pezan pordegon. Con gran ruido se abrió el pesado portón.

Oni devas labori por vivi. Se debe trabajar para vivir.

Oni diras, ke li venos post du tagoj. Dicen (se dice) que vendrá dentro de dos días.

Oni ne scias, kion fari. Uno no sabe qué hacer.

Oni parolis multe pri vi. Se habló mucho acerca de ti.

Oni vidas, ke ili estas inteligentaj. Se ve que son inteligentes.

Vojaĝante (dum oni vojaĝas) oni lernas. Viajando se aprende.

12. Adverboj

-e Terminación de todos los adverbios derivados. Equivale a la terminación “-mente” del castellano.

Kuru rapide! ¡Corre rápidamente!

Ĝi iras malrapide. Va despacio. – Va lentamente.

Ŝi kantas tre bone. Ella canta muy bien.

amiko: amigo

bono: el bien

jeso: afirmación

okulo: ojo

patro: padre

rapido: rapidez

telefono: teléfono

amika: amistoso/a

bona: bueno/a

jesa: afirmativo/a

okula: ocular

patra: paternal

rapida: rápido/a

telefona: telefónico/a

amike: amistosamente

bone: bien

jese: afirmativamente

okule: ocularmente

patre: paternalmente

rapide: rápidamente

telefone: telefónicamente

Cuando el castellano no dispone de la palabra precisa para traducir la noción que describe el adverbio en esperanto, la equivalencia se produce mediante una locución adverbial, es decir, una preposición y un sustantivo.

Nótese que el esperanto dispone siempre de ambos recursos: el simple adverbio y la locución adverbial.

bicikle (per biciklo): en bicicleta
hejme (en la hejmo): en casa
kure (en kuro): a la carrera

nokte (en la nokto): por la noche
skribe (per skribo): por escrito
urbe (en la urbo): en la ciudad

En ocasiones el adverbio se ve reforzado por la preposición correspondiente, a fin de concretar su significado.

enlite (en la lito): en la cama
subtable (sub la tablo): debajo de la mesa
surtable (sur la tablo): encima de la mesa

Cuando un adjetivo califica a otro adjetivo, debe llevar la terminación “-e”.

Hele bluaj okuloj. Ojos azul claro.
Rapide kurantaj ĉevaloj. Caballos que corren rápido.

La forma adverbial califica o determina al verbo. Usaremos pues la terminación “-a” para calificar a un sustantivo y la terminación “-e” para hacerlo con un verbo.

Li rakontas interese. Él relata de manera interesante.
Lia rakonto estas interesa. Su relato es interesante.

Usaremos además la terminación “-e” para expresar las oraciones impersonales con los verbos “ser – parecer – hacer”.

Estas malvarme. Hace frío.
Estas danĝere. Es peligroso.
Ŝajnas neeble. Parece imposible.

ajn Partícula adverbial que expresa indefinición reiterada y general.

kiam ajn: en cualquier momento
(k)ie ajn: en cualquier sitio
(k)iel ajn: de cualquier modo

io ajn: cualquier cosa
iu ajn libro: cualquier libro
ajna libro: cualquier libro

ne Adverbio de negación (castellano: no).

Ili ne revenis malfrue. Ellos/as no regresaron tarde.

La infano ne dormas. El niño no duerme.

Mi ankoraŭ ne scias, kiam ili alvenos. Todavía no sé cuándo llegarán.

Mi ne tuj vidis tion, kion ŝi faris. No vi inmediatamente lo que hizo ella.

Morgaŭ matene ŝi ne laboros. Mañana por la mañana ella no trabajará.

Otros adverbios primitivos, no derivados, que no llevan la terminación “-e”. Son palabras que indican manera, lugar, tiempo o cantidad.

ajn: cualquiera

almenaŭ: al menos, por lo menos

ankaŭ: también

ankoraŭ: aún, todavía

apenaŭ: apenas, casi

baldaŭ: pronto, en breve

des pli: tanto más

do: pues, por lo tanto

eĉ: incluso, hasta

for: lejos

hieraŭ: ayer

hodiaŭ: hoy

ja: desde luego, por supuesto

jam: ya

jen: he aquí

jes: sí

ju pli: cuanto más

ĵus: recién, hace un momento

kvazaŭ: como si

mem: mismo, misma

morgaŭ: mañana

ne: no

nun: ahora

nur: sólo, solamente

pli: más (cantidad)

plu: más (tiempo)

preskaŭ: casi

tamen: sin embargo, no obstante

tre: muy, mucho

tro: demasiado

tuj: en seguida, inmediatamente

Los adverbios “**ankaŭ – eĉ – ne – nur**” van siempre delante de la palabra a la que afectan.

Ankaŭ hieraŭ mi dancis. También ayer yo bailé (además de otros días).

Hieraŭ ankaŭ mi dancis. Ayer también yo bailé (además de otras personas).

Hieraŭ mi ankaŭ dancis. Ayer yo también bailé (además de hacer otras cosas).

Eĉ infano komprenas tion. Hasta un niño entiende eso.

Mi deziras trinki nur tason da teo. Deseo beber solamente una taza de té.

“**Eĉ ne**” y “**ankaŭ ne**” equivalen respectivamente a las formas castellanas “ni siquiera” y “tampoco”.

Eĉ ne tio. Ni siquiera eso.

Li havas eĉ ne unu amikon. – **Li ne havas eĉ unu amikon.**

Él no tiene ni siquiera un amigo.

Ankaŭ ŝi ne finis sian taskon. Tampoco ella terminó su tarea.

La locución adverbial “**kiel longe**” equivale a la expresión “**dum kiom da tempo**”.

Kiel longe vi dormis? ¿Cuánto tiempo dormiste?

Kiel longe vi restos en Parizo? ¿Cuánto tiempo te quedarás en París?

Los adverbios de cantidad se pueden utilizar como si fueran sustantivos.

Sur la arbo estis multe da birdoj.

Sur la arbo estis multo da birdoj.

Sur la arbo estis multaj birdoj.

} En el árbol habían muchos pájaros.

13. Adverba vorteto ĉi

ĉi Partícula adverbial que indica proximidad. Se suele colocar delante de la palabra a la que acompaña, pero también puede ir detrás de ella.

kie: dónde

kio: qué

kiu: quién, cuál

tie: ahí, allí

tio: eso, aquello

tiu: ese, aquel

ĉi tie: aquí

ĉi tio: esto

ĉi tiu: este, esta

Tio estas vendejo.

Eso es una tienda.

Tie estas vendejo.

Allí hay una tienda.

Ĉi tio estas botelo.

Esto es una botella.

Ĉi tie estas botelo.

Aquí hay una botella.

en ĉi tiu nokto – **en tiu ĉi nokto** – **ĉi-nokte:** esta noche

je ĉi tiu fojo – **je tiu ĉi fojo** – **ĉi-foje:** esta vez

sur ĉi tiu flanko – **sur tiu ĉi flanko** – **ĉi-flanke:** a este lado, en esta parte

14. Akuzativo

-n En esperanto todas las personas, animales o cosas que reciben la acción de un verbo transitivo van en acusativo, y se distinguen por la terminación “-n” al final de cada palabra.

La infano legas libron.

El niño lee un libro.

Maria salutas Petron.

María saluda a Pedro.

Li legas ĝin.

Él lo lee.

Ŝi salutas lin.

Ella le saluda.

La terminación “-n” del acusativo permite ordenar los elementos de la frase en la forma que deseemos.

La infano legas libron. – Legas la infano libron. – Libron legas la infano.

La infano libron legas. – Legas libron la infano. – Libron la infano legas.

El acento tónico de la palabra no cambia cuando está en acusativo: **pomo** (pó – mo), **pomon** (pó – mon), **pomoj** (pó – moy), **pomojn** (pó – moyn).

Li manĝas pomon.

Él come una manzana.

Li manĝas pomojn.

Él come unas manzanas.

Li manĝas grandan pomon.

Él come una manzana grande.

Li manĝas grandajn pomojn.

Él come unas manzanas grandes.

El reflexivo se indica poniendo en acusativo los pronombres personales correspondientes, ya que son al mismo tiempo complemento directo.

Mi rigardas min en la spegulo. Yo me miro en el espejo.

Vi duŝas vin. Tú te duchas.

La tercera persona del singular y del plural (**li** – **ŝi** – **ĝi** – **ili**) usa el pronombre reflexivo “**si**”. Téngase en cuenta que “**si**” y “**sia**” se refieren siempre al sujeto de la oración, y por lo tanto nunca pueden ser sujeto.

Li razas sin per razilo. Él se afeita con una maquinilla de afeitar.

Ŝi kombas sin per kombilo. Ella se peina con un peine.

Ĝi lekas sin. – La kato lekas sin. El gato se lame.

Ili banas sin. Ellos/as se bañan.

Ili salutis sin reciproke. – Ili salutis unu la alian.

Ellos/as se saludaron (mutuamente).

Li vivas feliĉe kun sia filino. Él vive felizmente con su hija.

Li kaj lia filino vivas feliĉe. Él y su hija viven felizmente.

En la frase “él lee su libro” este “su” puede referirse al libro propio, al libro de otro, al libro de usted, al libro de él, al de ella o al de ellos/as. En esperanto no hay posibilidad de confusión.

Li legas sian libron.	Él lee su libro (propio).
Li legas vian libron.	Él lee su libro (de usted).
Li legas lian libron.	Él lee su libro (de Juan).
Li legas ŝian libron.	Él lee su libro (de Elena).
Li legas ilian libron.	Él lee su libro (de ellos/as).

Decir simplemente “**saluton!**” es la manera habitual de saludarse en esperanto. Equivale al “¡hola!” del castellano y está formado por la palabra “**saluto**” con una “-n” al final, por ser complemento directo de frase elíptica.

(Mi donas al vi) saluton! ¡(Te doy) un saludo!

(Mi deziras al vi) bonan tagon! ¡(Te deseo) un buen día!

La terminación “-n” del acusativo se usa también para indicar un tiempo definido, o la duración de un tiempo. En estos casos el acusativo de tiempo equivale siempre a una preposición.

La birdo flugis multajn horojn. El pájaro voló muchas horas.

La birdo flugis dum multaj horoj. El pájaro voló durante muchas horas.

Li restis sen-dorma la tutan nokton. Se quedó desvelado toda la noche.

Li restis sen-dorma dum la tuta nokto. Se quedó desvelado durante toda la noche.

Mi vizitos vin la kvaran de majo. Te visitaré el cuatro de mayo.
Mi vizitos vin en la kvara de majo. Te visitaré el cuatro de mayo.

La terminación “-n” del acusativo puede tener un valor temporal (acusativo de tiempo). También existe el acusativo de dirección, que por supuesto equivale a una preposición.

La muso kuris al la lito. El ratón corrió hacia la cama.
La muso kuris sub la lito. El ratón corrió debajo de la cama.

La muso kuris al sub la lito.
La muso kuris sub la lito.
La muso kuris subliten. } El ratón entró corriendo debajo de la cama.

La kato saltis sur la tablon. – La kato saltis surtablen.
El gato de un salto se subió a la mesa.

Kien vi iras? – Al kie vi iras? ¿Adónde vas?
Mi iras hejmen. – Mi iras al la hejmo. Voy a casa.
Mi iras urben. – Mi iras al la urbo. Voy a la ciudad.
Tagiĝas, kaj mi devas ekiri hejmen. Amanece, y debo partir a casa.

Ni ne scias, kien ekskursi. No sabemos adónde ir de excursión.
Ĉiam antaŭen! ¡Siempre adelante!

Así como el peso, la medida, la capacidad, el precio o la distancia.

La leonido pezas kvar kilogramojn. El cachorro de león pesa cuatro kilos.
La botelo enhavas du litrojn. La botella contiene dos litros.
Ni veturos cent kilometrojn. Viajaremos cien kilómetros.

El adjetivo que califica a un sustantivo en acusativo también debe llevar la terminación “-n”. Sin embargo, hay frases en las que el adjetivo no es calificativo del sustantivo, y por tanto no debe ir en acusativo.

Mi trovis la vinon bonan. Yo encontré el buen vino.
Mi trovis la vinon bona. Yo encontré bueno el vino.

En el primer caso la cualidad es permanente, para todo el mundo. En el segundo caso se atribuye esa cualidad, aunque quizá no la posea.

Mucha atención al acusativo detrás de la palabra “**kiel**”.

Mi elektis lin kiel prezidanto. Le elegí como presidente (que soy).

Mi elektis lin kiel prezidanton. Le elegí como presidente (para que él fuera presidente).

En teoría se puede sustituir la preposición por el acusativo para otros significados, si la claridad lo permite.

Mi ridas pro lia naiveco. – Mi ridas lian naivecon.

Me río por su ingenuidad.

Ni sendube helpos al niaj amikoj. – Ni sendube helpos niajn amikojn.

Sin duda alguna ayudaremos a nuestros amigos.

Li faris multe da eraroj. – Li faris multajn erarojn.

Él cometió muchos errores.

Aviadilo flugas super la vilaĝo. – Aviadilo superflugas la vilaĝon.

Un avión sobrevuela el pueblo.

Ni iris tra la arbaro. – Ni trairis la arbaron.

Atravesamos el bosque.

Tablo je du metroj longa. – Tablo du metrojn longa.

Una mesa de dos metros de longitud.

15. Verboj

-i Terminación de todos los verbos en infinitivo.

demandi: preguntar, interrogar

diri: decir

dormi: dormir

esti: ser, estar

fermi: cerrar

forgesi: olvidar

havi: tener

kanti: cantar

koni: conocer

labori: trabajar

legi: leer

lerni: aprender

manĝi: comer

paroli: hablar

plori: llorar

respondi: responder, contestar

trovi: encontrar, hallar

vidi: ver

-as Terminación de todos los verbos en presente de indicativo. Sirve para todos los números y personas.

Mi sidas sur seĝo. Yo estoy sentado en una silla.

Vi multe parolas. – Vi tre parolas. Tú hablas mucho.

La instruisto demandas. El profesor pregunta.

Li estas forta. Él es fuerte.

Maria kantas bele. María canta bellamente.

La tablo estas meblo. La mesa es un mueble.

Estas malvarme. – Estas varme. Hace frío. – Hace calor.

-is Terminación de todos los verbos en tiempo pretérito. Sirve para todos los números y personas.

Mi dormis. Yo dormí. – Yo dormía.

Vi estis. Fuiste – fuisteis – estuviste – estuvisteis – eras – erais – etc.

Li kuiris. Él cocinó. – Él cocinaba.

Ŝi laboris tie. Ella trabajó allí. – Ella trabajaba allí.

La birdo flugis. El pájaro voló. – El pájaro volaba.

Ni iris al la lernejo. Nosotros/as fuimos – íbamos a la escuela.

Ili instruis en la lernejo. Ellos/as enseñaron – enseñaban en la escuela.

“Estas – estis” (verbo ser, estar) traducen también las formas del castellano “hay” y “había – hubo” respectivamente.

Sur la tablo estas du pomoj. Sobre la mesa hay dos manzanas.
En lia glaso estis vino. En su vaso (de él) había vino.

-os Terminación de todos los verbos en tiempo futuro. Sirve para todos los números y personas.

Ĉi-vespere mi legos la dokumentojn. Esta tarde leeré los documentos.
Mi tranĉos per tranĉilo. Yo cortaré con un cuchillo.
Vi manĝos. Tú comerás. – Vosotros/as comeréis.
Li mem pentros la saman pejzaĝon. Él mismo pintará el mismo paisaje.
Ŝi skribos leteron. Ella escribirá una carta.
Ankaŭ ni kunlaboros. También nosotros/as colaboraremos.
La infanoj ludos en la ĝardeno. Los niños jugarán en el jardín.
La fenestroj estos tute fermitaj. Las ventanas estarán totalmente cerradas.
Baldaŭ pluvos. – Baldaŭ neĝos. Pronto lloverá. – Pronto nevará.

-us Terminación de todos los verbos en modo condicional. Sirve para todos los números y personas.

Mi ludus nun. Yo jugaría ahora.
Ĉu vi povus doni al mi biskvito? ¿Podrías darme una galleta?
Ĉu vi volus aĉeti kelkajn aĵojn? ¿Querías comprar algunas cosas?
Ili irus volonte. Ellos/as irían de buena gana.

El “si” condicional del castellano se traduce al esperanto por “se”.

Se mi havus tempon, mi mem farus ĝin. Si tuviera tiempo, yo mismo lo haría.
Se li havus sufiĉan monon, li ne laborus. Si él tuviera dinero suficiente, no trabajaría.
Ni manĝus la panon, se ĝi estus bona. Comeríamos el pan si estuviera bueno.
Ni parolus, se ni povus. Hablaríamos si pudiéramos.

-u

Terminación de todos los verbos en volitivo (equivale al imperativo y al subjuntivo en castellano). Sirve para todos los números y personas.

(Vi) manĝu. Come – comed – coma usted – coman ustedes.
Ni iru al la naĝejo. Vayamos a la piscina.

En el modo imperativo se suele omitir el pronombre “**vi**”.

Kuru rapide! ¡Corre – corred – corra – corran rápidamente!

Ne fumu! ¡No fumes!

Iru dormi. Vete a dormir. – Idos a dormir.

Bonvolu legi la leteron. – **Legu la leteron, mi petas.** Por favor, lee la carta.

Y el modo subjuntivo, cuando el verbo de la oración principal expresa orden, petición, deseo o voluntad.

Mi deziras, ke vi rakontu ĝin. Deseo que lo cuentes.

Mi petas vin, ke vi silentu. – **Mi petas vin silenti.** Te pido que te calles.

Mi volas, ke vi diru kion vi pensas. Quiero que digas lo que piensas.

Li ordonis, ke mi tuj faru mian taskon. Él ordenó que hiciera inmediatamente mi tarea.

* * *

Algunos verbos importantes en esperanto.

Ŝi bezonas kompreni la lecionon.

Ella necesita entender la lección.

Ŝi devas kompreni la lecionon.

Ella debe entender la lección.

Ŝi deziras kompreni la lecionon.

Ella desea entender la lección.

Ŝi povas kompreni la lecionon.

Ella puede entender la lección.

Ŝi volas kompreni la lecionon.

Ella quiere entender la lección.

Mi ŝatas tiun filmon.

Me gusta esa película.

Tiu filmo plaĉas al mi.

Esa película me agrada.

Ŝajnas al mi, ke ili mensogas.

Me parece que mienten.

16. Aktivaj participoj

-int-	-ant-	-ont-
aminto homo, kiu amis	amanto homo, kiu amas	amonto homo, kiu amos
ex amante persona que amó	amante persona que ama	futuro amante persona que amará

Los sustantivos acabados en “-anto, -into, -onto” muestran respectivamente la persona que hace, hizo o hará lo que expresa la raíz.

Respondanto	estas homo, kiu	respondas.
Respondinto	estas homo, kiu	respondis.
Respondonto	estas homo, kiu	respondos.

Cuando se transforman en adjetivos mediante la terminación “-a” se obtiene una palabra que muestra el estado en el que se encuentra la persona o cosa que ejecuta la acción.

bela kato: un gato bonito
Adjetivo que expresa una cualidad del gato.

kuranta kato: un gato que corre
Adjetivo que expresa el estado en el que se encuentra el gato.

Flugonta birdo pretigas siajn flugilojn.	El pájaro que va a volar prepara sus alas.
Fluganta birdo estas super arbo.	El pájaro que vuela está por encima de un árbol.
Fluginta birdo ripozas sur branĉo.	El pájaro que ha volado reposa sobre una rama.

Estos adjetivos unidos al verbo “**esti**” forman los tiempos compuestos.

Li estas falonta. Él ha de caerse. – Él se va a caer.

Li estas falanta. Él se está cayendo.

Li estas falinta. Él se ha caído.

Supongamos que todos los días comemos a las dos y tardamos media hora.

ĉiutage: cada día

Antaŭ la dua mi estas manĝonta. Antes de las dos he de comer (voy a comer).

Je la dua mi estas manĝanta. A las dos estoy comiendo.

Je la tria mi estas manĝinta. A las tres he comido.

Estos ejemplos se refieren al tiempo presente “**estas**”. También es posible hacer lo mismo con las formas de pasado “**estis**” y futuro “**estos**”.

hieraŭ: ayer

Antaŭ la dua mi estis manĝonta. Antes de las dos había de comer (iba a comer).

Je la dua mi estis manĝanta. A las dos estaba comiendo.

Je la tria mi estis manĝinta. A las tres había comido.

morgaŭ: mañana

Antaŭ la dua mi estos manĝonta. Antes de las dos habré de comer (iré a comer).

Je la dua mi estos manĝanta. A las dos estaré comiendo.

Je la tria mi estos manĝinta. A las tres habré comido.

Al transformarse en adverbios mediante la terminación “-e” se obtiene el gerundio activo. **dormante:** durmiendo – **ludante:** jugando

Manĝonte oni devas purigi siajn manojn.

Antes de comer hay que lavarse las manos.

Manĝante oni ne devas paroli.

Comiendo no se debe hablar.

Manĝinte oni devas purigi siajn dentojn.

Después de comer hay que lavarse los dientes.

A la hora de traducir son preferibles las formas “antes de comer” y “después de comer”, en vez de las formas ortodoxas “habiendo de comer” y “habiendo comido” respectivamente, ya que estas últimas se usan cada vez menos en la lengua común.

Parolinte, ŝi sidiĝis. Después de hablar (habiendo hablado) ella se sentó.

El gerundio activo se refiere siempre al sujeto de la oración.

Mi vidis lin promenante sur la strato. Le vi paseando (yo) por la calle.

Mi vidis lin promenanta sur la strato. Le vi paseando (él) por la calle.

Vekiĝinte, Karlo tuj eklaboris.

Post kiam Karlo vekiĝis, li tuj eklaboris.

Después de despertarse, Carlos se puso a trabajar inmediatamente.

La fusión de los morfemas verbales de “**esti**” con las formas del participio se ciñe a la lógica estructural del esperanto. Aunque apenas se produce esta fusión en el uso hablado por su densidad sintética, sí suele encontrarse en la literatura por lo que aligera el peso de la frase.

Ŝi legantis (estis leganta) bonan romanon. Ella estaba leyendo una buena novela.

Ili ludintos (estos ludinta) tenisan matĉon. Ellos/as habrán jugado un partido de tenis.

17. Pasivaj participoj

-it-	-at-	-ot-
amito homo, kiun oni amis	amato homo, kiun oni amas	amoto homo, kiun oni amos
ex amado persona a quien se amó	amado persona a quien se ama	futuro amado persona a quien se amará

Los sustantivos acabados en “-ato, -ito, -oto” muestran respectivamente la persona que recibe, recibió o recibirá la acción expresada por la raíz.

Vizitato	estas homo, kiun oni	vizitas.
Vizitito	estas homo, kiun oni	vizitis.
Vizitoto	estas homo, kiun oni	vizitos.

Cuando se transforman en adjetivos mediante la terminación “-a” se obtiene una palabra que muestra el estado en el que se encuentra la persona o cosa que recibe la acción.

Legota libro kuŝas en vendejo.	El libro que va a ser leído está (expuesto) en una tienda.
Legata libro estas en la manoj de leganto.	El libro que es leído está en las manos del lector.
Legita libro kuŝas sur tablo.	El libro que ha sido leído yace sobre una mesa.

Estos adjetivos unidos al verbo “esti” funcionan como participios pasivos.

Supongamos que todos los días tomamos café a las tres en punto de la tarde.

ĉiutage: cada día

Antaŭ la tria la kafo estas trinkota.	Antes de las tres el café ha de ser tomado (va a ser tomado).
Je la tria la kafo estas trinkata.	A las tres el café está siendo tomado.
Je la tria kaj duono la kafo estas trinkita.	A las tres y media el café ha sido tomado.

hieraŭ: ayer

Antaŭ la tria la kafo estis trinkota.	Antes de las tres el café había de ser tomado (iba a ser tomado).
Je la tria la kafo estis trinkata.	A las tres el café estaba siendo tomado.
Je la tria kaj duono la kafo estis trinkita.	A las tres y media el café había sido tomado.

morgaŭ: mañana

Antaŭ la tria la kafo estos trinkota.	Antes de las tres el café habrá de ser tomado (irá a ser tomado).
Je la tria la kafo estos trinkata.	A las tres el café estará siendo tomado.
Je la tria kaj duono la kafo estos trinkita.	A las tres y media el café habrá sido tomado.

La preposición “por” del complemento agente se traduce mediante “**de**”.

Ŝi estas amata de ĉiuj. Ella es querida por todos.

La domo aĉetita de via frato. La casa (que ha sido) comprada por tu hermano.

Mediante la terminación “-e” se forma el gerundio pasivo, de escasa utilización.

Estas sciata, ke la homoj maljuniĝas. Es sabido que las personas envejecen.

Kaptote, li forkuris. Antes de ser capturado, él huyó.

18. Prefiksoj

bo- Prefijo que indica el parentesco resultante por matrimonio.

filo: hijo
frato: hermano
patrino: madre

bofilo: yerno, hijo político
bofrato: cuñado, hermano político
bopatrino: suegra, madre política
boa: político/a (parentesco)

dis- Prefijo que expresa dispersión, división, separación.

doni: dar
koni: conocer
rompi: romper
sendi: enviar, mandar

disdoni: distribuir, repartir
diskonigi: divulgar, difundir
disrompi: destrozar, despedazar
dissendi: emitir, retransmitir

disa: disperso/a – **dise:** de manera dispersa – **disigi:** separar, dispersar

ek- Prefijo que indica 1) acción que comienza y 2) acción momentánea o repentina. A veces se traduce por “ir a, echarse a, ponerse a”.

iri: ir, andar
krii: gritar
pluvi: llover
ridi: reír

ekiri: partir, arrancar
ekkrii: exclamar
ekpluvi: ponerse a llover
ekridi: echarse a reír
eki: comenzar, iniciarse

eks- Prefijo que expresa cese de función o estado social.

moda: de moda
prezidanto: presidente
urbestro: alcalde

eksmoda: pasado de moda, anticuado
eksprezidanto: expresidente
eksurbestro: exalcalde
eksa: antiguo, que no está en vigor
eksigi: destituir, despedir

ge- Prefijo que indica reunión de ambos sexos. Se refiere como mínimo a dos personas o seres y va siempre en plural.

amiko: amigo
frato: hermano
patro: padre

geamikoj: amigos y amigas
gefratoj: hermano y hermana
gepatroj: padre y madre
gea: de ambos sexos, mixto/a

mal- Prefijo que expresa idea contraria, lo contrario de.

amiko: amigo
bela: bello/a, bonito/a
bona: bueno, buena
facila: fácil, sencillo/a
fermi: cerrar
forta: fuerte
longa: largo, larga
permesi: permitir
sana: sano, sana
utila: útil

malamiko: enemigo
malbela: feo, fea
malbona: malo, mala
malfacila: difícil
malfermi: abrir
malforta: débil
mallonga: corto, corta
malpermesi: prohibir
malsana: enfermo, enferma
malutila: perjudicial, dañino
mala: contrario/a, opuesto/a

El prefijo “mal-” señala la idea diametralmente opuesta de lo que expresa la raíz. Compárese lo siguiente:

malutila: perjudicial, dañino – **senutila:** inútil

mis- Prefijo que expresa error, equivocación, desacierto.

kalkuli: calcular, contar
kompreni: comprender, entender
paŝo: paso
trakti: tratar

miskalkuli: calcular mal
miskompreno: malentendido
mispaŝo: tropiezo, desliz
mistrakti: maltratar
misa: erróneo/a, equivocado/a

pra- Prefijo que significa primitivo, antepasado, alejado en el tiempo.

avino: abuela
historio: historia
mondo: mundo
nepo: nieto

praavino: bisabuela
prahistorio: prehistoria
pramondo: el mundo primitivo
pranepo: bisnieto
praa: primitivo/a, primigenio/a

re- Prefijo que indica 1) repetición, de nuevo y 2) devolución, de vuelta.

doni: dar
koni: conocer
legi: leer
nova: nuevo, nueva
preni: coger, tomar
trovi: encontrar, hallar
veni: venir
vidi: ver

redoni: devolver
rekoni: reconocer
relegi: releer
renovigi: renovar
repreni: recoger, retomar
retrovi: recuperar, recobrar
reveni: regresar, volver
revidi: volver a ver
ree: de nuevo, nuevamente

19. Sufiksoj

-aĉ- Sufijo para expresar un matiz despectivo.

ĉevalo: caballo

domo: casa

ĵurnalo: diario, periódico

popolo: pueblo

ĉevalaĉo: jamelgo, penco

domaĉo: casucha

ĵurnalaĉo: periodicucho

popolaĉo: populacho

aĉa: despreciable, fatal, infame

-ad- Sufijo que indica 1) acción duradera y 2) acción repetida.

bati: batir, golpear

biciklo: bicicleta

instrui: enseñar, instruir

legi: leer

lumigi: iluminar, alumbrar

martelo: martillo

naĝi: nadar

ne: no – **nei:** negar

batado: paliza, vapuleo

biciklado: ciclismo

instruado: enseñanza

legado: lectura

lumigado: alumbrado

martelado: martilleo

naĝado: natación

neado: negación

ade: continuamente

-aĵ- Sufijo que indica cosa concreta, objeto, resultado de una acción.

bovido: ternero

infano: niño

konstrui: construir, edificar

manĝi: comer

nova: nuevo, nueva

pentri: pintar

trinki: beber

trovi: encontrar, hallar

bovidaĵo: carne de ternera

infanaĵo: niñería, cosa de niños

konstruaĵo: construcción, edificio

manĝaĵo: comida, comestible

novaĵo: novedad, noticia

penetraĵo: cuadro, pintura

trinkaĵo: bebida

trovaĵo: hallazgo

aĵo: cosa, cacharro

-an- Sufijo que significa habitante, miembro, partidario.

Eŭropo: Europa

kamparo: campiña, campo

kongreso: congreso

Kristo: Cristo

ŝipo: barco, buque

eŭropano: europeo

kamparano: campesino

kongresano: congresista

kristano: cristiano

ŝipano: marinero, tripulante

ano: miembro de grupo, de sociedad

-ant- Este sufijo se refiere a una persona que hace (ocasionalmente) lo que indica la raíz. En cambio el sufijo “-ist-” indica una persona que realiza profesionalmente aquello que designa la raíz.

kantanto: cantante (el que canta)

kantisto: cantante (profesional)

aĉetanto: comprador (el que compra)

manĝanto: comensal (el que come)

amanto: amante (el que ama)

promenanto: paseante (el que pasea)

legantino: lectora (la que lee)

vizitanto: visitante (el que visita)

lernantino: alumna (la que aprende)

vojaĝanto: viajero (el que viaja)

demandanto (tiu, kiu demandas): el que pregunta

ludanto (tiu, kiu ludas): jugador (el que juega)

sendanto (tiu, kiu sendas): remitente (el que envía)

serĉanto (tiu, kiu serĉas): buscador (el que busca)

-ar- Sufijo que indica conjunto o reunión de cosas de la misma especie que forman una unidad, un todo concreto.

arbo: árbol

breto: balda, estante

dento: diente

fiŝo: pez, pescado

meblo: mueble

porko: cerdo, puerco

ŝtupo: escalón, peldaño

arbaro: bosque

bretaro: estantería

dentaro: dentadura

fiŝaro: banco de peces

meblaro: mobiliario

porkaro: piara

ŝtuparo: escalera

aro: conjunto, grupo

-ebl- Sufijo que expresa posibilidad, que se puede.

legi: leer
manĝi: comer
tuŝi: tocar
vidi: ver

legebla: legible
manĝebla: comestible
netuŝebla: intocable, intangible
travidebla: transparente

ebla: posible – **eble:** posiblemente – **epli:** ser posible

-ec- Sufijo para expresar una idea abstracta, alguna cualidad general.

afabla: afable, amable
amiko: amigo
bela: bello/a, bonito/a
blanka: blanco, blanca
libera: libre
sola: solo/a, único/a

afableco: afabilidad, amabilidad
amikeco: amistad
beleco: belleza
blankeco: blancura
libereco: libertad
soleco: soledad
eco: cualidad

-eg- Sufijo para formar el aumentativo. Sirve para formar indistintamente sustantivos, adjetivos o verbos.

domo: casa
dormi: dormir
ridi: reír
varma: caliente

domego: caserón
dormegi: dormir profundamente
ridegi: carcajearse
varmega: abrasador
ega: enorme, grandísimo/a

-ej- Sufijo que indica local destinado o lugar apropiado para aquello que designa la raíz.

danci: bailar, danzar
koko: gallo
kuiri: cocinar, guisar
labori: trabajar

dancejo: discoteca, sala de baile
kokejo: gallinero
kuirejo: cocina
laborejo: taller, lugar de trabajo

lakto: leche
lerni: aprender
naĝi: nadar
preĝi: rezar
vendi: vender

laktejo: lechería
lernejo: colegio, escuela
naĝejo: piscina
preĝejo: iglesia
vendejo: tienda, comercio
ejo: local, sitio

-em- Sufijo que expresa inclinación, tendencia, hábito.

laboro: trabajo
ludi: jugar
mensogo: mentira, embuste
paroli: hablar
plori: llorar
ribeli: rebelarse
timo: miedo, temor

mallaborema: gandul, holgazán, vago
ludema: juguetón, juguetona
mensogema: mentiroso, embustero
parolema: hablador, parlanchín
plorema: llorón, llorona
ribelema: rebelde
timema: miedoso/a, temeroso/a

ema: dado, propenso, inclinado a – **emi:** tener ganas de, inclinarse a

-end- Sufijo que expresa obligación pasiva, que debe ser.

fari: hacer, cometer
pagi: pagar, abonar

farenda: que debe hacerse
pagenda: pagadero, pagadera
enda: necesario, necesaria

-er- Sufijo que indica elemento o partícula de un todo.

ĉeno: cadena
fajro: fuego
mono: dinero
neĝo: nieve
pano: pan
sablo: arena

ĉenero: eslabón
fajrero: chispa
monero: moneda
neĝero: copo de nieve
panero: miga de pan
sablero: grano de arena
ero: partícula, pedacito

-estr- Sufijo que significa jefe, principal, que dirige.

lernejo: colegio, escuela
stacio: estación de tren
șipo: barco, buque
urbo: ciudad, población

lernejestro: director de escuela
staciestro: jefe de estación
șipestro: capitán de barco
urbestro: alcalde
estri: capitanear, dirigir, regentar
estro: jefe

-et- Sufijo para formar el diminutivo. Sirve para formar indistintamente sustantivos, adjetivos o verbos.

domo: casa
dormi: dormir
ridi: reír
varma: caliente

dometo: casita
dormeti: dormir
rideti: sonreír
varmeta: templado, templada
eta: pequeño, pequeña

-i- Sufijo para formar nombres de países.

franca: francés, francesa
germana: alemán, alemana
hispana: español, española
itala: italiano, italiana
rusa: ruso, rusa

Francio: Francia
Germanio: Alemania
Hispanio: España
Italo: Italia
Rusio: Rusia

-id- Sufijo que significa hijo, descendiente, nacido de.

êvalo: caballo
koko: gallo
leono: león
reĝo: rey

êvalido: potro
kokido: pollo
leonido: cachorro de león
reĝido: príncipe
ido: hijo, descendiente

-ig- Sufijo que significa “hacer, volver” lo que indica la raíz. También transforma los verbos intransitivos en transitivos.

Forma verbos transitivos de cualquier elemento gramatical (afijo, adverbio, preposición, etc). Cuando se aplica a un lexema verbal, significa “hacer que otro ejecute la acción” expresada por ese lexema.

blanka: blanco, blanca
botelo: botella
bruli: arder, quemarse
facila: fácil, sencillo/a
halti: detenerse, pararse
kun: con, en compañía de
manĝi: comer
morti: morir, fallecer
plena: lleno/a, pleno/a
scii: saber
tablo: mesa
varma: caliente

blankigi: blanquear
enboteligi: embotellar
bruligi: quemar, abrasar
faciligi: facilitar
haltigi: detener, parar
kunigi: juntar, unir
manĝigi: hacer comer
mortigi: matar
plenigi: llenar
sciigi: hacer saber
surtablighi: poner sobre la mesa
varmigi: calentar
igi: hacer, convertir, volver

Usado como lexema independiente, “-ig-” tiene el mismo significado que como sufijo.

Mi farbigis la muron. – Mi igis farbi la muron. Hice pintar la pared.
La patrino dormigos sian filinon. – La patrino igos dormi sian filinon.
La madre hará dormir a su hija.

-iĝ- Sufijo que significa “hacerse, convertirse, transformarse, volverse”. También transforma los verbos transitivos en intransitivos.

edzino: esposa, mujer
edzo: esposo, marido
fermi: cerrar
fini: finalizar, terminar
kun: con, en compañía de
laca: cansado, cansada
maljuna: viejo, vieja
nigra: negro, negra

edziniĝi: casarse (la mujer)
edziĝi: casarse (el hombre)
fermiĝi: cerrarse
finiĝi: finalizarse, terminarse
kuniĝi: juntarse, unirse
laciĝi: cansarse, fatigarse
maljuniĝi: envejecer
nigriĝi: ennegrecerse

nokto: noche
rompi: romper
sidi: estar sentado
ŝipo: barco, buque

noktiĝi: anochecer
rompiĝi: romperse
sidiĝi: sentarse
enŝipiĝi: embarcarse
iĝi: hacerse, convertirse, volverse

La pordo fermiĝis. Se cerró la puerta (por sí sola).

Oni fermis la pordon. Se cerró la puerta (alguien la cerró).

Usado como lexema independiente, “-iĝ-” tiene el mismo significado que como sufijo.

La folioj flaviĝis. – **La folioj iĝis flavaj.** Las hojas se pusieron amarillas.

La tagoj longiĝas, printempo alvenas. – **La tagoj iĝas longaj, printempo alvenas.** Los días se alargan, llega la primavera.

-il- Sufijo que indica instrumento, aparato o medio para hacer lo que se expresa en la raíz, lo que sirve para.

balai: barrer
fajro: fuego
ludi: jugar
manĝi: comer
tranĉi: cortar con cuchillo
veturi: viajar en vehículo

balailo: escoba
fajrilo: encendedor, mechero
ludilo: juguete
manĝilo: cubierto
tranĉilo: cuchillo
veturilo: vehículo
ilo: herramienta, utensilio
ilaro: instrumental, utillaje

-in- Sufijo que indica el sexo femenino. En esperanto no existen géneros gramaticales, o lo que es lo mismo, las cosas no tienen sexo. Por eso sólo se emplea con nombres de profesiones, personas y animales.

amiko: amigo
kato: gato
lernanto: alumno
patro: padre

amikino: amiga
katino: gata
lernantino: alumna
patrino: madre
ina: femenino, femenina

-ind- Sufijo que significa “digno/a de, que merece”.

legi: leer
memori: recordar
miri: asombrarse, maravillarse
ridi: reír
suspekti: sospechar
vidi: ver

leginda: digno/a de leer
memorinda: memorable
mirinda: asombroso/a, maravilloso/a
ridinda: ridículo/a, irrisorio/a
suspektinda: sospechoso/a
vidinda: digno/a de ver
inda: digno/a, merecedor/a

-ing- Sufijo que indica objeto que se introduce o inserta parcialmente en otro.

cigaro: cigarro, puro
fingro: dedo
ovo: huevo
piedo: pie
šraũbo: tornillo, tirafondo

cigaringo: boquilla
fingringo: dedal
ovingo: huevera
piecingo: estribo
šraũbingo: tuerca
ingo: funda, vaina

-ism- Sufijo que expresa la doctrina, el sistema.

komuna: común, mutuo/a
kristano: cristiano
moderna: moderno, moderna
nacio: nación, país
spirito: espíritu

komunismo: comunismo
kristanismo: cristianismo
modernismo: modernismo
naciismo: nacionalismo
spiritismo: espiritismo
ismo: doctrina, sistema

-ist- Sufijo que indica profesión, oficio, ocupación habitual, adepto de una teoría.

dento: diente

elektro: electricidad

foti: fotografiar

instrui: enseñar, instruir

kuiiri: cocinar, guisar

okulo: ojo

pano: pan

vendi: vender

dentisto: dentista

elektristo: electricista

fotisto: fotógrafo

instruisto: maestro, profesor

kuiristo: cocinero

okulisto: oculista

panisto: panadero

vendisto: vendedor

isto: (un) profesional

-obl- Sufijo para formar los múltiplos.

du: dos

tri: tres

kvar: cuatro

duobla: doble

triobla: triple

kvarobla: cuádruple

duobligi: duplicar, doblar

obligi: multiplicar

oblo: múltiplo

-on- Sufijo para formar los numerales fraccionarios.

du: dos

tri: tres

kvar: cuatro

duono: un medio, la mitad

triono: un tercio, la tercera parte

kvarono: un cuarto, la cuarta parte

ono: fracción

-uj- Sufijo que indica caja, contenedor o recipiente. Por analogía, nombres de países y árboles.

bani: bañar
germana: alemán, alemana
inko: tinta
mono: dinero
piro: pera
salato: ensalada
supo: sopa

banujo: bañera
Germanujo: Alemania
inkujo: tintero
monujo: monedero
pirujo: peral
salatujo: ensaladera
supujo: sopera
ujo: recipiente, envase

-ul- Sufijo que indica individuo, persona caracterizada por.

blinda: ciego, ciega
juna: joven
kontraŭ: contra, enfrente de
malsana: enfermo, enferma
mamo: mama, teta
riĉa: rico, rica

blindulo: un ciego
junulo: un joven
kontraŭulo: adversario, contrario
malsanulo: un enfermo
mamulo: un mamífero
riĉulo: un rico
ulo: individuo, tipo

-um- Sufijo indeterminado sin significado específico. Se emplea cuando no hay otro sufijo adecuado.

aero: aire
brako: brazo
buŝo: boca
cerbo: cerebro, seso
folio: hoja
gusto: gusto, sabor
litero: letra
malvarma: frío, fría
plena: lleno/a, pleno/a
proksima: próximo/a, cercano/a

aerumi: airear, ventilar
brakumi: abrazar
buŝumo: bozal
cerbumi: cavilar, elucubrar
foliumi: hojear
gustumi: degustar, saborear
literumi: deletrear
malvarmumo: resfriado, constipado
plenumi: cumplir, efectuar, realizar
proksimume: aproximadamente

20. Prepozicioj

al: a, hacia

La vojo kondukas al nia hejmo. El camino conduce a nuestra casa.
Morgaŭ ni iros al la kinejo. Mañana iremos al cine.
alproksimiĝi: aproximarse, acercarse – **alveni:** llegar

anstataŭ: en lugar de, en vez de

Anstataŭ kafo mi trinkos teon. En lugar de café tomaré té.
Ni vojaĝos al Parizo anstataŭ al Londono. Viajaremos a París en lugar de Londres.
anstataŭa rado: rueda de repuesto – **anstataŭi:** sustituir, reemplazar

antaŭ: antes de, delante de

Antaŭ la domo estas aŭto. Delante de la casa hay un coche.
Oni devas prepari la dokumentojn antaŭ la kongreso. Se deben preparar los documentos antes del congreso.
antaŭdiri: predecir – **antaŭe:** anteriormente
antaŭlasta: penúltimo/a – **antaŭvidi:** prever, prevenir

apud: junto a, al lado de

La fenestro troviĝas apud la pordo. La ventana se encuentra junto a la puerta.
Nia oficejo estas apud la via. Nuestra oficina está junto a la vuestra.
apuda ĉambro: habitación contigua – **apudmara urbo:** ciudad litoral

cis: a este lado de

La rivero fluas cis la montaro. El río fluye a este lado de las montañas.
Cisanda regiono. Región de esta parte de los Andes.

ĉe: a, ante, junto a, en casa de (contacto puntual real o metafórico)

Ĉe la komenco de la konferenco. Al inicio de la conferencia.

La knabino sidis ĉe la tablo. La chica estaba sentada a la mesa.

Mi vidis lin ĉe vi. Le vi en tu casa.

ĉeesti: asistir, estar presente – **ĉemane:** a mano

ĉirkaŭ: alrededor de

Ĉirkaŭ la lernejo estas ĝardeno. Alrededor de la escuela hay un jardín.

La tero rondiras ĉirkaŭ la suno. La tierra gira alrededor del sol.

ĉirkaŭaĵo: alrededores, cercanías – **ĉirkaŭi:** rodear, cercar

da: de (indica cantidad, medida)

Kiom da mono ĝi kostas? ¿Cuánto dinero cuesta?

Li havas iom da mono en sia poŝo. Él tiene algo de dinero en su bolsillo.

Ŝi ĵus aĉetis tri kilogramojn da piroj. Ella acaba de comprar tres kilogramos de peras.

de: de, desde

Februaro estas la dua monato de la jaro. Febrero es el segundo mes del año.

Li vojaĝis de Parizo al Londono. Él viajó de París a Londres.

Ŝi estas amikino de Petro. Ella es amiga de Pedro.

denove: de nuevo, nuevamente – **depreni:** quitar, deducir

dum: durante, mientras

Dum la vojo ili senĉese babilis. Durante el camino hablaron sin cesar.

Ofte dum vintraj matenoj, la termometro montras kelkajn gradojn sub nulo. Frecuentemente en las mañanas invernales, el termómetro marca algunos grados bajo cero.

dume: mientras tanto – **dumviva posteno:** cargo vitalicio

ekster: fuera de

Lia sano estas ekster danĝero. Su salud está fuera de peligro.
Miaj gepatroj loĝas ekster la urbo. Mis padres viven fuera de la ciudad.
ekstere: fuera, afuera – **eksterordinara:** extraordinario/a

el: de, desde (material, origen)

Li venis el Parizo. Él vino de (desde) París.
Lia horloĝo estas el oro. Su reloj es de oro.
Ŝi legis al ni fragmenton el la libro. Ella nos leyó un fragmento del libro.
eldonejo: editorial – **eldoni:** editar – **elirejo:** salida – **eliri:** salir

en: en, dentro de

Maria nun laboras en sia hejmo. María trabaja ahora en su casa.
Mi portas glob-krajonon en mia poŝo. Llevo un bolígrafo en mi bolsillo.
ene: dentro, en el interior – **enhavi:** contener
enirejo: entrada – **eniri:** entrar

ĝis: hasta

Ĉi-jare mi ferios de julio ĝis septembro. Este año tendré vacaciones desde julio hasta septiembre.
Ĝis hodiaŭ ni ne sciis pri la afero. Hasta hoy no sabíamos nada del asunto.
ĝisdatigi: actualizar – **ĝisfunde:** a fondo

inter: entre

Ili estas tre amikaj inter si. Ellos/as son muy amigos/as entre si.
Inter ni ekzistas grandaj diferencoj. Entre nosotros/as existen grandes diferencias.
La monujo estas inter la botelo kaj la libro. El monedero está entre la botella y el libro.

internacia: internacional – **interparolo:** conversación
interreto: internet – **interŝanĝi:** intercambiar, permutar

je: a (delante de una hora)

Ili revenis je la sepa (horo). Ellos/as regresaron a las siete.
Tio okazis je la kvara horo posttagmeze. Eso sucedió a las cuatro de la tarde.

kontraŭ: contra, enfrente de

Ne ekzistas efika rimedo kontraŭ ĉiuj malsanoj. No existe un remedio eficaz contra todas las enfermedades.

Starigu la tablon kontraŭ la muro. Pon la mesa contra la pared.

Vi ne devas agi kontraŭ via konscienco. No debes actuar contra tu conciencia (moral).

kontraŭa: contrario/a, opuesto/a – **kontraŭdiri:** contradecir

kontraŭleĝa: ilegal – **kontraŭulo:** adversario, contrario

krom: aparte de, además de

En la salono estis neniuj krom li kaj lia fianĉino. En el salón no había nadie aparte de él y su novia.

Krom Esperanto mi lernas ankaŭ la italan. Además de esperanto aprendo italiano.

krome: además – **kromnomo:** apodo, mote, sobrenombre

kun: con, en compañía de

Ni renkontiĝis kun niaj geamikoj. Nos encontramos con nuestros amigos.

Ŝi trinkas teon kun citrono. Ella bebe té con limón.

Vi parolos kun Kristina. Tú hablarás con Cristina.

kune: juntos, juntamente – **kunigi:** juntar, unir

kunlabori: colaborar – **kunulo:** compañero

laŭ: según, con arreglo a

Mi agis laŭ viaj konsiloj. Actué con arreglo a tus consejos.

Mi konas lin nur laŭ la nomo. Le conozco sólo por el nombre.

laŭdire: según dicen – **laŭeble:** dentro de lo posible

malantaŭ: detrás de

La problemoj estas jam malantaŭ ni. Los problemas están ya detrás de nosotros.

Malantaŭ la domo staras preĝejo. Detrás de la casa se alza una iglesia.

iri malantaŭen: ir atrás – **malantaŭo:** parte trasera

malgraŭ: a pesar de

Malgraŭ la pluvo, ni promenis la tutan vesperon en najbara parko.

A pesar de la lluvia, paseamos toda la tarde en un parque cercano.

Malgraŭ mia malpermeso, ili iris al kinejo. A pesar de mi prohibición, ellos/as fueron al cine.

per: con, mediante, por medio de

La lernanto skribas per glob-krajono. El alumno escribe con un bolígrafo.

Oni informis min pri la afero per letero. Me informaron del asunto por carta.

Sendu la leteron per poŝto. Envía la carta por correo.

peranto: intermediario, mediador – **perforto:** violencia

por: para

Ĉi tiu letero estas por vi. Esta carta es para ti.

Ili elektis meblojn por la nova domo. Ellos eligieron muebles para la nueva casa.

Ili havas nenion por manĝi. No tienen nada para comer.

Mi ne havas tempon por tio. No tengo tiempo para eso.

post: después de, dentro de (tiempo)

La infanoj ludis post la klaso. Los niños jugaron después de la clase.

Mi iros post tri tagoj. Iré dentro de tres días

Post la matenmanĝo ni iom promenis. Después del desayuno paseamos un poco.

posta: posterior, trasero/a – **postlasi:** dejar atrás

postmorgaŭ: pasado mañana – **posttagmezo:** tarde

preter: por delante de, más allá de

La vivo pasas preter niaj okuloj. La vida pasa por delante de nuestros ojos.

Preter la urbo fluas rivero. Más allá de la ciudad fluye un río.

preteratenti: pasar por alto – **preterpasi:** pasar de largo, sobrepasar

pri: sobre, acerca de

Li skribas pri la birdoj. Él escribe acerca de los pájaros.

Ne dubu pri miaj bonaj intencoj. No dudes acerca de mis buenas intenciones.

pripensi: meditar, reflexionar – **priskribi:** describir

pro: por, a causa de, debido a

Li amas tiun knabinon pro ŝia beleco kaj boneco. Él ama a esa chica por su belleza y bondad.

Mi dankas vin pro via afableco. Te doy las gracias por tu amabilidad.

Mi ne scias, pro kio ŝi ploras. No sé por qué llora ella.

sen: sin

Li vojaĝis sen valizo. Él viajaba sin maleta.

Mi trinkas teon sen sukero. Yo bebo té sin azúcar.

Ne estas regulo sen escepto. No hay regla sin excepción.

senorda: desordenado/a – **senpaga:** gratuito, gratuita

sub: bajo, debajo de

Ekzistas nenio nova sub la suno. No hay nada nuevo bajo el sol.

La kato dormas sub la tablo. El gato duerme bajo la mesa.

Li eltiris skatolon de sub la lito. Él sacó una caja de debajo de la cama.

Li portis ĵurnalon sub la brako. Él llevaba un periódico bajo el brazo.

sube: abajo, debajo – **subtera:** subterráneo/a

subulo: subordinado, subalterno – **subvesto:** ropa interior

super: sobre (sin contacto), por encima de

La lampo estas super la tablo. La lámpara está por encima de la mesa.

Super la lago lumas steloj. Por encima del lago brillan las estrellas.

superflugi: sobrevolar – **superi:** superar

sur: sobre (con contacto), encima de

La libro estas sur la tablo. El libro está encima de la mesa.

Nuboj aperis sur la ĉielo. Aparecieron nubes sobre el cielo.

Ŝi havis ĉapelon sur sia kapo. Ella llevaba un sombrero sobre su cabeza.

surmeti: poner, ponerse – **surpaŝi:** pisar

tra: por, a través de

Ili promenis tra la urba parko. Ellos paseaban por el parque de la ciudad.

La suno brilas tra la arboj. El sol brilla a través de los árboles.

trairi: atravesar, cruzar, pasar – **travidebla:** transparente

trans: al otro lado de

La vojeto daŭras trans la rivero. El sendero continua al otro lado del río.

Ni aŭdis ilin de trans la strato. Les oíamos desde el otro lado de la calle.

transloki: trasladar – **transporti:** transportar

La preposición “**al**” se usa para expresar el objeto o complemento indirecto.

Karlo donis rozon al Maria. Carlos dio una rosa a María.

Donu ĝin al ŝi. Dáselo a ella.

Las preposiciones “a” y “de” que a veces preceden a los infinitivos en castellano no se traducen en esperanto.

Mi ĝojas koni vin. Me alegro de conocerte.

Ni iris promeni. Fuimos a pasear.

Ŝi lernos kuir. Ella aprenderá a cocinar.

La preposición castellana “de” tampoco se traduce en nombres de calles, ciudades, islas, meses, etc.

La monato aprilo. El mes de abril.

Mi vizitos la urbon Parizo. Visitaré la ciudad de París.

En esperanto el uso de la preposición “de” es más preciso que en castellano.

Glaso da biero. Un vaso de cerveza.

Glaso de Karlo. Un vaso de Carlos.

Glaso el vitro. Un vaso de vidrio.

Cuando el sujeto de la oración subordinada es el mismo que el de la oración principal, se utiliza la preposición “**por**” + infinitivo.

Ŝi legas por lerni. Ella lee para aprender.

Cuando los sujetos son distintos se emplea el infinitivo sin “**por**”, o la forma “**por ke**” + volitivo (subjuntivo).

Mi sendis lin akompani mian fraton.

Mi sendis lin, por ke li akompanu mian fraton.

Le envié para que acompañara a mi hermano.

La forma “**sen ... kaj**” equivale a “sin ... ni” en castellano.

Mi trinkas kafon sen lakto kaj sukero. Yo bebo café sin leche ni azúcar.

21. Konjunkcioj

antaŭ ol: antes de que

Antaŭ ol ilia domo brulis, ili estis sufiĉe riĉaj. Antes de que su casa ardiera, eran bastante ricos.

Antaŭ ol venis la vespero, la malsanulo mortis. Antes de que llegara la tarde, el enfermo falleció.

apenaŭ: apenas

Apenaŭ mi vidis la fajron, mi ekkuris. Apenas vi el fuego, eché a correr.

Apenaŭ ŝi alvenis al la fonto, ŝi vidis hundon. Apenas llegó a la fuente, ella vio un perro.

aŭ: o, u

Aĉetu nigran aŭ brunan ĉemizon. Compra una camisa negra o marrón.

Ĉu ni veturos per trajno aŭ per aviadilo? ¿Viajaremos en tren o en avión?

Mi volas legi libron aŭ aŭskulti radion. Quiero leer un libro o escuchar la radio.

cetere: además, por otra parte

Mi ne volas iri al la parko, cetere estas malbela vetero. No quiero ir al parque, además hace mal tiempo.

Ni finis nian babiladon, cetere estis jam malfrue. Terminamos nuestra conversación, además ya era tarde.

ĉar: porque, puesto que

Kial vi ne venis hieraŭ? Mi ne venis, ĉar mi estis tre okupita.

¿Por qué no viniste ayer? No vine porque estuve muy ocupado.

Ŝi estas mia onklino, ĉar ŝi estas fratino de mia patro. Ella es mi tía porque es hermana de mi padre.

ĉu: si (dubitativo)

Diru al mi, ĉu tio estas vero. Dime si eso es cierto.

Kristina demandis al mi, ĉu mi povos iri kun ŝi morgaŭ.

Cristina me preguntó si yo podría ir con ella mañana.

Mi ne scias, ĉu ili alvenos ĝustatempe. No sé si llegarán a tiempo.

do: entonces, pues, por lo tanto

Mi ne konas la gramatikon de la lingvo, do mi bezonas helpon.

No conozco la gramática de la lengua, entonces necesito ayuda.

Ni faris niajn ekzercojn, do ni povas nun ripozi. Hemos hecho nuestros ejercicios, entonces podemos descansar ahora.

dum: durante, mientras

Dum mi studis, ili rigardis televidon. Mientras yo estudiaba, ellos/as veían la televisión.

Dum vi dormas, aliaj homoj laboras. Mientras vosotros/as dormís, otras personas trabajan.

eĉ se: aunque, incluso si

Eĉ se neniu venos, vi devos resti ĉi tie. Aunque no venga nadie, debes quedarte aquí.

Ni sendube venkos, eĉ se la tuta mondo batalus kontraŭ ni. Sin duda alguna venceremos, aunque el mundo entero luchara contra nosotros.

escepte se: excepto si

Mi vizitas lin ĉiutage, escepte se pluvas. Le visito todos los días, excepto si llueve.

Ni faros ekskurson, escepte se estos malbona vetero. Iremos de excursión, excepto si hace mal tiempo.

ĝis: hasta (que)

Demandu kaj demandu, ĝis ili respondos. Pregunta y pregunta, hasta que respondan.

Ni laboros senhalte, ĝis ni atingos nian celon. Trabajaremos sin descanso, hasta que logremos nuestro objetivo.

jen ... jen: ora ... ora, ya ... ya

Jen mi kuras, jen mi iras kviete. Ahora corro, ahora camino tranquilamente.

Li povas esti jen saĝa, jen stulta. Él puede ser unas veces sabio, otras veces estúpido.

kaj: y, e

Li havas modernan kaj rapidan komputilon. Él tiene un ordenador moderno y rápido.

Ni manĝas per kuleroj, forkoj kaj tranĉiloj. Comemos con cucharas, tenedores y cuchillos.

Plaĉas al mi kaj la blanka kaj la ruĝa vino. Me gusta tanto el vino blanco como el tinto.

Ŝi manĝis kaj trinkis iom. Ella comió y bebió un poco.

ke: que

Ili volas, ke mi kantu. Quieren que yo cante.

Li diris, ke li telefonos. Él dijo que telefonaría.

kvankam: aunque, si bien

Kvankam ŝi estas bela kaj bone edukita, ŝi ne povas trovi laboron.

Aunque es bella y bien educada, ella no puede encontrar trabajo.

Li ne estis laca, kvankam li tre laboris. Él no estaba cansado, aunque había trabajado mucho.

kvazaŭ: como si

Ili babilis kune, kvazaŭ ili estus amikoj. Ellos charlaban juntos como si fueran amigos.

Li saltis, kvazaŭ li estus frenezulo. Él saltaba como si estuviera loco.

malgraŭ ke: a pesar de que

Malgraŭ ke li estas riĉa, li ne estas feliĉa. A pesar de que es rico, él no es feliz.

Ŝi klopodis daŭrigi, malgraŭ ke ŝi estis tre laca. Ella intentó continuar, a pesar de que estaba muy cansada.

nek: ni

Ili neniam fumas nek drinkas. Ellos/as nunca fuman ni beben alcohol.

Mi ne (nek) balais nek kuiris. Ni barrí ni cociné.

Nek feliĉo nek amo daŭras eterne. Ni la felicidad ni el amor duran eternamente.

post kiam: después de que

Post kiam la laboro estis preta, ni iris al la parko. Después de que el trabajo estuviera preparado, fuimos al parque.

Post kiam li diris tiujn vortojn, li eliris. – **Dirinte tiujn vortojn, li eliris.**

Después de decir esas palabras, él salió.

se: si (condicional)

Se li dirus la veron, li ne havus nun malfacilojn. Si él dijera la verdad, no tendría dificultades ahora.

Se oni havas multe da mono, oni povas solvi multajn problemojn.

Si se tiene mucho dinero, se pueden resolver muchos problemas.

sed: pero, sino

Ili estas junaj, sed inteligentaj. Ellos/as son jóvenes, pero inteligentes.

Li petis helpon, sed neniu reagis. Él pidió ayuda, pero nadie reaccionó.

Ŝi ne nur kantas, sed ankaŭ dancas. Ella no sólo canta, sino que también baila.

tamen: sin embargo, no obstante

Ĝi estas bona sistemo, tamen havas multajn mankojn. Es un buen sistema, sin embargo tiene muchos fallos.

La vojo estas facila, tamen estu singarda. El camino es fácil, sin embargo se prudente.

Las preposiciones “**antaŭ – dum – ĝis – malgraŭ – post**” también pueden funcionar como conjunciones.

La correlación de tiempos verbales en esperanto entre la oración principal y la subordinada no siempre coincide con la del castellano. Cuando se trata de verbos como “ver, mirar, oír, decir, preguntar, pensar, etc.” la concordancia es en tiempo relativo, es decir, se actualiza directamente el pensamiento del hablante.

Mi diris: mi volas ludi.

Yo dije: quiero jugar.

Mi diris, ke mi volas ludi.

Yo dije que quería jugar.

Karlo diris: mi volas doni ion al vi.

Carlos dijo: quiero darte algo.

Karlo diris, ke li volas doni ion al mi.

Carlos dijo que quería darme algo.

22. Komparado

pli ... ol

Forman el comparativo de superioridad “más ... que”.

La neĝo estas pli blanka ol papero. La nieve es más blanca que el papel.
Mi havas pli da ĉemizoj ol mia frato. Tengo más camisetas que mi hermano.
Mia amikino estas pli trankvila ol mi. Mi amiga es más tranquila que yo.

malpli ... ol

Forman el comparativo de inferioridad “menos ... que”.

Ĉu la hundo kuras malpli ol la kato? ¿El perro corre menos que el gato?
Li laboris malpli precize ol mi. Él trabajaba con menos precisión que yo.
Vino estas malpli nutra ol lakto. El vino es menos nutritivo que la leche.

la plej ... el – en

Es la forma que utiliza el superlativo relativo.

Elefanto estas la plej granda besto en Afriko. El elefante es el animal más grande de África.
Li estas la plej juna el la laboristoj. Él es el más joven de los trabajadores.
Li estis la plej stulta en la fabriko. Él era el más tonto de la fábrica.

El la tri knaboj li estis la malplej forta. De los tres muchachos él era el menos fuerte.
Tiu domo estas la malplej bela en la vilaĝo. Esa casa es la menos bella del pueblo.
Vi estas la malplej riĉa el ni. Tú eres el menos rico de nosotros.

tiel ... kiel

Forman el comparativo de igualdad “tan ... como”.

Li kuiras tiel bone, kiel sia edzino. Él cocina tan bien como su mujer.
Nenio estas tiel valora, kiel la sano. No hay nada tan valioso como la salud.
Ŝi estas tiel eleganta, kiel via fratino. Ella es tan elegante como tu hermana.

ju pli ... des pli

Forman la expresión comparativa “cuanto más ... tanto más”.

Ju pli oni studas, des pli oni scias. Cuanto más se estudia (tanto) más se sabe.
Ju pli da bruoj, des malpli da ĝuo. Cuanto más ruido, menos disfrute.
Ju malpli vi dormas, des pli nervoza vi fariĝas. Cuanto menos duermes, más nervioso te pones.

kiel eble plej ...

Expresa el mayor grado posible.

Kiel eble plej baldaŭ. Lo más pronto posible.
Kiel eble plej rapide. Lo más rápido posible.
Mi faros tion kiel eble plej bone. Lo haré lo mejor posible.

23. Ĉu-demandoj

Ĉu Señala el principio de una pregunta con respuesta “**jes – ne**”. Equivale al signo de interrogación “¿” que se usa en castellano. Se podría traducir por “¿Acaso ...”. No se utiliza cuando la frase comienza por medio de una palabra interrogativa (en esperanto hay nueve): **kiam, kio, kiu**, etc.

La hundo dormas.

El perro duerme.

Ŝi alvenos baldaŭ, ĉu ne?

Ella llegará pronto ¿verdad?

Ĉu la hundo dormas?

¿(Acaso) el perro duerme?

Ŝi ne alvenos baldaŭ, ĉu?

Ella no llegará pronto ¿o sí?

Ĉu piro estas frukto?

¿Una pera es una fruta?

Ĉu tablo estas floro?

¿Una mesa es una flor?

Jes, piro estas frukto.

Sí, una pera es una fruta.

Ne, tablo estas meblo.

No, una mesa es un mueble.

24. Ki-demandoj

kio Pronombres interrogativos y relativos. Son dos de las nueve palabras interrogativas. Nótese que “**kio**” es un sustantivo y “**kia**” es un adjetivo, por lo que la respuesta a “**kio**” siempre será un sustantivo, como “**besto, floro**”, mientras que la respuesta a “**kia**” siempre será un adjetivo, como “**forta, bela**”.

kia

“**Kia**” sirve también para formar frases exclamativas del tipo “Qué – vaya – menudo + sustantivo”. Por ejemplo: **Kia atleta!** ¡Qué atleta!

Kio estas leono?

¿Qué es un león?

Kia estas leono?

¿Cómo es un león?

Leono estas besto.

Un león es un animal.

Leono estas forta.

Un león es fuerte.

Kio estas tulipo?

¿Qué es un tulipán?

Kia estas tulipo?

¿Cómo es un tulipán?

Tulipo estas floro.

Un tulipán es una flor.

Tulipo estas bela.

Un tulipán es bello.

kie Pronombre interrogativo y relativo. Se traduce por “dónde – donde”.

Kie vi loĝas? ¿Dónde vives?

Mi loĝas en vilaĝo. Vivo en un pueblo.

La urbo kie mi laboras. La ciudad donde trabajo.

Mi renkontis ŝin tie, kie oni vendas ĵurnalojn. La encontré allí donde se venden periódicos.

kiu Pronombre interrogativo y relativo. Se traduce por “quién – quien – que (relativo) – el cual – la cual”. Acepta el plural y el acusativo.

Kiu vi estas? ¿Quién eres?

Kiuj venos morgaŭ? ¿Quiénes vendrán mañana?

Kiun vi amas? – Al kiu vi amas? ¿A quién amas?

Mi vidas la birdon, kiu kantas. Veo el pájaro que canta.

Mi vidis tiun valizon, kiun vi aĉetis. Vi esa maleta que compraste.

Mi pensas, ke la libroj, kiujn vi alportis estas interesaj. Creo que los libros que (los cuales) trajiste son interesantes.

En la pareja “**kiu – tiu**” lógicamente “**tiu**” significa “ése/a – ese/a”.

Kiu estas tiu? ¿Quién es ése/a?

Tiu domo estas tre granda. Esa casa es muy grande.

Mi volas tiun. Quiero ése/a.

Mi legos tiun libron. Leeré ese libro.

Cuando se acompaña de la partícula aproximativa “**ĉi**” se transforma en “**ĉi tiu**” o “**tiu ĉi**”, que se traduce por “éste/a – este/a”.

Ĉi tiu ĉapelo ne estas mia. Este sombrero no es mío.

“**Tiu(n), kiu(n)**” equivale a “el que – la que”. Se puede suprimir el primer elemento si los dos van en el mismo caso: “**tiu, kiu → kiu**” y “**tiun, kiun → kiun**”.

Li estas tiu, kiu venis hieraŭ. – Li estas kiu venis hieraŭ.

Él es el que vino ayer.

Donu al mi tiun, kiu estas tie. Dame el que está ahí.

Tiuj, kiujn vi vidas, estas miaj geamikoj. Los que ves son mis amigos.

kiam Pronombre interrogativo y relativo. Se traduce por “cuándo – cuando”.

Kiam ili telefonos? ¿Cuándo telefonarán?

De kiam vi loĝas ĉi tie? ¿Desde cuándo vives aquí?

Vi dormis (tiam), kiam mi revenis. Tú dormías cuando regresé.

kiom Pronombre interrogativo y relatv. Se traduce por “cuánto/a – cuanto/a”.

Kiom vi aĝas? ¿Qué (cuánta) edad tienes?

Kiom da mono vi havas? ¿Cuánto dinero tienes?

Mi aĉetis tiom, kiom mi bezonis. Compré cuanto necesitaba.

Al preguntar por un número de orden habremos de hacerlo mediante “**kioma**”.

Kioma horo estas?

¿Qué hora es?

Kioman paĝon vi legas nun?

¿Qué página lees ahora?

La dekunua (horo).

Las once.

La naŭan (paĝon).

La novena.

kial Pronombre interrogativo y relativo. Significa “por qué” y la respuesta se realiza mediante “**ĉar**” (= porque).

Kial vi ne aĉetis pomojn? ¿Por qué no compraste manzanas?

Ĉar la fruktejo estis fermita. Porque la frutería estaba cerrada.

Li ne diris, kial li rompis la dokumentojn. Él no dijo por qué rompió los documentos.

kiel Pronombre interrogativo y relativo. Se traduce por “cómo – como”.

Kiel vi fartas? ¿Cómo estás? – ¿Cómo te encuentras?

Kiel ni plenumos nian promeson? ¿Cómo cumpliremos nuestra promesa?

Ĉi tiu malfreŝa pano estas malmola, kiel ŝtono. Este pan pasado está duro como una piedra.

Dum printempo la tagoj estas tiel longaj, kiel la noktoj. En primavera los días son tan largos como las noches.

25. Tabelvortoj

Como se puede observar, las nueve palabras interrogativas de las que hemos hablado pertenecen al cuadro de voces correlativas, que aparece en la página 87.

-o (cosa)

Ĉu vi aĉetis ion?

¿Compraste algo?

Kion vi rigardas?

¿Qué miras?

Tio estas tre facila.

Eso es muy fácil.

Oni permesas ĉion.

Se permite todo.

Aŭ ĉio, aŭ nenio.

O todo, o nada.

-om (cantidad)

Donu al mi iom da pano.

Dame un poco de pan.

Kiom da horoj vi laboras?

¿Cuántas horas trabajas?

Mi ne havas tiom da forto.

No tengo tanta fuerza.

Li volis ĉiom, kiom mi havis.

Él quiso todo cuanto yo tenía.

Ili trinkis neniom da lakto.

Ellos/as no bebieron nada de leche.

-u (individuo)

Iu kantas.

Alguien canta.

Kiu fermis la pordon?

¿Quién ha cerrado la puerta?

Tiu estas mia frato.

Ése es mi hermano.

Li donis du pomojn al ĉiu infano.

Él dio dos manzanas a cada niño.

Neniu dancis kun ŝi.

Nadie bailó con ella.

-am (tiempo)

Iam ni estis amikoj.

Una vez fuimos amigos.

Kiam vi venos?

¿Cuándo vendrás?

De tiam li estas malsana.

Desde entonces está enfermo.

Mi amos vin ĉiam.

Siempre te amaré.

Ŝi neniam ploras.

Ella nunca llora.

-a

(cualidad)

Li ekstaris kaj kuris ian distancon.

Se levantó y corrió cierta distancia.

Kian biciklon vi volas aĉeti?

¿Qué clase de bicicleta quieres comprar?

Ne rakontu tiajn aferojn.

No cuentes esa clase de asuntos.

Ĉia helpo estos bonvena.

Toda clase de ayuda será bienvenida.

Mi vidis nenian homon sur la strato.

No vi ninguna clase de persona por la calle.

-e

(lugar)

Ĉu vi vidis ie mian kajeron?

¿Habéis visto en alguna parte mi cuaderno?

Kien vi iras nun?

¿Adónde vas ahora?

Mi volis resti tie, kie mi estis.

Quería quedarme allí donde estaba.

Ĉie homoj dancis kaj kantis.

Por todas partes las personas bailaban y cantaban.

Mi nenien iros hodiaŭ.

Hoy no iré a ninguna parte.

-al

(causa)

Mi ial ne konas vin.

Por algún motivo no te conozco.

Kial vi ploras?

¿Por qué lloras?

Ni multe piediris, tial ni estas lacaj.

Caminamos mucho, por eso estamos cansados.

Mi amas ŝin ĉial.

La amo por todos los motivos.

Li nenial koleras.

No se enfada por ningún motivo.

-el

(modo)

Iel ni sukcesos.

De algún modo triunfaremos.

Kiel vi faris tion?

¿Cómo hiciste eso?

Li estas tiel forta, kiel vi.

Él es tan fuerte como tú.

Ŝi ĉiel helpas al mi.

Ella me ayuda de todas las maneras.

Neniel mi deziras vin ofendi.

De ningún modo deseo ofenderte.

Al kiu vi donis la ŝlosilon? ¿A quién diste la llave?

Ĉio havas finon. Todo tiene un final.

Ĉu ŝi elektis iun? ¿Ella eligió alguno?

Ĝis kiam vi restos ĉi tie? ¿Hasta cuándo os quedaréis aquí?

Ili ĉiam salutas nin afable. Ellos/as siempre nos saludan amablemente.

Kies filino vi estas? ¿De quién eres hija?

Kion ni faru nun? ¿Qué hemos de hacer ahora?

Kiu serĉas, tiu trovas. El que busca, encuentra.

Kiun fenestron vi malfermos? ¿Qué (cuál) ventana vas a abrir?

La kulturo estas nenies propraĵo. La cultura no es propiedad de nadie.

La urbestro salutis ĉiujn ludantojn. El alcalde saludó a todos los jugadores.

Li ne trovis (tion), kion li serĉis. Él no encontró lo que buscaba.

Mi trovis (tiun), kiun vi perdis. Yo encontré el que tú perdiste.

Mi volis iel montri mian negativan opinionon. Yo quería de algún modo mostrar mi opinión negativa.

Ni ne ŝatas tian muzikon. No nos gusta ese tipo de música.

Ŝi rakontis ĉion, kion ŝi vidis. Ella contó todo lo que vio.

Tio, kion vi legas, estas nekomprenebla. Lo que lees es incomprendible.

pro kio – kial: por qué

pro tio – tial: por eso

Cuando el antecedente y el relativo están en el mismo caso, se puede suprimir el antecedente para aligerar la frase.

Mi ne petis tion, kion li donis al mi. – Mi ne petis, kion li donis al mi.
No pedí lo que él me dio.

No es obligatorio que el antecedente vaya delante del relativo.

Kion vi bezonas, tio estas en la skatolo. Lo que necesitas está en la caja.
Tio, kion vi bezonas, estas en la skatolo. Lo que necesitas está en la caja.

Kiuj petis monon, tiujn vi bone konas. Conoces bien a los que pedían dinero.
Vi bone konas tiujn, kiuj petis monon. Conoces bien a los que pedían dinero.

El demostrativo “**tio**” (= eso) al igual que “**kio**” (= qué cosa) se utiliza, entre otras funciones, para sustituir la idea de la frase anterior.

Li ne sendis la leteron kaj tion forgesis. Él no envió la carta y lo olvidó (el envío en sí).
Li ne sendis la leteron kaj ĝin forgesis. Él no envió la carta y la olvidó (la propia carta).

De manera enfática el castellano utiliza dos negaciones. El esperanto siempre utiliza solamente una.

Diru nenion. – Ne diru ion. No digas nada.
Mi vidis neniun pakon. – Mi ne vidis iun pakon. No vi ningún paquete.

Mi havas neniom da mono. – Mi ne havas iom da mono.
No tengo nada de dinero.

Li bezonas nenies helpon. – Li ne bezonas ies helpon.
Él no necesita ayuda de nadie.

26. Nombraj vortoj

nul: cero (0)

unu: uno (1)

du: dos (2)

tri: tres (3)

kvar: cuatro (4)

kvin: cinco (5)

ses: seis (6)

sep: siete (7)

ok: ocho (8)

naŭ: nueve (9)

dek: diez (10)

cent: cien (100)

mil: mil (1000)

Los números cardinales son invariables. Las decenas y centenas se forman por la simple unión de los numerales.

11 – **dek unu**

12 – **dek du**

13 – **dek tri**

20 – **dudek**

21 – **dudek unu**

26 – **dudek ses**

30 – **tridek**

38 – **tridek ok**

65 – **sesdek kvin**

89 – **okdek naŭ**

94 – **naŭdek kvar**

117 – **cent dek sep**

152 – **cent kvindek du**

277 – **ducent sepdek sep**

346 – **tricent kvardek ses**

724 – **sepcent dudek kvar**

1543 – **mil kvincent kvardek tri**

2935 – **du mil naŭcent tridek kvin**

Los números cardinales pueden recibir las terminaciones “-e” del adverbio y “-o” del sustantivo.

unue: primeramente, en primer lugar

due: en segundo lugar

trie: en tercer lugar

dekdue: en duodécimo lugar

unu: una unidad

duo: un par

trio: un trío

dekduo: una docena

27. Adjektivaj nombrovortoj

Los números ordinales muestran el orden en que están colocadas las cosas, y se forman mediante la terminación “-a” del adjetivo. Admiten también el plural y el acusativo, y se escriben en una sola palabra.

unu: uno	unua: primero, primera
du: dos	dua: segundo, segunda
dek du: doce	dekdua: duodécimo/a
dudek kvin: veinticinco	dudekkvina: vigesimoquinto/a
cent: cien	centa: centésimo, centésima

Se emplean para indicar las horas del día, los días del mes, las páginas de los libros, etc.

Estas la tria (horo). Son las tres.

La sepa (tago) de julio. El siete de julio.

Sur la trideka paĝo. En la página treinta.

28. Kioma horo estas?

07:00	Estas la sepa horo. La sepa. Son las siete.
02:20	Estas la dua horo kaj dudek minutoj. La dua kaj dudek. Son las dos y veinte.
01:30	Estas la unua horo kaj duono. La unua kaj duono. Es la una y media.
09:15	Estas la naŭa horo kaj kvarono. La naŭa kaj kvarono. Son las nueve y cuarto.
02:50	Estas dek minutoj antaŭ la tria horo. Dek antaŭ la tria. Son las tres menos diez.
11:45	Estas kvarono antaŭ la dekdua horo. Kvarono antaŭ la dekdua. Son las doce menos cuarto.
08:50	Estas la oka kaj kvindek. Son las ocho y cincuenta. Estas dek antaŭ la naŭa. Son las nueve menos diez.

29. Vortfarado

En esperanto cada terminación gramatical otorga a la raíz un nuevo significado.

labora: laboral – **labori:** trabajar – **laboro:** trabajo

(demandi) la demando de la instruisto: la pregunta del profesor

(flugi) la flugo de birdo: el vuelo de un pájaro

(leono) leona forto: fuerza de león

(plori) forta ploro: (un) fuerte llanto

(infano – respondi) infana respondo: (una) respuesta infantil

(paroli) parola respondo: (una) respuesta oral – respuesta de palabra

Cualquier raíz puede ir unida a otra formando así una nueva palabra. Al contrario que en su traducción castellana, el elemento principal va siempre al final y el secundario va delante. El guión entre los dos elementos es optativo.

alto-saltado: salto de altura

antaŭ-diri: predecir

dom-pordo: puerta de casa

idaro: descendencia

ilarujo: caja de herramientas

labor-ĉambro: habitación de trabajo

lerno-libro: libro de aprendizaje

multe-kolora: multicolor

pom-arbo: manzano (árbol de la manzana)

preter-pasi: pasar de largo, sobrepasar

skribo-tablo: escritorio, mesa de despacho

vel-ŝipo: barco velero

aliformiĝas – iĝas aliforma – iĝas en alian formon: se transforma

Palabras en las que intervienen una preposición y un sustantivo no son del todo extrañas en castellano. Veamos un par de ejemplos.

enamiĝi: enamorarse

enŝipiĝi: embarcarse

en – am – iĝ – i: en – amor – ar – se

en – ŝip – iĝ – i: em – barc – ar – se

Formas enfáticas.

fine: finalmente

plena: lleno/a, pleno/a

fin-fine: por fin, ya era hora

plen-plena: abarrotado/a, repleto/a

Son posibles y correctas todas las formas que se muestran a continuación.

La vortoj de la patrino. – La patrinaj vortoj. –

La patrino-vortoj. – La patrinovortoj. –

La patrin-vortoj. – La patrinovortoj. Las palabras de la madre.

30. Oftaj eraroj

He aquí una relación de errores frecuentes en esperanto. Cada frase errónea se acompaña de la frase correcta, con una breve explicación.

(erara frazo) Temas pri io libro.

(ĝusta frazo) Temas pri iu libro. Se trata de algún libro.

Delante de un sustantivo (palabra terminada en “-o”) nunca puede haber “**io – tio – nenio**” sino “**iu – tiu – neniu**”.

(erara frazo) Mi havas hundo.

(ĝusta frazo) Mi havas hundon. Yo tengo un perro.

¿Quién tiene a quién? ¿Yo tengo un perro o el perro me tiene a mí? El complemento directo siempre lleva la terminación “**-n**”.

(erara frazo) Mi pensas pri vin.

(ĝusta frazo) Mi pensas pri vi. Yo pienso en ti.

Detrás de “**pri**” (y otras preposiciones) no se utiliza la terminación “**-n**”.

(erara frazo) Okazas nenion.

(ĝusta frazo) Okazas nenio. No sucede nada.

El verbo “**okazi**” es intransitivo y no lleva complemento directo (al igual que el verbo “**esti**”).

(erara frazo) Ĉi monate tre pluvos.

(ĝusta frazo) Ĉi-monate tre pluvos. Este mes es muy lluvioso.

Cuando la partícula “ĉi” hace referencia a un adjetivo o un adverbio, se unen por medio de un guión.

(erara frazo) Ŝi loĝas ĉi-tie.

(ĝusta frazo) Ŝi loĝas ĉi tie. Ella vive aquí.

Cuando la partícula “ĉi” hace referencia a un correlativo, no se utiliza guión.

(erara frazo) Mi interesas pri tio.

(ĝusta frazo) Mi interesigas pri tio. Me intereso por eso.

El verbo “**interesi**” es transitivo y exige complemento directo. Por eso se podría decir “**tio interesas min**” (= eso me interesa).

(erara frazo) Li volas fariĝi instruiston.

(ĝusta frazo) Li volas fariĝi instruisto. Él quiere hacerse profesor.

Los verbos con el sufijo “-iĝ-” son intransitivos y no pueden tener complemento directo.

(erara frazo) Mi uzas la tukon kiel kovrilo.

(ĝusta frazo) Mi uzas la tukon kiel kovrilon. Yo uso la toalla como cubierta.

Si se dice “**mi uzas la tukon kiel kovrilo**” significa que “yo uso la toalla del mismo modo que una cubierta usa una toalla”, pero eso evidentemente no tiene sentido.

(erara frazo) Mi metas libron sur la tablo.

(ĝusta frazo) Mi metas libron sur la tablon. Yo pongo un libro encima de la mesa.

Para mostrar movimiento hay que usar la terminación “-n” detrás de preposiciones que solamente indican lugar. Si se dice “**mi metas libron sur la tablo**” significa que “yo estoy encima de la mesa cuando pongo el libro”.

(erara frazo) Kilogramo de terpomoj.

(ĝusta frazo) Kilogramo da terpomoj. Kilogramo de patatas.

Se emplea la preposición “**da**” delante de “algo” cuando hay una palabra que muestra la cantidad de ese “algo”.

(erara frazo) Kvin eŭroj po persono.

(ĝusta frazo) Po kvin eŭroj por persono. A razón de cinco euros por persona.

La palabra “**po**” siempre debe ir delante del número que indica la cosa que se distribuye.

(erara frazo) Ili ne havas la eblecon fari tion.

(ĝusta frazo) Ili ne havas la eblon fari tion. Ellos/as no tienen la posibilidad de hacer eso.

A menudo se utiliza la palabra “**ebleco**” (= cualidad de algo que es posible), cuando en realidad se trata de “**eblaĵo**” (= algo que es posible), por influencia de la lengua materna.

En esas situaciones es mejor utilizar “**eblaĵo**” o incluso la forma corta “**eblo**”. La forma corta puede tener ambos significados.

Si se duda entre “**ebleco**” y “**eblaĵo**” es más seguro usar la forma “**eblo**”.

31. Kelkaj gravaj vortoj

la tagoj, la monatoj, ktp: los días, los meses, etc.

horo: hora

minuto: minuto

sekundo: segundo

mateno: mañana

vespero: tarde

nokto: noche

hieraŭ: ayer

hodiaŭ: hoy

morgaŭ: mañana

tago: día

semajno: semana

monato: mes

sezono: estación del año

trimonato: trimestre

duonjaro: semestre

jaro: año

jardeko: década

jarcento: siglo

la tagoj de la semajno: los días de la semana

lundo: lunes

mardo: martes

merkredo: miércoles

ĵaŭdo: jueves

vendredo: viernes

sabato: sábado

dimanĉo: domingo

la monatoj: los meses

januaro: enero

februaro: febrero

marto: marzo

aprilo: abril

majo: mayo

junio: junio

julio: julio

aŭgusto: agosto

septembro: septiembre

oktobro: octubre

novembro: noviembre

decembro: diciembre

la sezonoj: las estaciones del año

printempo: primavera

somero: verano

aŭtuno: otoño

vintro: invierno

bestoj: animales

azeno: asno, burro
birdo: ave, pájaro
bovino: vaca
bovo: buey
ĉevalino: yegua
ĉevalo: caballo
elefanto: elefante
fiŝo: pez, pescado
hundo: perro

insekto: insecto
kato: gato
koko: gallo
leono: león
lupo: lobo
porko: cerdo, puerco
serpento: serpiente
simio: mono
urso: oso

koloroj: colores

blanka: blanco, blanca
blua: azul
bruna: marrón
flava: amarillo, amarilla
griza: gris

nigra: negro, negra
oranĝa: naranja
purpura: púrpura
ruĝa: rojo, roja
verda: verde

vestaĵoj: ropa, vestimenta

bluzo: blusa
boto: bota
ĉapelo: sombrero
ĉemizo: camisa
jako: chaqueta
jupo: falda

pantalono: pantalón
subvesto: ropa interior
surtuto: abrigo
ŝtrumpeto: calcetín
ŝuo: zapato
vesto: vestido, traje

veturiloj: vehículos

aŭto: auto, coche
aviadilo: avión
biciklo: bicicleta
buso: autobús
kamioneto: camioneta, furgoneta
kamiono: camión

metroo: metro, suburbano
motorciklo: motocicleta
ŝipo: barco, buque
trajno: tren
tramo: tranvía

gravaj adjektivoj: adjetivos importantes

alia: otro, otra

cetera: demás, restante

grava: importante, grave

kelka: algún, alguna

multa: mucho, mucha

pluraj: varios, varias

sama: mismo, misma, igual

tuta: todo/a, entero/a

korpo-partoj: partes del cuerpo humano

brako: brazo

brusto: pecho

buŝo: boca

dento: diente

dorso: espalda, dorso

finĝro: dedo

gambo, kruro: pierna

genuo: rodilla

hararo: pelo, cabellera

kapo: cabeza

kolo: cuello

koro: corazón

korpo: cuerpo

kubuto: codo

mano: mano

nazo: nariz

okulo: ojo

orelo: oreja

osto: hueso

piedo: pie

parencoj: parientes

patrino: madre

patro: padre

filino: hija

filo: hijo

fratino: hermana

frato: hermano

kuzo: primo

avo: abuelo

bofilo: yerno, hijo político

bofrato: cuñado, hermano político

bopatro: suegro, padre político

nepo: nieto

nevo: sobrino

onklo: tío

manĝiloj: cubiertos

botelo: botella

forko: tenedor

glaso: vaso, copa

kulero: cuchara

taso: taza

telero: plato

tondilo: tijera

tranĉilo: cuchillo

nutraĵoj: alimentos

cerealo: cereal
fiŝo: pez, pescado
fromaĝo: queso
fungo: hongo, seta
kokidaĵo: carne de pollo
kolbaso: embutido, salchicha
laktuko: lechuga
legomo: hortaliza, verdura
legumenaco: legumbre
oleo: aceite
ovo: huevo

pasto: pasta, masa
pico: pizza
porkaĵo: carne de cerdo
rizo: arroz
salato: ensalada
salo, sukero: sal, azúcar
supo: sopa
ŝinko: jamón
terpomo: patata
tomato: tomate
viando: carne

fruktoj: frutas

ananaso: piña
citrono: limón
frago: fresa

oranĝo: naranja
piro: pera
pomo: manzana

dolĉaĵoj: dulces, golosinas

biskvito: galleta
ĉokolado: chocolate
deserto: postre

kuko: pastel
pano: pan
torto: tarta

trinkaĵoj: bebidas

akvo: agua
biero: cerveza
cidro, pom-vino: sidra
kafo: café
lakto: leche

limonado: limonada
refreŝigaĵo: refresco
suko: jugo, zumo
teo: té
vino: vino

la mondo: el mundo

arbaro: bosque
insulo: isla
kampo: campo
lago: lago
lando: país
maro: mar

monto: montaña, monte
naturu: naturaleza
plaĝo, strando: playa
regiono: región
rivero: río
valo: valle

la urbo: la ciudad

avenuo: avenida
bazaro: bazar, mercado
biblioteko: biblioteca
butiko, vendejo: tienda, comercio
domo: casa
konstruaĵo: construcción, edificio
lernejo: colegio, escuela
muzeo: museo
parko: parque
placo: plaza
ponto: puente

preĝejo: iglesia
stacidomo: estación de tren
stratangulo: esquina
strato: calle
ŝoseo: carretera, calzada
trafik-lumoj: semáforo
universitato: universidad
urbo: ciudad, población
urbodomo: ayuntamiento
vilaĝo: pueblo, aldea
vojo: camino, vía

la hejmo: el hogar

bakujo, forno: horno
banĉambro: cuarto de baño, lavabo
brakseĝo, fotelo: butaca, sillón
dormoĉambro: dormitorio, alcoba
fenestro: ventana
fridujo: frigorífico, nevera
ĝardeno: jardín
koridoro: pasillo, corredor
kuirejo: cocina
lampo: lámpara
lito: cama, lecho

manĝoĉambro: comedor
necesejo: retrete, servicio, váter
plafono: techo
planko: suelo, piso
pordo: puerta
seĝo: silla
sofo: sofá
spegulo: espejo
ŝranko: armario
tablo: mesa
televidilo: televisor

32. Utilaj frazoj kaj esprimoj

Saluton! ¡Hola!

Bonvenon! ¡Bienvenido/a!

Bonan tagon! ¡Buenos días!

Bonan matenon! ¡Buenos días!

Bonan vesperon! ¡Buenas tardes!

Bonan nokton! ¡Buenas noches!

Adiaŭ! ¡Adiós!

Ĝis (la) revido! ¡Hasta la vista!

Ĝis baldaŭ! ¡Hasta pronto!

Ĝis morgaŭ! ¡Hasta mañana!

Kio estas via nomo? ¿Cuál es tu nombre?

Mia nomo estas Helena. Mi nombre es Elena.

Kiel vi nomiĝas? ¿Cómo te llamas?

Mi nomiĝas Petro. Me llamo Pedro.

Kiom vi aĝas? – Kiom aĝa (jara) vi estas? ¿Qué edad tienes?

Mi estas kvardek-jara. Tengo cuarenta años.

Kiom da jaroj vi havas? ¿Cuántos años tienes?

Mi havas kvardek jarojn. Tengo cuarenta años.

De kiu lando – urbo vi estas? ¿De qué país – ciudad eres?

Kie vi loĝas – laboras? ¿Dónde vives – trabajas?

Mi loĝas – laboras en Bilbao. Yo vivo – trabajo en Bilbao.

Kiel vi fartas? ¿Cómo estás? – ¿Cómo te encuentras?

Mi fartas bone, dankon, kaj vi? Me encuentro bien, gracias ¿y tú?

Same al vi. Lo mismo te digo.

Mi estas laca. Estoy cansado

Mi estas malsata. – Mi malsatas. Tengo hambre

Mi estas soifa. – Mi soifas. Tengo sed.

Bonan apetiton! ¡Buen provecho!

Koran dankon! ¡Muchas gracias!

Ne dankinde! ¡No hay de qué!

Feliĉan dat-revenon! ¡Feliz aniversario!
Feliĉan naskiĝ-tagon! ¡Feliz cumpleaños!
Feliĉan novan jaron! ¡Feliz año nuevo!
Ĝojajn festotagojn! ¡Alegres fiestas!
Gratulon! ¡Felicidades!
Je via sano! ¡A tu salud!

Mi bedaŭras. Lo siento.
Mi deziras al vi ĉion bonan. Te deseo buena suerte.
Mi deziras al vi sukceson. Te deseo éxito.
Mi tre dankas vin. Te lo agradezco mucho.
Pardonu min. Discúlpeme.
Salutojn por la familio. Saludos para la familia.

Kioma horo estas? ¿Qué hora es?
Estas la naŭa horo kaj duono. Son las nueve y media.
La naŭa kaj duono. Las nueve y media.
Estas dek minutoj antaŭ la dekdua horo. Son las doce menos diez minutos.
Dek antaŭ la dekdua. Las doce menos diez.
Je kioma horo oni fermas la manĝejon? ¿A qué hora se cierra el comedor?
Ni matenmanĝos je la oka (horo). Desayunaremos a las ocho.

Kiam estos via naskiĝtago? ¿Cuándo es tu cumpleaños?
Kioma tago estas hodiaŭ? ¿Qué día es hoy?
Kiu dato estas hodiaŭ? ¿Qué fecha es hoy?
La kvaran (tagon) de decembro en du mil dek.
La 4-an de decembro en 2010. El cuatro de diciembre de 2010.

De antaŭ kvar tagoj. Desde hace cuatro días.
Post du semajnoj. Dentro de dos semanas.
Ŝi venos posttagmeze. Ella vendrá por la tarde.

Pasint-monate. El mes pasado.
Pasint-semajne. La semana pasada.
Venont-monate. El mes que viene.
Venont-semajne. La semana que viene.

Tri plus kvar plus sep faras dek kvar. ($3 + 4 + 7 = 14$)
Dek minus ses faras kvar. ($10 - 6 = 4$)
Tri per kvin faras dek kvin. ($3 \times 5 = 15$)

Ĉu vi parolas Esperanton? ¿Hablas esperanto?

Mi parolas ĝin iomete. Lo hablo un poco.

Ĉu vi komprenas min? ¿Me entiendes?

Mi ne komprenas bone. No entiendo bien.

Ĉu vi povus paroli pli malrapide? ¿Podrías hablar más despacio?

Ĉu vi povus ripeti tion? ¿Podrías repetir eso?

Kiel oni diras tion? ¿Cómo se dice eso?

Kiel oni skribas tion? ¿Cómo se escribe eso?

Estas malvarme kaj baldaŭ pluvos. Hace frío y pronto lloverá.

Kie troviĝas busa haltejo? ¿Dónde hay una parada de autobús?

Kie troviĝas fervoja stacidomo? ¿Dónde está la estación de tren?

Kion vi konsilas al mi? ¿Qué me aconsejas?

Vi tute pravas. Tienes toda la razón.

* * *

Iom post iom ĉio aliformiĝas en la mondo. Poco a poco todo se transforma en el mundo.

Kiel eble plej baldaŭ. Lo más pronto posible.

Kiel eble plej rapide. Lo más rápido posible.

La forta laboro certe vin lacigis. El trabajo duro seguramente te ha fatigado.

La longa vojaĝo certe vin lacigis. El largo viaje seguramente te ha fatigado.

Li plendas ne sen kaŭzo. Se queja y con razón.

Okazis io eksterordinara. Sucedió algo extraordinario.

Okul-mezure. A ojo de buen cubero.

Per nuda okulo. – Nud-okule. A simple vista.

Trafe-maltrafe. A lo que salga.

Transiri la limon. Pasarse de la raya.

33. Proverbaro

Ĉiu birdo al sia nesto. Cada mochuelo a su olivo.

Ĉiu tajloro havas sian tranĉ-manieron. Cada maestrillo tiene su librillo.

Estas pli da bruoj ol da faroj. Mucho ruido y pocas nueces.

Estas pli da tagoj ol da kolbasoj. Hay más días que longaniza.

For de la okuloj, for de la koro. Ojos que no ven, corazón que no siente.

Fordormi la okazon. Dejar escapar la ocasión (perder el tren).

Ili naĝas en la samaj akvoj. Son de la misma cuerda.

Inter diro kaj faro estas maro. Del dicho al hecho hay mucho trecho.

Inter lupoj, krii lupe. Donde fueres, haz lo que vieres.

Kapti iun ĉe la freŝa faro. Atrapar con las manos en la masa.

Kapuĉo monaĥon ne faras. El hábito no hace al monje.

Kie fumo leviĝas, tie fajro troviĝas. Por el humo se sabe donde está el fuego.

Kiom da kapoj, tiom da opinioj. Sobre gustos no hay nada escrito.

Kiu forton ne havas, ĉiam malpravas. Quien tiene padrino se bautiza.

Kiu frue leviĝas, facile riĉiĝas. A quien madruga Dios le ayuda.

Kiu kaptas tro vaste, konservas malmulte. Quien mucho abarca poco aprieta.

Kiu ne petas, tiu ne ricevas. Quien no llora no mama.

Kiu volas, tiu povas. Querer es poder.

Kontraŭ doloro helpas bona humoro. A mal tiempo buena cara.

La kato renkontiĝis kun sentima rato. Donde las dan las toman.

La sama afero, sed kun la kapo al tero. Lo mismo pero al revés.

Loĝi en la fino de la mondo. Vivir en el fin del mundo.

Mi scias nur tion, ke mi scias nenion. Sólo sé que no sé nada.

Mono kuras al mono. Dinero llama dinero.

Multe paroli kaj multe diri ne estas la samo. No es lo mismo hablar mucho que decir mucho.

Ne kredas ŝtelisto, ke honestaj ekzistas. Cree el ladrón que todos son de su condición.

Ne vidi preter sia nazo. No ver más allá de sus narices.

Okazo faras ŝteliston. La ocasión hace al ladrón.

Per pacienco kaj fervoro sukcesas ĉiu laboro. Con paciencia y fervor se termina toda labor.

Plej bone ridas, kiu laste ridas. Quien ríe el último, ríe mejor.

Pli bone malfrue ol neniam. Más vale tarde que nunca.

Pli multe pereis ĉe la diluvo. Más se perdió en Cuba.

Promesi orajn montojn. Prometer el oro y el moro.

Ricevi grizan haron, ne vidinte altaron. Quedarse para vestir santos.

Se arbo falis, ĉiu branĉon derompas. Del árbol caído todos hacen leña.

Se forestas la suno, sufiĉas la luno. A falta de pan buenas son tortas.

Sen laboro ne venas oro. Quien algo quiere, algo le cuesta.

Silento estas konsento. Quien calla otorga.

Tempo estas mono. El tiempo es oro.

Tio estas fiŝo el alia rivero. Eso es harina de otro costal.

34. Unua legaĵo

Tre facila instrua rakontaro

Verkita de Miguel Gutiérrez Adúriz

Petro estas fotisto. Li fotas per nova fotilo. Liaj fotoj estas tre bonaj. La infanoj estis en la parko. Ili ludis per belaj ludiloj. Sur la stratoj de mia urbo estas multaj balaistoj. Ili laboras per grandaj balailoj. Mi promenis kun viaj amikoj tra la arbaro. Ili parolis al mi pri vi. Maria kaj Karlo loĝas en kampar-domo. En ilia salono estas multaj seĝoj. Sur muro de ŝia labor-ĉambro estas tre granda bretaro. Sur la bretoj staras multaj libroj. Li demandis al mi pri la preĝejo. Ŝi parolis al li pri nia domo. Ili veturis per aŭto al Parizo. Alta arbo staras antaŭ la pordo de la urba muzeo. Ĝiaj branĉoj estas longaj, kaj ĝiaj folioj estas verdaj. La rozoj floris en nia ĝardeno. Via seĝo staras inter la pordo kaj la fenestro. La pordo estas fermita. Ili rigardas tra la fenestro.

* * *

Mia familio loĝas en kampar-domo. La salono estas malgranda, sed pura. En ĝi, mia avo parolas kun mi pri politiko. Bela piano staras inter la pordo kaj la fenestro. Sur la bretaro staras multaj libroj. Mia frato ludas sub granda tablo. Li sidas sur la planko. Mia avino sidas sur seĝo en la manĝo-ĉambro. Ŝi legas. Mia patrino balaos per malnova balailo. Sur la tablo estas glob-krajono kaj ĵurnalo. Mia fratino dormas en la dormo-ĉambro. Ĉirkaŭ la domo estas tre bela ĝardeno. Tie Karlo kaj Johano ludas per pilko. Karlo kuras pli ol Johano. Maria telefonas al Petro. Miaj amikoj ne iros al la naĝejo, sed al la dancejo.

* * *

Antaŭ-hieraŭ la patrino diris al Johano, ke li ne trinku malvarman akvon, sed li trinkis ĝin, kaj hieraŭ li malsanis. La kuracisto demandis lin, kion li volas. Johano diris, ke li volas esti sana. Li volas ludi pilkon kun la amikoj. La kuracisto diris al la infano, ke li kuracos lin. La amikoj de Johano iris viziti lin. Ili ne havis multan monon, sed ili aĉetis interesan libron. Morgaŭ la ĉambro de Johano estos varma. La fenestro estos fermita. Li legos la novan libron en la lito.

* * *

Karlo loĝas kun siaj gepatroj en eta domo. Hieraŭ li kaj lia hundo iris al proksima parko. Ili trairis ĝin. Sur la vojo li vidis sian amikinson Maria. Ŝi promenis kun sia fratino. Li salutis ŝin kaj ŝian fratinton. Ili parolis pri sia lernejo. Maria diris, ke ŝia patro ĵus aĉetis ruĝan aŭton. Ŝi estis tre kontenta. Karlo amas ŝin.

Hodiaŭ Karlo biciklis al proksima vilaĝo. Tie li aĉetis dek du pirojn. Post tio, li iris al librejo. Kiam Karlo eniris, li vidis sian amikon Johano, kaj li salutis lin.

- Saluton, Johano! Kion vi faras ĉi tie? – demandis Karlo.
- Saluton, Karlo! Mi laboras ĉi tie – respondis Johano. – Mi estas libro-vendisto. Kion vi volas?
- Mi volas aĉeti lerno-libron de Esperanto.
- Ĉu vi lernos Esperanton?
- Jes, mi lernos ĝin!
- Ba! Inter diro kaj faro estas maro.

Morgaŭ Karlo vizitos siajn geavojn. Ilia domo estas granda sed malnova. Ĝiaj fenestroj estas egaj. Alta muro ĉirkaŭas la ĝardenon. Li kaj liaj geavoj manĝos en la kuirejo. Ili havas nek hundon nek katon, sed elefanteton. Post la manĝo, Karlo iros promeni kun sia hundo kaj ilia elefanteto.

* * *

Roberto kaj Flora estas junaj geedzoj. Hodiaŭ estas dimanĉo kaj ili ferias. Matene ili faris la hejmajn taskojn kune. Poste ili bone maten-manĝis. La tago estis bona, kaj ili biciklis malrapide tra la kamparo. Dum sia bicikla promeno ili salutis multajn homojn. Hejme, en la tag-manĝo, li diris al ŝi:

- Flora, ĉu vi ŝatus ferii en Germanio?
- Ho, jes! – ŝi respondis kontente.
- Nu, la vojaĝo estos longa. Ni trairos Francion.
- Tio ne gravas. Ni vizitos niajn francajn geamikojn.
- Ĉu ni iru aŭte aŭ trajne?
- Kiel vi volas.
- Nu, preparu la valizojn. Hodiaŭ vespere mi iros al la staci-domo, kaj aĉetos la biletojn.
- Ĉu vi volas, ke mi akompanu vin? – Ŝi diris, kaj poste ŝi ame kisis la edzon.

* * *

En sia hejmo de Parizo, Marie Thierry respondas la telefonon.

- Ha lo!
- Saluton, Maria! Mi estas Flora, via hispana amikino.
- Saluton, Flora! Kiel vi fartas?
- Tre bone. Kaj vi?
- Mi fartas bonege. Kie vi estas nun?
- En Madrido, sed post du tagoj mi vizitos vin.
- Je kioma horo?
- Nokte, inter la deka kaj la dekunua.
- Ĉu vi venos sola?
- Ne, mi iros kun mia edzo.
- Kiom li aĝas?
- Li aĝas dudek sep.
- Nu, li estas pli juna ol vi! Dum kiom da tempo vi restos ĉi tie?
- Ni restos dum tri tagoj.
- Tre malmulte, ĉu?
- Ni volas viziti Germanion. Kia estas la vetero?
- Tre varma. Nun estas aŭgusto.

* * *

Maria kaj ŝia amikino Helena estas en dancejo. La du virinoj parolas pri siaj aferoj, dum Johano, la edzo de Maria, dancas kun blonda knabino. Helena rigardas la knabinon kaj demandas Marian:

- Kiu estas tiu?
- Kiu?
- La knabino, kiu dancas kun via edzo.
- Ŝi estas lia helpantino. Tiu, pri kiu mi parolis al vi antaŭhierau.
- Ŝi tre belas. Kiom ŝi aĝas?
- Dudek kvar.
- Ŝi estas pli juna ol vi.
- Mia edzo diras, ke ŝi laboras multe kaj tre bone.
- Nu, ŝi estas tiu, kiu skribas la leterojn, respondas la telefonon kaj balaas la oficejon de via edzo. Ĉu ne?
- Tion li rakontis al mi.
- Kaj kion alian li rakontis al vi?
- Li diris, ke hierau via edzo aĉetis horloĝon el oro.
- Ĉu?

- Jes. Tiun horloĝon, kiun vi volis.
- Ĉu por mi?
- Ne. Li aĉetis ĝin por la helpantino de mia edzo.

* * *

Karlo kaj Petro promenas en la kamparo. Bela knabino sidas sur la herbo apud granda bovino. Karlo salutas ŝin afable kaj demandas:

- Bonan matenon, knabino. Kioma horo estas?

Ŝi tuŝas la dikan mamon de la bovino, levas ĝin kaj respondas:

- Nu, sinjoroj, estas la deka horo kaj ses minutoj.

Karlo kaj Petro rigardas ŝin kun surprizo. Post kelkaj minutoj, Karlo denove parolas al ŝi:

- Pardonu, bovistino. Kioma horo estas nun?

Denove ŝi faras same kaj diras:

- Nun estas la deka horo kaj dudek minutoj.

Denove la respondo surprizas ilin.

- Mi ne komprenas, kiel vi divenas la tempon – diras Petro al ŝi. – Vi nur tuŝas la mamon de la bovino.

– Pardonu, sinjoro, sed mi ne divenas la tempon. Mi levas la mamon de la bovino por rigardi la preĝejon, kiu staras en la vilaĝo.

- Kial? – samtempe demandas Karlo kaj Petro.

– Ĉar la mamo de la bovino estas tre dika, kaj ĝi ne permesas al mi vidi la grandan tur-horloĝon.

* * *

Karlo sidas ĉe la tablo. Estas la sepa kaj kvarono matene. Li maten-mangas kaj legas la ĵurnalon. Lia filo Jozefo staras ĉe la fenestro, kaj rigardas al la ĉielo.

- Pri kio vi pensas? – demandas Karlo.
- Mi pensas pri la vetero. Oni diras, ke morgaŭ sunos.
- Ĉu tio gravas?
- Por mi, jes.
- Kial?
- Ĉar mi iros al la kamparo kun miaj geamikoj.
- Ĉu aŭtobuse?
- Ne. Ni iros trajne.
- Ĉu vi havas sufiĉan monon por pagi la bileton?

- Jes. Ĝi ne estas tre multe-kosta.
- Kiom ĝi kostas?
- Dek eŭrojn kaj kvindek centonojn.
- Mi donos al vi dudek eŭrojn.
- Dankon! Vi estas la plej bona patro en la mondo.

* * *

Matene Karlo perdis sian monujon. Li serĉis ĝin ne nur hejme sed ankaŭ laboreje. Li ne trovis ĝin, kaj fine li forgesis la aferon. Vespere li eliris promeni kaj renkontis sian amikon Adamo.

- Saluton, Karlo!
- Kiel vi fartas, Adamo? Kiam vi finis vian vojaĝon?
- Mi alvenis hieraŭ vespere, kaj mi fartas tre bone.
- Ĉu vi kontentas?
- Jes. Mi estas tre feliĉa. Neniam mi forgesos tiun ferion.
- Kiujn landojn vi vizitis?
- Mi vojaĝis dum ses monatoj, kaj mi vizitis ĉiujn landojn de Eŭropo.
- Kia vojaĝo!
- Kaj vi? Kion vi faras nun? Oni diris al mi, ke vi eklernis Esperanton.
- Kompreneble, ankaŭ mi volas vojaĝi kaj havi geamikojn en aliaj landoj.

* * *

Hodiaŭ matene Karlo staris kune kun aliaj homoj en la bus-haltejo. Dum li atendis la alvenon de la buso, li aŭdis du virinojn, kiuj interparolis:

- Nu, oni diris al mi, ke Maria edziniĝis al Johano nur pro lia mono.
 - Ha, lia mono! Mi ŝatus scii, kiel li riĉiĝis!
 - Sed mi opinias, ke Maria ne estas feliĉa. Ĉu vi ne rimarkis, ke en la lastaj monatoj ŝi multe dikiĝis?
 - Jes. Vi pravas. Ŝi ne nur dikiĝis, sed ankaŭ malbeliĝis.
- Iom poste la buso alvenis kaj haltis. Ĉiuj enaŭtobusiĝis, kaj Karlo perdis el la vido la du virinojn. Li sidiĝis. Apud li du viroj interparolis:
- Mi havas ĉiutage la saman problemon. Mi vekiĝas kiam sonas la vek-horloĝo, sed mi ne ellitiĝas tuj, kaj post iom da tempo mi endormiĝas denove.
 - Same okazas al mi, de kiam mi patriĝis. La bebo ploras kaj vekas min multfoje dum la nokto, kaj poste en la mateno mi dormemas.

* * *

Tiun matenon la tri knaboj renkontiĝis sur la vojo al la stacio. Ili estis tre kontentaj, ĉar finfine ili povis vojaĝi al la Blua Monto. En la staci-domo ili kontrolis, ĉu ili portas ĉion necesan. La tri tornistroj estis plenplenaj, kaj la junuloj portis ankaŭ la dormo-sakojn kaj la tendon.

Preskaŭ kvar horojn ili veturis trajne ĝis la Verda Valo. Tie la knaboj eltrajniĝis kaj ekpromenis tra la stratoj de la malgranda vilaĝo. Poste ili sentis malsaton, kaj sidiĝis tagmanĝi sur benko de eta parko. Kiam ili finis, ili ripozis iomete, kaj en la posttagmezo ili ekiris denove. La ĉielo bluis, kaj la aero estis pura.

Kelkajn horojn ili piediris, unue sur la ŝoseo kaj poste sur etaj kampar-vojoj, ĝis fine ili alvenis ĉe rivero. Tie la tri junuloj starigis sian tendon, kaj kuŝigis siajn dormo-sakojn. Ili estis gajaj, kaj malgraŭ la longa vojaĝo, ili ne sentis sin lacaj. Tute ne. Do ili naĝis iomete en la ne tro profunda rivero, kaj kiam komencis mallumiĝi, ili faris fajron kaj pretigis vesper-manĝon en la libera aero.

Ĉe la lumo de la fajro la knaboj bone vesper-manĝis. Ili multe parolis pri sia vojaĝo kaj pri la bela loko, kiun ili elektis por tranokti. Fine ili longe gitaris kaj kantis. Noktis jam, kiam ili endormiĝis.

* * *

Hieraŭ, promenante sur la strato, Karlo renkontis sian amikon Johano. Ili salutis unu la alian ridetante.

- Saluton, Johano! Kiel vi fartas?
- Tre bone, Karlo. De longe mi ne vidis vin.
- De antaŭ tri monatoj, ĉu ne?
- Jes, pli-malpli. La lastan fojon, kiam mi vidis vin, vi estis vojaĝonta al Parizo. Ĉu finfine vi faris tiun vojaĝon?
- Certe. Mi vojaĝis akompanante mian patrinon.
- Nu, Karlo, mi devas foriri nun, ĉar mia edzino estas atendanta (atendas) min. Ĉu ni povas renkontiĝi morgaŭ?
- Nu, se vi volas, mi povas viziti vin je la sepa vespere.
- Ne venu je la sepa, ĉar je tiu horo mi estos laboranta.
- Nu, je kioma horo vi preferas?
- Venu je la sepa kaj duono. Tiam mi estos libera. Mi estos fininta mian laboron, kaj ni povos longe paroli trinkante kafon.

* * *

Maria ŝaltas la televidilon kaj sidiĝas. Dume, Karlo estas en la kuirejo. Li prenas du oranĝojn el la fridujo, kaj poste venas al la salono dirante:

- He! Kie estas mia amata edzino?
- Kion vi petos ĉi-foje?
- Mi bezonos uzi vian aŭton ĉi-vespere.
- Kie vi lasis la vian? – ŝi demandas sci-vole.
- En la riparejo – li respondas. – Ĝi estas difektita. Ĝi difektiĝis ĉi-matene.
- Kiam ĝi estos riparita?
- Nu, mi ĵus telefonis por informiĝi, kaj oni diris al mi, ke la aŭto estas riparata nun. Do, tut-certe morgaŭ matene ĝi estos preta.
- Bone, uzu la mian, sed atentu ĉar ĝi apenaŭ havas benzinon.

* * *

Karlo kaj Maria ferias ĉe la maro. Ili promenas kune, ŝi en multe-kolora robo kaj li en ĝinzo. Ili malsatas kaj eniras en italan restoracion por vesper-manĝi. Karlo volas manĝi sandviĉon kaj bieron, sed Maria preferas grandan picon kaj vinon.

- Ĉu vi volas peceton? – ŝi demandas ame. – Ĉi tiu pico aspektas manĝinda.
- Ne, dankon. Mi ne volas tro dikiĝi. Mi pezas sepdek kvin kilogramojn.
- Tamen vi aspektas bonege.
- Kien vi volas iri poste?
- Mi ŝatus iri en kinejon. Oni prezentas interesan filmon.
- Mi esperas, ke ĝi ne daŭros longe, ĉar morgaŭ matene ni devos ellitiĝi frue por ekskursi. Memoru, ke ni pied-iros dek ses kilometrojn.
- Ŝajnas al mi, ke tio estas tro longa vojo. Ĉu ni supreniros sur monton?
- Kompreneble! Sed ni iros sur facilaj vojetoj, kaj krome, mi portos la tornistran por ke vi ne tro laciĝu. Ĉu bone?

* * *

afero: asunto, cosa, cuestión
alveni: llegar
balaisto: barrendero
bretaro: estantería
ĉi-foje: esta vez
ĉirkaŭi: rodear, cercar
de longe: desde hace tiempo
diveni: adivinar, acertar
eliri: salir
ellitiĝi: levantarse de la cama
eltrajniĝi: bajarse (aparse) del tren
eniri: entrar
foriri: irse, marcharse, alejarse
glob-krajono: bolígrafo
kampar-domo: casa rural
kompreneble: claro, desde luego, por supuesto
kune: juntos, juntamente
kuŝigi: echar, tumbar, tender

laciĝi: cansarse, fatigarse
mallumiĝi: oscurecerse
manĝinda: apetitoso/a, delicioso/a
multe-kosta: caro/a, costoso/a
multfoje: muchas veces
nu: bueno, pues
pico: pizza
pilko: balón, pelota
planko: suelo, piso
pli-malpli: más o menos
renkonti: encontrar, topar
samtempe: a la vez, al mismo tiempo
sci-vole: con curiosidad
supreniri: subir, ascender
ŝalti: encender (electricidad)
ŝoseo: carretera, calzada
tornistro: mochila
trairi: atravesar, cruzar, pasar

35. Dua legaĵo

Iru kiel vi volas

Rakonto verkita de Claude Piron

Oni nomas tiun restoracion “memserva restoracio”, ĉar en ĝi oni servas sin mem. Ne estas ulo, kiu venas al via tablo kun via tomato aŭ kafo. Vi devas servi vin mem.

Ĉu vi ne volas iri al memserva restoracio? Vi preferas, ke oni servu vin. Nu, bone. Kiel vi volas. Ĉiaokaze, mi ne iros kun vi. Vi devos iri sola. Mi devas resti ĉi tie. Mi laboros en mia ĉambro.

Kion? Ĉu vi timas perdiĝi? Ne timu. Miaopinie, vi ne riskas perdiĝi. Estas tre simple iri tien. Nur sekvu tion, kion Tom diris al vi. Tiel vi ne perdiĝos.

Se vi ne volas iri al memserva restoracio, iru do al alia restoracio. Ne gravas al mi. Same pri tio, ĉu vi iru buse, aŭte aŭ piede. Busi eble estas pli bone ol piediri, almenaŭ rilate al la piedoj, sed la buson vi devas atendi. Okazas, ke oni atendas longe. Aŭto estas pli rapida ol buso, kaj vi povas foriri per ĝi, kiam vi volas, sed ĉu vi havas aŭton?

Vi baldaŭ havos aŭton, ĉu? Nu, bone, sed “baldaŭ” ne estas “nun”. Se vi deziras iri al la urbo nun, tre gravas, ĉu vi havas aŭton nun. Ke vi havos ĝin baldaŭ, tio estas grava iurilate, mi konsentas, sed tio ne helpas vin nun, eĉ iomete, por iri al la urbo, ĉu? Por aŭti ĝis la urbo, oni devas havi aŭton.

Sed fakte vi povas iri tien promene. Piediri estas bone por la koro. Kaj ankaŭ por la kapo, cetere. Kiam venas nokto, la urbo iĝas tiel bela! Kiam oni subite ekvidas la tutan urbon de malproksime, kaj noktiĝas, oni ekhavas senton pri io mistera, io ekstermonda, eĉ supermonda.

Ne estas tro longe ĝis la urbo. Kompreneble, vi ne estos tie tuj, vi devos tamen promeni iom da tempo. Sed ne estas tro longe. Ne timu, ke viaj kruroj tro laboros kaj perdos sian tutan forton.

Sed mi deziris diskuti kun vi ankaŭ pri io tute alia. Ĉu vi havas informojn pri Ana? Ŝi kuŝis en sia ĉambro kaj ne sentis sin tre bone. Tom iris al ŝi kun sia kuracisto, sed ŝi ne rigardas tiun kuraciston serioza, ŝi preferas sian kuraciston, ŝi vere ne amas lian. Li do forsendis sian kuraciston kaj vokis ŝian. Strange, kiam ŝi vidis lian kuraciston, ŝi sentis sin malbone, sed tuj kiam ŝi vidis sian kuraciston eniri en ŝian ĉambron, ŝi jam sentis sin pli bone.

Oni sin demandas, pri kio vere temas, ĉu ne? Ho, ĉu vi jam foriras? Do, bonan vesperon, kaj ankaŭ bonan nokton! Ĝis revido! Ni revidos nin baldaŭ, verŝajne. Do, ĝis!

busi: ir en autobús

ĉiaokaze: en todo caso

ekstermonda: extraterrestre

fakte: de hecho, en realidad

foriri: irse, marcharse, alejarse

forsendi: despachar, despedir

io tute alia: algo totalmente distinto, otra cosa

iomete: un poquito

iurilate: en algún sentido

kompreneble: claro, desde luego, por supuesto

kuracisto: médico, doctor

malproksime: lejos

memserva restoracio: restaurante autoservicio

miaopinie: en mi opinión

noktiĝi: anochecer, hacerse de noche

perdiĝi: perderse, extraviarse

pediri: ir a pie, andar, caminar

pli bone: mejor

same pri tio: igualmente por eso

strange: extrañamente, raramente

verŝajne: aparentemente, al parecer

36. Bibliografio

Esperanto. Curso del idioma internacional.
Miguel Gutiérrez Adúriz, 1995.

Nuevo método de Esperanto para clases y autodidactas.
Fernando de Diego, 2001.

¿Sabe usted Esperanto?
Jorge Hess, 1981.

Esperanto al alcance de todos.
Fernando Soler Valls, 1976.

Plena manlibro de Esperanta gramatiko.
Bertilo Wennergren, 2005.

Fundamento de Esperanto.
Ludoviko Lazaro Zamenhof, 1905.

Diccionario Amika vortaro.
Miguel Gutiérrez Adúriz, 2007.

Gran diccionario Español – Esperanto.
Fernando de Diego, 2003.

Ilustrita oficiala radikaro Esperanta por lernanto.
Luiz Portella, 2008.

Lasu min paroli plu.
Claude Piron, 1984.

37. Memorindaj reguloj

Kio? -o	Kio estas tio? Tio estas lam po.	¿Qué es eso? Eso es una lámpara.
Kia? -a	Kia estis la vetero. La vetero estis bona.	¿Cómo era el tiempo? El tiempo era bueno.
Kiu? tiu + -o la + -o persona pronomo nomo	Kiu kantis? Tiu knabino kantis. La amikino kantis. Mia fratino kantis. Ana kantis.	¿Quién cantó? Esa chica cantó. La amiga cantó. Mi hermana cantó. Ana cantó.
Kiam? -e dato tempoindiko tempoadverbo	Kiam vi venos? Mi venos vespere. Mi venos la 15-an de junio . Mi venos je la tria (horo) . Mi venos morgaŭ .	¿Cuándo vendrás? Vendré por la tarde. Vendré el 15 de junio. Vendré a las tres. Vendré mañana.
Kiel? -e	Kiel ŝi kuris? Ŝi kuris rapide.	¿Cómo corrió ella? Ella corrió rápidamente.
Kie? -e loka prepozicio	Kie vi estas? Mi estas hejme. Mi estas en la lernejo.	¿Dónde estás? Estoy en casa. Estoy en la escuela.
Kien? al el ĝis -en prepozicio kiu mem ne montras direkton + -n	Kien vi iros? Mi iros al la urbo. Mi iros el la domo. Mi iros ĝis la lago. Mi iros dekstren. Mi iros en la ĉambrom.	¿Adónde irás? Iré a la ciudad. Saldré de casa. Iré hasta el lago. Iré a la derecha. Entraré en la habitación.
demandovorto + -i	Kion fari? Ĉu preni ĝin?	¿Qué hacer? ¿(Acaso) tomarlo?
demandovorto + persona pronomo + -u	Kion ni faru? Ĉu mi prenu ĝin?	¿Qué hemos de hacer? ¿He de tomarlo?
akuzativo -n objekto direkto anstataŭ prepozicio • tempo • mezuro	akuzativo -n Li fotis hundon. Ŝi iris en la butikon. Pluvis tri horojn (dum tri horoj). Mi estas 20 metrojn for de vi (je 20 metroj).	acusativo -n Él fotografió a un perro. Ella entró en la tienda. Llovió (durante) tres horas. Estoy a 20 metros de ti.

sen -n esti manki okazi iĝi post prepozicio kiam ne temas pri direkto post prepozicio kiu mem montras direkton	sen -n Li estas elektristo. Mankas tempo. Okazis io grava. Li fariĝis kuiristo. Ŝi promenas en la ĝardeno. Ŝi revenos el la ĝardeno.	sin -n Él es electricista. Falta tiempo. Sucedió algo grave. Él se hizo cocinero. Ella pasea en el jardín. Ella regresará del jardín.
---	---	---

Vi skribos la leteron. Tú escribirás la carta.	Vi estas skribonta la leteron. Tú has de escribir la carta.	La letero estas skribota de vi. La carta ha de ser escrita por ti.
Vi skribas la leteron. Tú escribes la carta.	Vi estas skribanta la leteron. Tú estas escribiendo la carta.	La letero estas skribata de vi. La carta está siendo escrita por ti.
Vi skribis la leteron. Tú escribiste la carta.	Vi estas skribinta la leteron. Tú has escrito la carta.	La letero estas skribita de vi. La carta ha sido escrita por ti.

38. Korelativaj vortoj aŭ tabelvortoj

Indefinidos I-	Interrogativ. y relativos KI-	Demostrativos TI-	Colectivos ĈI-	Negativos NENI-	
IO algo, alguna cosa	KIO qué, qué cosa	TIO eso, aquello	ĈIO todo	NENIO nada	Cosa -O
IA alguna clase	KIA cómo, qué clase	TIA tal, así	ĈIA toda clase	NENIA ninguna clase	Cualidad -A
IE en alguna parte	KIE dónde	TIE ahí, allí	ĈIE en todas partes	NENIE en ninguna parte	Lugar -E
IU alguien, alguno	KIU quién, cuál	TIU ese, aquel	ĈIU todo, cada uno	NENIU nadie, ninguno	Individuo -U
IAM algún día, alguna vez	KIAM cuándo	TIAM entonces	ĈIAM siempre	NENIAM nunca	Tiempo -AM
IOM algo, alguna cantidad	KIOM cuánto	TIOM tanto	ĈIOM todo, toda cantidad	NENIOM nada, ninguna cantidad	Cantidad -OM
IAL por algún motivo	KIAL por qué	TIAL por eso, por aquello	ĈIAL por todos los motivos	NENIAL por ningún motivo	Causa -AL
IEL de algún modo	KIEL cómo	TIEL así, tan	ĈIEL de todos modos	NENIEL de ningún modo	Modo -EL
IES de alguien	KIES de quién, cuyo, cuya	TIES de ese, de aquel	ĈIES de todos	NENIES de nadie, de ninguno	Posesión -ES

39. Afiks-tabelo

Prefijos		
a) Expresan relación social		
BO-	parentesco por matrimonio	bofratino: cuñada
EKS-	cese de función o estado social	eksurbestro: exalcalde
GE-	reunión de los dos sexos	gepatroj: padre y madre
PRA-	alejado en grado de parentesco o en el tiempo	praavo: bisabuelo prahistorio: prehistoria
b) Modifican el sentido de la raíz		
DIS-	dispersión, separación	disdoni: distribuir, repartir
MAL-	lo contrario	malami: odiar
MIS-	erróneo, equivocado	miskompreno: malentendido
c) Expresan aspectos del verbo		
EK-	1) acción que comienza 2) acción repentina	ekflugi: levantar el vuelo ekkrii: exclamar
RE-	1) repetición 2) devolución	relegi: releer redoni: devolver

Sufijos nominales		
a) Forman nombres de personas		
-AN-	miembro de colectividad, partidario de doctrina	eŭropano: europeo kristano: cristiano
-ESTR-	jefe de	ŝipestro: capitán de barco
-ID-	descendencia directa	reĝido: príncipe
-IN-	sexo femenino	filino: hija kokino: gallina
-IST-	profesión, adepto de una teoría	instruisto: maestro, profesor
-UL-	ser caracterizado por la raíz	junulo: un joven
b) Forman nombres de cosas		
-AĴ-	cosa concreta caracterizada por la idea que expresa la raíz	glaciaĵo: un helado pentraĵo: un cuadro
-AR-	reunión, conjunto de	dentaro: dentadura
-EJ-	lugar adecuado para	lernejo: colegio, escuela
-ER-	elemento, partícula de un todo	monero: moneda

-I-	país	Germanio: Alemania
-IL-	instrumento, lo que sirve para	balailo: escoba ludilo: juguete
-ING-	objeto que se inserta, no por completo, en otro	fingringo: dedal
-UJ-	que contiene, por analogía nombres de países y árboles	monujo: monedero pirujo: peral Germanujo: Alemania
c) Forman nombres abstractos		
-EC-	cualidad abstracta	amikeco: amistad infaneco: infancia
-ISM-	la doctrina, el sistema	modernismo: modernismo naciismo: nacionalismo
Sufijos adjetivos		
-EBL-	posibilidad pasiva	manĝebla: comestible
-EM-	inclinación, hábito	plorema: llorón, llorona
-END-	obligación pasiva	pagenda: que debe pagarse
-IND-	digno o digna de	memorinda: memorable
Sufijos verbales		
-AD-	1) acción duradera 2) acción repetida	instruado: enseñanza martelado: martilleo
-IG-	hacer, volver	manĝigi: hacer comer varmigi: calentar
-IĜ-	hacerse, volverse	varmiĝi: calentarse
Sufijos numerales		
-OBL-	forma los multiplicativos	duobla: doble triobla: triple
-ON-	forma números fraccionarios	kvarono: un cuarto
-OP-	forma los colectivos	triope: de tres en tres
Sufijos universales		
-AĈ-	despectivo, peyorativo	domaĉo: casucha
-EG-	aumentativo	ridegi: carcajearse ventego: vendaval
-ET-	diminutivo	rideti: sonreír vojeto: senda, sendero
-UM-	indeterminado	brakumi: abrazar gustumi: degustar, saborear proksimume: aproximadamente

40. Vortaro esperanta – hispana

A a

abio: abeto

abono: abono, suscripción

absolvi: absolver, exculpar

absurda: absurdo/a, disparatado/a

abunda: abundante, copioso/a

acida: ácido/a, agrio/a

aĉa: despreciable, fatal, infame

aĉeti: comprar

adapti: adaptar, adecuar

ade: continuamente

adekvata: adecuado/a, apropiado/a

adiaŭ: adiós

adiaŭi: despedirse, decir adiós

adicio: suma, adición

adjektivo: adjetivo

administri: administrar, gestionar

admiri: admirar

adopti: adoptar

adreso: dirección, domicilio

adverbo: adverbio

aero: aire

aerumi: airear, ventilar

afabla: afable, amable

afero: asunto, cosa, cuestión

afikso: afijo

afiŝo: cartel, póster, rótulo

aflikto: aflicción, pena

Afriko: África

agado: acción, actuación

agi: obrar, actuar

aglo: águila

agordi: afinar, sintonizar

agrada: agradable, grato/a

agregi: agregar

agresa: agresivo, agresiva

aĝo: edad

ajn: cualquiera

aĵo: cosa, cacharro

akademio: academia

akcento: acento

akcepti: aceptar, recibir

akcidento: accidente, siniestro

akiri: adquirir, obtener

akompani: acompañar

akordo: acuerdo, acorde

akra: agudo/a, afilado/a, acre

akso: eje

aktiva: activo/a, dinámico/a

akto: acto, acta

aktoro: actor, intérprete

aktuala: actual

akumuli: acumular

akurata: puntual, exacto/a

akuzativo: acusativo

akuzi: acusar, culpar

akuzo: acusación, cargo

akvo: agua

al: a, hacia

alarmo: alarma, alerta

albumo: álbum

aldone: además

aldoni: añadir, agregar

alfabeto: alfabeto

alglui: pegar, adherir, fijar

alia: otro, otra

aliflanke: por otra parte

alifoje: otra vez

aliĝi: adherirse, afiliarse

aliĝilo: boletín de inscripción

alkoholo: alcohol

alloga: atractivo/a, atrayente

almenaŭ: al menos, por lo menos

almozi: mendigar, pedir limosna

alporti: traer

alproksimiĝi: aproximarse, acercarse

alta: alto, alta
alumeto: cerilla, fósforo
aluminio: aluminio
alveni: llegar
alvoki: llamar, invocar
amara: amargo, amarga
amasa: masivo/a, en masa
amatoro: aficionado
ambaŭ: ambos
ambulanco: ambulancia
Ameriko: América
ami: amar, querer
amiko: amigo
amuzi: divertir, entretener, distraer
analizo: análisis
ananaso: piña
aneksi: anexar, adjuntar
angoro: angustia, agonía, congoja
angulo: ángulo, esquina, rincón
animalo: animal
animo: alma, ánimo
ankaŭ ne: tampoco
ankaŭ: también
ankoraŭ: aún, todavía
ano: miembro de grupo, de sociedad
anonco: anuncio
anstataŭ: en lugar de, en vez de
anstataŭi: sustituir, reemplazar
antaŭ: antes de, delante de
antaŭdiri: predecir
antaŭe: anteriormente
antaŭeniri: avanzar, adelantar
antaŭhieraŭ: anteaer
antaŭlasta: penúltimo/a
antaŭvidi: prever, prevenir
anticipi: anticipar, adelantar
antikva: antiguo, antigua
aparato: aparato
aparta: apartado/a, separado/a
apartamento: apartamento, piso
aparteni: pertenecer
apenaŭ: apenas, casi

aperi: aparecer, comparecer
apetito: apetito, ganas de comer
aplaŭdi: aplaudir
apogi: apoyar, respaldar
apoteko: farmacia, botica
aprilo: abril
aprobi: aprobar
apud: junto a, al lado de
apuda: contiguo/a, colindante
aranĝi: arreglar, disponer, ordenar
arbaro: bosque
arbo: árbol
arbusto: arbusto
areo: área, sector, zona
aresto: arresto, detención
arĝento: plata
arkivo: archivo
arko: arco
armeo: ejército
armi: armar
armilo: arma
aro: conjunto, grupo
aroganta: arrogante, soberbio/a
artiklo: artículo, género, mercancía
artikolo: artículo
artista: artista
arto: arte, artificio
ascendi: ascender, subir
asekuri: asegurar
aserti: afirmar, aseverar
asimili: asimilar, digerir
asisti: asistir, auxiliar
asocio: asociación, agrupación
aspekto: aspecto, apariencia
aspiri: aspirar, ambicionar
aspra: áspero/a, rugoso/a
ataki: atacar, arremeter
atendi: esperar, aguardar
atenti: atender, prestar atención
atesto: atestado, testimonio
atingi: alcanzar, conseguir, lograr
atleto: atleta

atmosfera: atmósfera
aũ: o, u
aũdi: oír
aũgusto: agosto
aũskulti: escuchar
aũstera: austero, austera
aũtenta: auténtico/a, genuino/a
aũto: auto, coche
aũtobuso: autobús, autocar
aũtomata: automático, automática
aũtomobilo: automóvil, coche
aũtoro: autor
aũtuno: otoño
avali: avalar
avara: avaro/a, tacaño/a
aventuro: aventura
avenuo: avenida
averaĝo: media, promedio
averto: advertencia, aviso
aviadilo: avión
avino: abuela
avio: avión
avo: abuelo
azeno: asno, burro
Azio: Asia
azuleĥo: azulejo

B b

babilema: charlatán, parlanchín
babili: charlar
baki: hornear, cocer, asar
bakujo: horno
balai: barrer
balailo: escoba
balasto: lastre
balbuti: balbucear, tartamudear
baldaũ: pronto, en breve
balkono: balcón
balono: globo

banĉambro: cuarto de baño, lavabo
bani: bañar
bankedo: banquete
banko: banco (financiero)
banujo: bañera
barbo: barba
barelo: barril, cuba, tonel
barilo: valla, vallado
baro: barrera, obstáculo
basa: bajo, baja
basketbalo: baloncesto
bastono: bastón, palo, vara
batalo: batalla, combate
bati: batir, golpear, latir
baza: básico, básica
bazaro: bazar, mercado, plaza
bedaũri: lamentar, sentir
bedaũrinde: lamentablemente
beko: pico (de ave)
bela: bello/a, bonito/a
beletro: literatura
bendo: cinta, tira, banda
benko: banco (asiento)
benzino: gasolina, bencina
bero: baya
besto: animal
bezoni: necesitar
bibliografio: bibliografía
biblioteko: biblioteca
biciklo: bicicleta
bieno: finca, hacienda
biero: cerveza
bildo: imagen, figura
bileto: billete, boleto
bindi: encuadernar
biografio: biografía
birdo: ave, pájaro
biskvito: galleta
blanka: blanco, blanca
blinda: ciego, ciega
bloki: bloquear
blonda: rubio, rubia

blovi: soplar
blua: azul
bluzo: blusa
bofilo: yerno, hijo político
bofrato: cuñado, hermano político
boli: hervir
bona: bueno, buena
bone: bien
bongusta: sabroso, sabrosa
bonsorta: afortunado, afortunada
bonveno: bienvenida
bonvolu: haga el favor de, por favor
bopatro: suegro, padre político
bordo: borde, orilla, ribera
bori: horadar, perforar, taladrar
botelo: botella
boto: bota
bovino: vaca
bovo: buey
brako: brazo
brakseĝo: butaca, sillón
brakumi: abrazar
branĉo: rama
brava: bravo/a, valiente
bremso: freno
bretaro: estantería
breto: balda, estante
briko: ladrillo, pastilla
brila: brillante, reluciente
broso: cepillo
broŝuro: folleto
bruli: arder, quemarse
bruna: marrón, castaño/a
bruo: ruido
brusto: pecho
bruto: res, cabeza de ganado, bestia
budo: quiosco, caseta, cabina
buĝeto: presupuesto
bukedo: ramillete, ramo
bulo: bola, ovillo
bulteno: boletín
burĝo: burgués

buso: autobús
buŝo: boca
buŝtuko: servilleta
butero: mantequilla, manteca
butiko: tienda, comercio
butono: botón

C c

celo: objetivo, meta, fin
censo: censo, padrón
cent: cien
centimetro: centímetro
centono: céntimo, centavo
centro: centro
cerbo: cerebro, seso
cerbumi: cavilar, elucubrar
cerealo: cereal
certa: cierto/a, seguro/a
cetera: demás, restante
cetere: además, por otra parte
cidro: sidra
cifero: cifra
cigaredo: cigarrillo
cigaro: cigarro, puro
ciklo: ciclo
cikonio: cigüeña
cirklo: círculo
cirkuli: circular
cis: a este lado de
citrono: limón
civila: civil

Ĉ ĉ

ĉagreno: disgusto, enfado, enojo
ĉambro: habitación, cuarto
ĉampano: champán, cava
ĉampiono: campeón

ĉapelo: sombrero
ĉapitro: capítulo
ĉapo: gorro, tapón
ĉar: porque, puesto que
ĉarlatano: charlatán
ĉarma: encantador/a, cautivador/a
ĉaro: carro, carreta
ĉasi: cazar
ĉe: a, ante, junto a, en casa de
ĉeesti: asistir, estar presente
ĉefe: principalmente, sobre todo
ĉefo: jefe, líder
ĉefurbo: ciudad capital
ĉeko: cheque, talón
ĉemane: a mano
ĉemizo: camisa
ĉeno: cadena
ĉerizo: cereza
ĉerpi: extraer, sacar
ĉesi: cesar
ĉevalino: yegua
ĉevalo: caballo
ĉi tie: aquí
ĉi tiu: esto
ĉi tiu: este, esta
ĉi: (partícula aproximativa)
ĉia: de toda clase
ĉial: por todos los motivos
ĉiam: siempre
ĉiaokaze: en todo caso
ĉie: en todas partes
ĉiel: de todos modos
ĉielarko: arco iris
ĉielo: cielo
ĉies: de todos
ĉifono: trapo
ĉio: todo
ĉiom: todo, toda cantidad
ĉirkaŭ: alrededor de
ĉirkaŭaĵo: alrededores, cercanías
ĉirkaŭi: rodear, cercar
ĉiu: todo, cada uno

ĉiutage: cada día, todos los días
ĉokolado: chocolate
ĉu: acaso (pregunta), si (conjunción)

D d

da: de (indica cantidad, medida)
damaĝo: daño, perjuicio
dancejo: discoteca, sala de baile
danci: bailar, danzar
danĝero: peligro
danki: agradecer, dar las gracias
dankon: gracias
dato: fecha, data
datreveno: aniversario, cumpleaños
daŭri: durar
daŭrigi: continuar, seguir
de: de, desde
debato: debate, discusión
decembro: diciembre
decidi: decidir, acordar
decimalo: decimal
dediĉi: dedicar
defali: caer, desprenderse
defendo: defensa
definitiva: definitivo, definitiva
defio: desafío, reto
deformi: deformar
dek: diez
deklari: declarar
deklivo: declive, cuesta, pendiente
dekori: decorar
dekroĉi: descolgar, desenganchar
dekstra: derecho, derecha
delegi: delegar
delegito: delegado
delico: delicia
delikata: delicado, delicada, suave
demandi: preguntar, interrogar
demando: pregunta

demeti: quitar, retirar
demokrata: democrático/a
denaska: de nacimiento, nativo/a
denove: de nuevo, nuevamente
densa: denso/a, espeso/a, tupido/a
dentisto: dentista
dento: diente
dentobroso: cepillo de dientes
dependi: depender
depreni: quitar, deducir
deprimi: deprimir, desalentar
des pli: tanto más
desaponti: decepcionar, desilusionar
descendi: descender, bajar
desegno: dibujo
deserto: postre
destino: destino, suerte
detala: detallado, detallada
detruí: destruir, devastar
deveno: procedencia, origen
devi: deber, tener que
devigi: obligar, forzar
devio: desviación, desvío
dezajni: diseñar
dezerto: desierto
deziri: desear
diagonalo: diagonal
dialekto: dialecto
dialogi: dialogar
diamanto: diamante
diametro: diámetro
dieto: dieta, régimen
difekti: estropear, dañar, averiar
diferenco: diferencia
difinita: definido/a, determinado/a
difino: definición
difuza: difuso, difusa
dika: gordo/a, grueso/a
dilemo: dilema
diligenta: diligente
dimanço: domingo
diplomo: diploma, título

direkti: dirigir, encaminar
direkto: dirección, rumbo
direktoro: director
diri: decir
disa: disperso/a, esparcido/a
disdoni: distribuir, repartir
disigi: separar, dispersar
disko: disco
diskonigi: divulgar, difundir
diskreta: discreto, discreta
diskuti: discutir
disponi: disponer
disrompi: destrozar, despedazar
dista: distante, lejano, lejana
distanco: distancia
distingi: distinguir
distra: distraído/a, entretenido/a
distribui: distribuir, repartir
disvolvi: desenrollar, desarrollar
diveni: adivinar, acertar
diversaj: diversos, distintos, varios
divido: división
do: entonces, pues, por lo tanto
dogano: aduana
doktoro: doctor, médico
dokumento: documento
dolaro: dólar
dolça: dulce
doloro: dolor
domaĝi: compadecerse, sentir lástima por
domaĝo: lástima
domo: casa
donaco: regalo, obsequio
doni: dar
dormi: dormir
dormoĉambro: dormitorio, alcoba
dorso: espalda, dorso
dosiero: dossier, expediente, fichero
dramo: drama
drato: hilo, alambre
drinki: beber alcohol

drogo: droga
droni: ahogarse, sumergirse
du: dos
dubi: dudar
dum: durante, mientras
dume: mientras tanto
dumviva: vitalicio/a, perpetuo/a
dungi: contratar, emplear
duobla: doble
duobligi: duplicar, doblar
duona: medio, media
duonfilo: hijastro
duonfinalo: semifinal
duoninsulo: península
duonjaro: semestre
duonombro: penumbra
duonpatro: padrastro
duŝi sin: ducharse
duŝo: ducha

E e

ebena: llano/a, liso/a, plano/a
ebla: posible, factible
eble: posiblemente, quizá
ebria: ebrio/a, borracho/a
eco: cualidad
eĉ ne: ni siquiera
eĉ se: aunque, incluso si
eĉ: incluso, hasta
edukado: educación, formación
eduki: educar, formar
edzino: esposa, mujer
edzo: esposo, marido
efektiva: efectivo/a, real
efektivigi: realizar, llevar a cabo
efemera: efímero/a, fugaz
efika: eficaz
efiko: efecto
ega: enorme, grandísimo/a

egala: igual
ejo: local, sitio
eki: comenzar, iniciarse
ekiri: partir, arrancar
ekrano: pantalla
eksa: antiguo, que no está en vigor
ekscesa: excesivo, excesiva
eksciti: excitar, avivar
eksigni: destituir, despedir
ekskursi: ir de excursión
ekskurso: excursión
eksmoda: pasado de moda, anticuado
eksperimento: experimento
ekster: fuera de
ekstere: fuera, afuera
eksterordinara: extraordinario/a
ekuzi: estrenar
ekzakta: exacto/a, preciso/a
ekzameno: examen, prueba
ekzemplo: ejemplo
ekzerco: ejercicio
ekzisti: existir
el: de, desde (material, origen)
elasta: elástico, elástica
elĉerpi: agotar
eldonejo: editorial
eldoni: editar
elefanto: elefante
eleganta: elegante
elekti: elegir, escoger
elektristo: electricista
elektro: electricidad
elemento: elemento
elirejo: salida
eliri: salir
ellabori: elaborar
elpagi: saldar
elparolo: pronunciación
elspezi: gastar
elstara: sobresaliente, destacado/a
elteni: aguantar, soportar
eltiri: sacar

elvendi: liquidar
embaraso: aprieto, apuro, engorro
emfazo: énfasis
emi: tener ganas de, inclinarse a
emocia: emotivo, emotiva
emocio: emoción
en: en, dentro de
enamiĝi: enamorarse
ene: dentro, en el interior
energio: energía
enhavo: contenido
enigmo: enigma
enirejo: entrada
eniri: entrar
enketo: encuesta
enkonduko: introducción, prólogo
enmeti: meter, incluir, insertar
ensemblo: conjunto, grupo
enspezi: cobrar, ingresar
entrepreno: empresa
enui: aburrirse
enuiga: aburrido, aburrida
envio: envidia
epoko: época, edad
eraro: error, equivocación, desacierto
escepte se: excepto si
escepto: excepción
esenca: esencial
esperi: esperar, tener esperanza
esplori: explorar, investigar
esprimo: expresión
esti: ser, estar
estimo: estima, aprecio
estingi: apagar, extinguir
estro: jefe
eta: pequeño, pequeña
etaĝo: piso, planta
etapo: etapa
etendi: difundir, extender, tender
eterna: eterno/a, perpetuo/a
etiko: ética
etoso: ambiente, atmósfera

eŭro: euro
Eŭropo: Europa
evento: evento, acontecimiento
evidenta: evidente, obvio, obvia
eviti: evitar, esquivar, eludir
evoluo: evolución, desarrollo

F f

fabriko: fábrica
facila: fácil, sencillo/a
fadeno: hilo, hebra
fajfi: silbar, pitar
fajli: limar
fajrilo: encendedor, mechero
fajro: fuego
fako: departamento, sección
fakso: fax
fakte: de hecho, en realidad
fakto: hecho
fakturo: factura
faldi: doblar, plegar
fali: caer
falsa: falso/a, postizo/a
falto: arruga
fama: famoso, famosa, célebre
familia nomo: apellido
familio: familia
fandi: fundir, derretir
fantazio: fantasía
farbo: pintura
fari: hacer, comer
farti: estar (encontrarse) de salud
faruno: harina
fasado: fachada
fasko: fajo, haz, manojos
fatala: fatal, funesto/a, aciago/a
favora: favorable
fazo: fase
febla: flojo, floja, débil

februaro: febrero
feliĉa: feliz, alegre
fenestro: ventana
ferio: vacaciones
fermi: cerrar
fermita: cerrado, cerrada
fero: hierro
fervojo: ferrocarril
fervoro: fervor
festo: fiesta, festejo
fianĉo: novio, prometido
fiasko: fiasco, fracaso
fidela: fiel, leal
fid: confiar en, fiarse de
fiero: orgullo
figuro: figura
fiksi: fijar, sujetar
filino: hija
filmo: película, filme
filo: hijo
ingro: dedo
fini: finalizar, terminar
fino: fin, final
firma: firme, consistente
fiŝkapti: pescar
fiŝo: pez, pescado
fivorto: palabrota, taco
fiziko: física
flago: bandera
flamo: llama
flanko: lado, costado, flanco
flari: oler, olfatear
flati: adular, halagar, dar coba
flava: amarillo, amarilla
flegi: cuidar, asistir
flegisto: enfermero, cuidador
fleksebla: flexible
fleksi: flexionar, doblar, curvar
floro: flor
flosi: flotar
flua: fluido, fluida, corriente
flughaveno: aeropuerto

flugi: volar
flugilo: ala
flui: fluir, correr
fluto: flauta
foiro: feria
fojno: heno
fojo: vez
fokuso: foco
folio: hoja
foliumi: hojear
fondi: fundar, establecer
fonto: fuente, manantial
fontoplumo: pluma estilográfica
for: lejos
foresti: faltar, estar ausente
forgesi: olvidar
forĝi: forjar
forigi: eliminar, suprimir
foriri: irse, marcharse, alejarse
forko: tenedor
forlasi: abandonar, dejar
formi: formar, hacer
forno: horno
forsendi: despachar, despedir
forta: fuerte
fortika: fornido/a, recio/a, robusto/a
forviŝi: borrar
fosi: cavar, excavar
fotelo: butaca, sillón
foti: fotografiar
fotisto: fotógrafo
foto: fotografía
fotografi: fotografiar
fotokopio: fotocopia
fragmento: fragmento, trozo
frago: fresa
frakasi: destrozar, machacar
frakcio: fracción
franca: francés, francesa
Francio: Francia
frapi: golpear
fratino: hermana

frato: hermano
fraŭdi: defraudar, estafar
fraŭlo: soltero, mozo
frazo: frase, oración
fremda: extranjero/a, extraño/a
freneza: loco/a, frenético/a
freŝa: fresco/a, reciente, tierno/a
frida: frío, fría
fridujo: frigorífico, nevera
fripono: granuja, sinvergüenza
friti: freír
fromaĝo: queso
fronto: frente
frosti: helar
froti: frotar
frua: temprano, temprana
frui: anticiparse, adelantarse
frukto: fruta
frunto: frente
fuĝi: fugarse, huir
fulmo: rayo, relámpago
fumi: fumar, humear
fumo: humo
fundamenta: fundamental
funde: a fondo
fundo: fondo
fungo: hongo, seta
funkcii: funcionar
furioza: furioso/a, furibundo/a
fuŝi: estropear, chapucear
futbalo: fútbol, balompié
futuro: futuro

G g

gaja: alegre
gajni: ganar
gambo: pierna
ganto: guante
garantio: garantía

gardi: guardar, custodiar
gardisto: guarda, guardián
gaso: gas
gaseo: gasóleo
gastejo: albergue, posada
gasti: alojarse, hospedarse
gasto: huésped
gazeto: periódico, revista
genuo: rodilla
geografio: geografía
gerundio: gerundio
gitaro: guitarra
glacio: hielo
gladi: planchar
gladilo: plancha
glaso: vaso, copa
glata: liso/a, terso/a, suave
glavo: espada
gliti: patinar, resbalar
glitilo: patín
globkrajono: bolígrafo
globo: globo, bola
gluaĵo: pegamento
glui: pegar
gluti: tragar, engullir
gorĝo: garganta
gotika: gótico, gótica
gracia: gracioso/a, garboso/a
grado: grado
grafika: gráfico, gráfica
gramatiko: gramática
gramo: gramo
granda: grande
graso: grasa
grati: arañar, rascar
gratuli: felicitar, congratular
gratulon: felicidades, enhorabuena
grava: importante, grave
greno: grano (cereal)
grimaco: gesto, mueca
grimpi: escalar, trepar
gripo: gripe

griza: gris
grumbli: refunfuñar
grundo: terreno, tierra, suelo
grupo: grupo
gumo: goma
gusto: gusto, sabor
gustumi: degustar, saborear
guto: gota
gvidi: guiar

Ĝ ĝ

ĝangalo: jungla, selva
ĝardeno: jardín
ĝemelo: gemelo, mellizo
ĝemi: gemir
ĝeneral: general, genérico/a
ĝeni: molestar, estorbar, fastidiar
ĝentila: gentil, cortés, atento/a
ĝi: ello, ella (pronombre neutro)
ĝis: hasta
ĝisdatigi: actualizar
ĝisfunde: a fondo
ĝoji: alegrarse, regocijarse
ĝui: gozar de, disfrutar de
ĝusta: acertado/a, correcto/a, justo/a

H h

haki: cortar, partir
hakilo: hacha
haltejo: parada, apeadero
halti: detenerse, pararse
hararo: pelo, cabellera
hardi: endurecer
harmonio: armonía
haro: pelo, cabello
harpo: arpa
hasti: apresurarse, darse prisa

hati: odiar, detestar
haŭto: piel, cutis
haveno: puerto
havi: tener
hazarda: casual, fortuito/a
hazardo: azar, casualidad
hejmo: hogar, casa
hejti: calentar, caldear
hela: claro/a, luminoso/a
helico: hélice
helpi: ayudar, auxiliar
herbo: hierba
heredo: herencia
heroo: héroe
heziti: titubear, vacilar, dudar
hieraaŭ: ayer
himno: himno
hipokrita: hipócrita
hipotezo: hipótesis
hirundo: golondrina
hispana: español, española
Hispanio: España
histerio: histeria
historio: historia
hodiaŭ: hoy
homaro: humanidad
homo: hombre, ser humano
honesta: honesto/a, honrado/a
honoro: honor, honra
honto: vergüenza
horizontala: horizontal
horizonto: horizonte
horloĝo: reloj
horo: hora
hospitalo: hospital
hotelo: hotel
humida: húmedo, húmeda
humila: humilde
humileco: humildad
humoro: humor, estado de ánimo
hundo: perro

I i

ia: de alguna clase
ial: por algún motivo
iam: algún día, alguna vez
idaro: descendencia
ideala: ideal
idealisto: idealista
identa: idéntico, idéntica
ideo: idea
ido: hijo, descendiente
ie: en alguna parte
iel: de algún modo
ies: de alguien
igi: hacer, convertir, volver
ignori: ignorar, desoír
iĝi: hacerse, convertirse, volverse
ikso: equis
ilaro: instrumental, utillaje
ilarujo: caja de herramientas
ili: ellos, ellas
ilo: herramienta, utensilio
ilumini: iluminar
ilustri: ilustrar
iluzio: ilusión
imago: imaginación
imiti: imitar
imperio: imperio
impeto: ímpetu
impliki: implicar, enredar, embrollar
impona: imponente, formidable
imposto: impuesto, tributo
impresi: impresionar
improvizi: improvisar
impulsi: impulsar
ina: femenino, femenina
inaŭguro: inauguración
inda: digno/a, merecedor/a
indekso: índice
indiferenta: indiferente

indigno: indignación
indiki: indicar, señalar
industrio: industria
infano: niño
influo: influencia, influjo
informo: información, informe
ingo: funda, vaina
inklini: inclinarse, tender
inkludi: incluir
inko: tinta
insekto: insecto
insisti: insistir
inspiro: inspiración
instali: instalar
instinkto: instinto
instrui: enseñar, instruir
instruisto: maestro, profesor
insulo: isla
inteligenta: inteligente
intenco: intención, propósito
intensa: intenso, intensa
inter: entre
interalie: entre otras cosas
interesa: interesante
interesi: interesar, importar
internacia: internacional
interne: dentro, en el interior
interparolo: conversación
interpreti: interpretar
interreto: internet
interŝanĝi: intercambiar, permutar
intesto: intestino
intima: íntimo, íntima
intuo: intuición, corazonada
inundi: inundar
inventi: inventar
inviti: invitar
invito: invitación
io: algo, alguna cosa
iom: algo, alguna cantidad
iomete: un poquito
iri: ir, andar

ironio: ironía
ismo: doctrina, sistema
iu: alguien, alguno
iurilate: en algún sentido
izoli: aislar

J j

ja: desde luego, por supuesto
jako: chaqueta
jam: ya
januaro: enero
jarcento: siglo
jardeko: década
jaro: año
je: a (delante de una hora)
jen: he aquí
jena: el siguiente, la siguiente
jes: sí
jesi: afirmar
ju pli: cuanto más
juĝi: juzgar
juĝisto: juez
julio: julio
juna: joven
junio: junio
jupo: falda
justa: justo, justa
justeco: justicia
juvelo: joya, alhaja

Ĵ ĵ

ĵaluza: celoso, celosa
ĵaŭdo: jueves
ĵeti: arrojar, lanzar, tirar
ĵurnalo: diario, periódico
ĵus: recién, hace un momento
ĵusa: reciente

ĵusnaskita: recién nacido/a

K k

k.t.p. (kaj tiel plu): etcétera
kadro: marco, cuadro
kafo: café
kaj: y, e
kajero: cuaderno, libreta
kalkuli: calcular, contar
kamarado: camarada
kamelo: camello
kameno: chimenea
kamioneto: camioneta, furgoneta
kamiono: camión
kamparano: campesino
kamparo: campiña, campo
kampo: campo
kanario: canario
kandelo: candela, vela
kanti: cantar
kanto: canción, canto
kapabla: capaz, apto, apta
kapo: cabeza
kaprino: cabra
kapro: cabrón, macho cabrío
kapti: atrapar, capturar, coger
kara: querido/a, caro/a
karaktero: carácter
karbo: carbón
kareso: caricia
karoto: zanahoria
karto: tarjeta, carta
kartono: cartón
kasedo: cinta de cassette
kaserolo: cacerola, cazuela
kasisto: cajero
kasos: caja
kaŝejo: escondite, escondrijo
kaŝi: esconder, ocultar

kataro: catarro
kategorio: categoría, modalidad
kato: gato
kaŭĉuko: caucho
kaŭzo: causa, motivo, razón
kavo: cavidad, hueco
kazo: caso
ke: que (conjunción)
kelka: algún, alguna
kelkfoje: algunas veces
kelnero: camarero
kelo: sótano, bodega
kemio: química
kesto: cajón, caja
kia: cómo, de qué clase
kial: por qué
kiam: cuándo
kie: dónde
kiel: cómo
kies: de quién, cuyo, cuya
kikero: garbanzo
kilogramo: kilogramo
kilometro: kilómetro
kino: cine
kio: qué, qué cosa
kiom: cuánto, cuánta
kiso: beso
kiu: quién, cuál
klara: claro/a, nítido/a
klarigo: aclaración, explicación
klasika: clásico, clásica
klaso: clase
klavaro: teclado
klavo: tecla
klera: culto/a, instruido/a
kliento: cliente
klingo: cuchilla, hoja
klini: inclinar
klopodo: afán, esfuerzo, trámite
klubo: club
knabo: chico, muchacho
kodo: código

kofro: cofre, baúl
koincidi: coincidir
kokejo: gallinero
koko: gallo
kolbaso: embutido, salchicha
kolekti: coleccionar, recoger
koleri: estar enfadado, estar enojado
kolero: cólera, enojo, ira
kolo: cuello
koloro: color
kombi: peinar
kombilo: peine
kombini: combinar
komenco: comienzo, inicio
komenta: comentar
komerco: comercio
komforta: confortable, cómodo/a
komika: cómico/a, gracioso/a
komitato: comité
komo: coma
kompakta: compacto, compacta
kompari: comparar, cotejar
kompati: compadecer, apiadarse
kompatinda: desgraciado/a, pobre
kompetenta: competente, entendido/a
kompleksa: complejo, compleja
komplemento: complemento
kompleta: completo/a, entero/a
komplika: complicado, complicada
kompreneble: claro, desde luego, por supuesto
kompreni: comprender, entender
komputi: computar
komputilo: ordenador, computadora
komuna: común, mutuo/a
komuniko: comunicación
konata: conocido, conocida
koncedi: conceder, admitir
koncentri: concentrar
koncerni: concernir, incumbir, atañer
koncerto: concierto
kondiĉo: condición, requisito

kondomo: condón, preservativo
konduki: conducir, llevar
kondukisto: conductor
konduto: conducta, comportamiento
konekti: conectar
konekto: conexión
konferenco: conferencia
konfesi: confesar, reconocer
konfidi: confiar
konfirmi: confirmar, corroborar
konforma: conforme, acorde
konfuza: confuso, confusa
kongreso: congreso
koni: conocer
konjunkcio: conjunción
konkordo: concordia
konkreta: concreto, concreta
konkurso: concurso, competición
konscienco: conciencia moral
konscio: conciencia, conocimiento
konsekvenco: consecuencia
konsenti: estar de acuerdo, aceptar
konservi: conservar, mantener
konsideri: considerar, tener en cuenta
konsili: aconsejar
konsisti: constar, consistir
konsoli: consolar
konstanta: constante, continuo/a, permanente
konstati: constatar, comprobar
konstruaĵo: construcción, edificio
konstrui: construir, edificar
konsulti: consultar
kontakto: contacto
kontenta: contento/a, satisfecho/a
kontinento: continente
kontraŭ: contra, enfrente de
kontraŭa: contrario/a, opuesto/a
kontraŭdiri: contradecir
kontraŭdiro: contradicción
kontraŭleĝa: ilegal
kontraŭulo: adversario, contrario

kontrolo: control, verificación
konveni: convenir, ser apropiado
konverti: convertir
konvinki: convencer
kopio: copia
korbo: cesto, cesta, canasta
korbopilkado: baloncesto
korekti: corregir, enmendar
korelativa: correlativo/a
korespondi: cartearse, corresponder
koridoro: pasillo, corredor, carril
korco: corcho
korno: cuerno
koro: corazón
korpo: cuerpo
korto: patio, corral
kortuŝi: conmover
korvo: cuervo
kosti: costar
kostumo: traje
kotono: algodón
koverto: sobre (de carta)
kovri: cubrir, tapar
krajono: lápiz, lapicero
kranio: grifo, espita
kravato: corbata
kredi: creer
kreditkarto: tarjeta de crédito
kredito: crédito
krei: crear
kremo: crema, nata
kreski: crecer
krevi: reventar, estallar
krimo: crimen
krio: grito
kritiki: criticar
krizo: crisis
krôci: colgar, enganchar
krom: aparte de, además de
krome: además
kromnomo: apodo, mote, sobrenombre

krono: corona
kruco: cruz
kruĉo: jarro, jarra, cántaro
kruda: crudo/a, rudo/a, basto/a
kruro: pierna
kubuto: codo
kudri: coser
kudrilo: aguja
kuirejo: cocina
kuiri: cocinar, guisar
kuiristo: cocinero
kuko: pastel
kulero: cuchara
kulpo: culpa
kulturi: cultivar, educar
kulturo: cultura, cultivo
kun: con, en compañía de
kune: juntos, juntamente
kunigi: juntar, unir
kuniklo: conejo
kunlabori: colaborar
kunsido: asamblea, junta, sesión
kunulo: compañero
kunveno: reunión
kupro: cobre
kuraci: curar, tratar
kuracisto: médico, doctor
kuraĝa: valiente, intrépido/a, atrevido/a
kurba: curvo/a, torcido/a
kuri: correr
kurioza: curioso, curiosa
kurso: curso
kurteno: cortina, telón
kuseno: cojín, almohada
kuŝi: yacer, estar echado
kuŝigi: echar, tumbar, tender
kutima: habitual, usual
kutimo: costumbre, hábito
kuzo: primo
kvadrata: cuadrado, cuadrada
kvalito: calidad, cualidad

kvankam: aunque, si bien
kvanto: cantidad, cuantía
kvar: cuatro
kvartalo: barrio, barriada
kvazaŭ: como si
kvieta: quieto, sereno, tranquilo, apacible
kvin: cinco
kvitanco: recibo, resguardo, comprobante

L I

la: el, la, los, las
laborejo: taller, lugar de trabajo
labori: trabajar
laboristo: trabajador
laboro: trabajo
laca: cansado, cansada
laĉi: atar, amarrar
laĉo: cordón, lazo
lago: lago
lako: laca
laktejo: lechería
lakto: leche
laktuko: lechuga
lama: cojo, coja
lampo: lámpara
lanĉi: lanzar, botar
lando: país
lango: lengua, lengüeta
lano: lana
lanterno: farol, linterna
larĝa: ancho/a, amplio/a
larmo: lágrima
lasi: dejar
lasta: último, última, final
laŭ: según, con arreglo a
laŭdi: alabar, elogiar
laŭdire: según dicen

lañeable: en lo posible
lañta: alto/a, fuerte, rotundo/a
lañte: en voz alta
lavi: lavar
lavmañino: lavadora
leciono: lección
ledo: cuero, piel
legaño: lectura
legi: leer
legomo: hortaliza, verdura
legumenaco: legumbre
leñera: ligero, ligera
leño: ley
leki: lamer
lenso: lente
lento: lenteja
leono: león
leporo: liebre
lernado: aprendizaje
lernanto: alumno, aprendiz
lernejo: colegio, escuela
lerni: aprender
lerta: listo, lista, hábil
letero: carta
leterportisto: cartero
levi: levantar, alzar, elevar
li: él
libera: libre
libertempo: tiempo libre
librejo: librería
libro: libro
liceo: instituto, liceo
lifo: ascensor
ligi: atar, amarrar, vincular
ligilo: atadura, vínculo
ligno: madera
likva: líquido, líquida
limo: límite, frontera
limonado: limonada
lingvo: lengua, idioma
linio: línea, fila
lipo: labio

listo: lista, listado
literaturo: literatura
litero: letra
lito: cama, lecho
litro: litro
litvagono: coche cama
liveri: entregar, suministrar
logi: atraer, seducir
logika: lógico, lógica
loñanto: habitante
loñi: habitar, residir, vivir
loki: colocar, situar
loko: lugar, sitio
longa: largo, larga
ludi: jugar, tocar (un instrumento)
ludilo: juguete
lui: alquilar, arrendar
lukso: lujo, riqueza
lukto: lucha, pelea
lumigi: iluminar, alumbrar
lumo: luz
lundo: lunes
luno: luna
lupo: lobo

M m

mañgumo: chicle, goma de mascar
mañi: masticar, mascar
Madrid: Madrid
magazeno: almacén
magazino: magacín, revista
magio: magia
magneta: magnético, magnética
magneto: imán
magra: magro/a, flaco/a, escaso/a
majo: mayo
majstro: maestro
maketo: maqueta
maksimuma: máximo, máxima

makulo: mancha, mácula
mala: contrario/a, opuesto/a
malalta: bajo, baja
malamiko: enemigo
malantaŭ: detrás de
malbela: feo, fea
malbona: malo, mala
maldekstra: izquierdo, izquierda
maldika: delgado, delgada
malfacila: difícil
malfermi: abrir
malfermita: abierto, abierta
malforta: débil
malgranda: pequeño, pequeña
malgraŭ: a pesar de
maljuna: viejo, vieja
malkovri: descubrir, destapar
malloborema: gandul, holgazán, vago
mallonga: corto, corta
malpermesi: prohibir
malplena: vacío, vacía
malpli ol: menos que (comparativo)
malproksime: lejos
malpura: sucio/a, impuro/a
malsama: distinto/a, diferente
malsana: enfermo, enferma
malsanulejo: hospital
malsata: hambriento, hambrienta
malsupre: abajo, debajo
malsupreniri: bajar, descender
malvarma: frío, fría
malvarmumo: resfriado, constipado
mamo: mama, teta, ubre
manĝi: comer
manĝilo: cubierto
manĝoĉambro: comedor
maniero: manera, modo, forma
maniko: manga
manio: manía
manipuli: manipular, manejar
maniulo: maniático
manki: faltar, escasear

manlibro: (libro) manual
mano: mano
manovri: maniobrar
mantelo: capa, manto
mapo: mapa
mardo: martes
marĝeno: margen
maristo: marinero, marino
marko: marca, sello, señal
maro: mar
marŝi: marchar, desfilar
martelo: martillo
marto: marzo
masaĝo: masaje
masko: máscara, careta, antifaz
maskovesto: disfraz
mastro: amo, dueño, patrón
mastrumilo: sistema operativo
maŝino: máquina, maquinaria
matĉo: partido, encuentro
matematiko: matemáticas
matenmanĝo: desayuno
mateno: mañana
materialo: material
materio: materia
matraco: colchón
matura: maduro, madura
meblaro: mobiliario
meblo: mueble
medalo: medalla
medicino: medicina
mekanika: mecánico, mecánica
melodio: melodía
mem: mismo, misma
membro: miembro
memori: recordar
memorinda: memorable
memstara: autónomo/a, independiente
memsufiĉa: autosuficiente
mendi: pedir, encargar
menso: mente
mensogo: mentira, embuste, trola

mentono: mentón, barbilla
meriti: merecer
merkato: mercado
merkredo: miércoles
mesaĝo: mensaje
metalo: metal
meti: poner, depositar, colocar
metio: oficio
metodo: método, procedimiento
metro: metro (medida)
metroo: metro, suburbano
mezepoko: edad media
mezqualita: mediocre
mezo: medio, mitad
mezuri: medir
mi: yo
miaopinie: en mi opinión
mielo: miel
mieno: aspecto, semblante
mikrofono: micrófono
mikroskopo: microscopio
miksi: mezclar
mil: mil
milda: suave, apacible
miliono: millón
milionulo: millonario
milito: guerra
minaco: amenaza
mineralo: mineral
miniatur: miniatura
minimuma: mínimo, mínima
ministro: minero
mino: mina
minus: menos (resta)
minuto: minuto
miraklo: milagro
miri: asombrarse, maravillarse
mirinda: asombroso/a, maravilloso/a
misa: erróneo/a, equivocado/a
misio: misión
miskompreno: malentendido, equivocación

mispaŝo: tropiezo, desliz
mistero: misterio
mito: mito
mizero: miseria
moda: de moda
modelo: modelo
modera: moderado/a, comedido/a
moderna: moderno, moderna
modesta: modesto/a, humilde
modo: modo, moda
moki: burlarse, mofarse
mola: blando, blanda
momento: momento, instante
monarko: monarca
monato: mes
mondo: mundo
monigi: cobrar
mono: dinero
monografio: monografía
monpuno: multa
monto: montaña, monte
montri: mostrar, enseñar, señalar
montrofenestro: escaparate
monujo: monedero
monumento: monumento
moralo: moral
mordi: morder
morfemo: morfema
morgaŭ: mañana
moro: costumbre
morti: morir, fallecer
mortigi: matar
moskeo: mezquita
motivo: motivo, razón
motorciklo: motocicleta
motoro: motor
movi: mover, desplazar
mueli: moler
multa: mucho, mucha
multekosta: caro/a, costoso/a
multipliko: multiplicación
munti: montar

murmuri: murmurar
muro: muro, pared
muso: ratón
muŝo: mosca
muta: mudo, muda
muzeo: museo
muziko: música

N n

nacio: nación, país
naĝejo: piscina
naĝi: nadar
naiva: ingenuo, ingenua, inocente
najbaro: vecino
najlo: clavo
naskiĝi: nacer
nasko: parto
natur: naturaleza
naŭ: nueve
naŭzo: náusea, asco
nazo: nariz
naztuko: pañuelo
ne dankinde: de nada, no hay de qué
ne: no
nebulo: niebla
necesa: necesario, necesaria
necesejo: retrete, servicio, váter
nedifinita: indefinido, indefinida
neebla: imposible
neegaleco: desigualdad
negativa: negativo, negativa
neĝo: nieve
nei: negar
nek: ni
nenia: de ninguna clase
nenial: por ningún motivo
neniam: nunca
nenie: en ninguna parte
neniel: de ningún modo

nenies: de nadie, de ninguno
nenio: nada
neniom: nada, ninguna cantidad
neniu: nadie, ninguno
nepo: nieto
nepre: necesariamente, sin falta
nervo: nervio
nervoza: nervioso, nerviosa
nesto: nido
nesufiĉa: insuficiente
neta: neto, neta
netuŝebla: intocable, intangible
neuzebla: inservible
neŭtra: neutro, neutra
neŭtrala: neutral
nevidebla: invisible
nevo: sobrino
ni: nosotros, nosotras
nigra: negro, negra
nilono: nailon, nylon
nivelo: nivel
nobla: noble
nodo: nudo
noktiĝi: anochecer, hacerse de noche
nokto: noche
nombri: contar, numerar
nombro: número (cantidad)
nomiĝi: llamarse
nomo: nombre
nordo: norte
normala: normal
normo: norma
noti: anotar, apuntar
noto: nota, anotación
nova: nuevo, nueva
novaĵo: novedad, noticia
novelo: cuento, relato
novembro: noviembre
nu: bueno, pues
nuanco: matiz
nubo: nube
nuda: desnudo, desnuda

nuko: nuca, cogote
nul: cero
numeralo: numeral
numero: número (de ejemplar, de serie)
nun: ahora
nuna: presente
nuntempo: presente
nur: sólo, solamente
nutraĵo: alimento
nutri: alimentar, nutrir

O o

obei: obedecer
objekto: objeto, cosa
obligi: multiplicar
oblikva: oblicuo, oblicua
oblo: múltiplo
obsedo: obsesión
observi: observar
obskura: oscuro, oscura
obstina: obstinado/a, terco/a
odoro: olor
ofendo: ofensa, agravio
oferti: ofertar, ofrecer
oficejo: oficina, despacho
oficiala: oficial
ofico: empleo, oficio
ofta: frecuente, repetido/a
ofte: a menudo, frecuentemente
ok: ocho
okazi: ocurrir, suceder, pasar
okazo: hecho, suceso, ocasión
okcidento: oeste, occidente
oksigeno: oxígeno
oktobro: octubre
okulisto: oculista
okulo: ojo
okulvitroj: gafas, lentes

okupi: ocupar
okupo: ocupación, actividad
ol: que (comparativo)
oleo: aceite
omaĝo: homenaje
ombrello: paraguas
ombro: sombra
omleto: tortilla
ondo: ola, onda
oni: se, uno (pronombre indefinido)
onidiro: rumor, habladuría
onklo: tío
ono: fracción
opaka: opaco, opaca
operacio: operación
operaciumilo: sistema operativo
opinii: opinar, considerar
oportuna: oportuno/a, adecuado/a
oranĝa: naranja
ordinara: ordinario/a, corriente
ordo: orden
ordoni: mandar, ordenar
orelo: oreja
orfa: huérfano, huérfana
organizi: organizar
organo: órgano
oriento: este, oriente
originala: original
origino: origen
orkestro: orquesta
ornami: adornar, ornamentar
oro: oro
ortografio: ortografía
oscedo: bostezo
osto: hueso
ovala: oval, ovalado/a
ovo: huevo

P p

pacienco: paciencia
paco: paz
pafo: disparo, tiro
pagi: pagar, abonar
paĝo: página
pajlo: paja
pakaĵo: equipaje
paki: empaquetar, embalar
pala: pálido, pálida
palaco: palacio
palpi: palpar, tentar
paneo: avería, fallo
panero: miga de pan
panisto: panadero
pano: pan
pantalono: pantalón
paperkorbo: papelera
papero: papel
paradizo: paraíso
paralela: paralelo, paralela
pardoni: perdonar
parenco: pariente
parentezo: paréntesis
parfumo: perfume
parigi: aparear, emparejar
Parizo: París
parko: parque
paro: par, pareja
paroli: hablar
participo: participio
partio: partido, bando
parto: parte, porción
partoprenanto: participante
partopreni: participar, tomar parte
pasi: pasar, transcurrir, atravesar
pasinta: pasado, pasada
pasinteco: pasado
pasiva: pasivo, pasiva
pasporto: pasaporte
pasto: pasta, masa
pastro: cura, sacerdote
pasvorto: contraseña

paŝi: andar, caminar
paŝo: paso
pato: sartén
patrino: madre
patro: padre
patrujo: patria
paŭzo: pausa, descanso
peco: pieza, pedazo, trozo
pejzaĝo: paisaje
peko: pecado
pele: arrear, atosigar
pendi: colgar, pender
peni: esforzarse
pensi: pensar, creer
penti: arrepentirse
pentri: pintar
per: con, mediante, por medio de
peranto: intermediario, mediador
perdi: perder, extraviar
perdiĝi: perderse, extraviarse
perei: perecer, sucumbir
perfido: traición, alevosía
perforto: violencia
periodo: período
perlabori: cobrar, ganar
permesi: permitir
persekuti: perseguir
persona: personal
persono: persona
pesi: pesar, sopesar
peti: pedir, solicitar, rogar
petolo: travesura
petrolo: petróleo
peza: pesado, pesada
piano: piano
pico: pizza
piebato: patada, puntapié
piediri: ir a pie, andar, caminar
piezo: pie
piepilkado: fútbol, balompié
pigra: gandul, holgazán, perezoso
piki: picar, pinchar

pilko: balón, pelota
piloti: pilotar
pinglo: alfiler
pino: pino
pinto: punta, cima, cumbre, pico
pipo: pipa
pipro: pimienta
pirato: pirata
piro: pera
psi: mear, hacer pis
placo: plaza
plaĉi: agradar, gustar
plado: fuente, plato
plafono: techo
plaĝo: playa
planedo: planeta
planko: suelo, piso
plano: plano, plan
planto: planta
plasto: plástico
plata: llano/a, liso/a, plano/a
plej: más (superlativo)
plena: lleno/a, pleno/a
plendi: quejarse
plenigi: llenar
plenumi: cumplir, efectuar, realizar
plezuro: placer
pli bone: mejor
pli ol: más que (comparativo)
pli: más (cantidad)
pligrandigi: aumentar, ampliar
pliigi: aumentar, incrementar
plimulto: mayoría
plori: llorar
plu: más (tiempo)
plugi: arar, labrar
plui: continuar
plumo: pluma
pluraj: varios, varias
pluralo: plural
plurnacia: multinacional
plus: más (suma)

pluvo: lluvia
poemo: poema, poesía
poeto: poeta
poka: poco/a, escaso/a
polico: policía
politiko: política
poluo: polución, contaminación
poluri: pulir, pulimentar, bruñir
polvo: polvo
polvosuĉilo: aspiradora
pomo: manzana
ponto: puente
popola: popular
por: para
pordo: puerta
porkaro: piara
porko: cerdo, puerco
porti: llevar
portreto: retrato
posedi: poseer
post: después de, detrás de
posta: posterior, trasero/a
posteno: cargo, puesto
postlasi: dejar atrás
postmorgaŭ: pasado mañana
posttagmezo: tarde
postuli: exigir, reclamar
poŝlampo: linterna
poŝo: bolsillo
poŝtelefono: teléfono móvil
poŝmarko: sello de correos
poŝto: correo
potenca: poderoso/a, potente
poto: pote, olla
povi: poder
pozitiva: positivo, positiva
praktika: práctico, práctica
prava: acertado, en lo cierto, que tiene razón
precipa: principal
precipe: principalmente, sobre todo
preciza: preciso, precisa

preferi: preferir
prefikso: prefijo
preĝejo: iglesia
preĝi: rezar
prelego: conferencia, discurso
premi: apretar, presionar, oprimir
premio: premio
preni: coger, tomar
prepari: preparar
prepozicio: preposición
presejo: imprenta
presi: imprimir
preskaŭ: casi
preta: preparado/a, dispuesto/a
pretendi: pretender
preter: por delante de, más allá de
preteratenti: pasar por alto
preterpasi: pasar de largo, sobrepasar
pretigi: preparar, disponer
prezenti: presentar
prezidanto: presidente
prezidi: presidir
prezo: precio, importe
pri: sobre, acerca de
princo: príncipe
printempo: primavera
ripensi: meditar, reflexionar
priskribi: describir
pritrakti: tratar
privata: privado/a, particular
prizono: prisión, presidio, cárcel
pro: por, a causa de, debido a
problemo: problema
produkto: producto
profesia: profesional
profilo: perfil
profiti: aprovecharse, beneficiarse
profunda: profundo, profunda
programo: programa
progresi: progresar, avanzar
projekto: proyecto, plan
proklami: proclamar

prokrasti: aplazar, demorar, posponer
proksima: próximo/a, cercano/a
proksimume: aproximadamente
promeni: pasear
promesi: prometer
pronomo: pronombre
prononci: pronunciar
proponi: proponer, ofrecer
propra: propio, propia, particular
prospera: próspero, próspera
protekti: proteger, resguardar
protesti: protestar
proverbo: proverbio, refrán
provi: probar, ensayar, intentar
provinco: provincia
provizanto: proveedor
provizo: provisión, suministro
provizora: provisional, transitorio/a
provoki: provocar, desafiar
prozo: prosa
prudenta: prudente, sensato/a, juicioso/a
prunto: préstamo
pruvi: probar, demostrar
publika: público, pública
pugno: puño
pugnobato: puñetazo
pulmo: pulmón
puni: castigar, penalizar
punkto: punto
pura: limpio/a, puro/a
purigi: limpiar, purificar
purpura: púrpura
puŝi: empujar
puto: pozo

R r

rabato: rebaja, descuento
rabi: robar

radiko: raíz
radio: radio, rayo
rado: rueda
rajdi: cabalgar, montar
rajti: tener derecho
rajto: derecho
rakonto: cuento, narración, relato
rampi: arrastrarse, reptar
rando: borde, orilla
rapida: rápido, rápida, veloz
rapidi: apresurarse, darse prisa
raporto: informe, parte
rato: rata
razi: afeitar, rasurar
razilo: maquinilla de afeitar
reagi: reaccionar
reala: real
realeco: realidad
rebati: rebatir, rechazar
reciproka: mutuo/a, recíproco/a
redakti: redactar
redoni: devolver
ree: de nuevo, nuevamente
reflekti: reflejar
reformo: reforma
refreŝigaĵo: refresco
regi: regir, gobernar
regiono: región
registaro: gobierno
registro: registro, grabación
regno: reino
regulo: regla, norma
reĝido: príncipe
reĝo: rey
reklamacio: reclamación
reklami: anunciar
rekomendi: recomendar
rekoni: reconocer
rekta: recto/a, directo/a, derecho/a
relativa: relativo, relativa
reliefo: relieve, realce
religio: religión

relo: raíl, riel, carril
renkonti: encontrar, topar
renversi: volcar, voltear, tumbar
repreni: recoger, retomar
reprezenti: representar
reprodukti: reproducir
respekto: respeto
respondi: responder, contestar
respondo: respuesta, contestación
respubliko: república
resti: quedarse, permanecer
restoracio: restaurante
resumo: resumen
reteni: retener, contener
reto: red
retpoŝto: correo electrónico
retroiri: retroceder
retrovi: recuperar, recobrar
reveni: regresar, volver
revi: soñar despierto
revidi: volver a ver
revizii: revisar
revolucio: revolución
revuo: revista
rezervi: reservar
rezigni: renunciar a, desistir de
rezista: resistente
rezulto: resultado
ribelema: rebelde
ribeli: rebelarse
ricevi: recibir, obtener
riĉa: rico, rica
ridi: reír
ridinda: ridículo/a, irrisorio/a
rifuĝo: refugio
rifuzi: rechazar, rehusar, denegar
rigardi: mirar
rigida: rígido/a, tieso/a
rikolti: cosechar, recolectar
rilati: tener relación
rilato: relación
rimarki: observar, advertir, notar

rimarko: observación
rimedo: remedio
ringo: anillo, aro, sortija
ripari: reparar, arreglar
ripeti: repetir, reiterar
ripozo: descanso, reposo
riproçi: reprochar
risko: riesgo
riveli: revelar
rivero: río
rizo: arroz
roko: roca, peña
romano: novela
rombo: rombo
rompi: romper
ronda: redondo, redonda
rondiri: girar
rosti: asar, tostar
rozo: rosa
rubo: basura, desperdicios, escombros
ruĝa: rojo, roja
ruina: ruinoso, ruinoso
ruinigi: arruinar
rulo: rodillo, rollo
rutina: rutinario, rutinaria
ruza: astuto/a, pillo/a

S s

sabato: sábado
sablo: arena
saĝa: sensato/a, prudente, juicioso/a
saĝeco: sabiduría
sako: saco, bolsa
salajro: salario, sueldo
salato: ensalada
salivo: saliva
salo: sal
salono: sala, salón
salti: saltar

saluti: saludar
saluton: hola
sama: mismo, misma, igual
samtempe: a la vez, al mismo tiempo
sana: sano, sana
sandviĉo: bocadillo, sandwich
sango: sangre
sankta: santo/a, sagrado/a
sapo: jabón
sata: satisfecho/a, saciado/a
savi: salvar, librar
sceno: escena
scienco: ciencia
scii: saber
sciigi: hacer saber, informar
scivola: curioso, curiosa
se: si (conjunción condicional)
sed: pero, sino
segi: serrar, aserrar
segilo: sierra
seĝo: silla
seka: seco, seca
sekreto: secreto
sekso: sexo
sektoro: sector
sekundo: segundo (cronológico)
sekura: seguro, segura
sekve: por lo tanto, por consiguiente
sekvi: seguir
selekti: seleccionar
semajno: semana
semo: semilla, simiente
sen: sin
senco: sentido, significado
senĉesa: incesante
sendependa: independiente
sendi: enviar, mandar
sendifina: indefinido, indefinida
sendokosto: gastos de envío
sendorma: desvelado/a, insomne
senkulpa: inocente
senlabora: desempleado/a, parado/a

senlima: ilimitado, ilimitada
senmova: inmóvil, quieto/a
senorda: desordenado/a
senpaga: gratuito, gratuita
senso: sentido
sentaŭgulo: inútil, incapaz
senti: sentir, notar
sentima: valiente, intrépido/a, atrevido/a
seno: sentimiento, sensación
sep: siete
septembro: septiembre
serĉi: buscar
serio: serie
serioza: serio, seria, grave
serpento: serpiente
seruro: cerradura
servi: servir
servo: servicio
ses: seis
severa: severo, severa
sezono: estación del año
sfero: esfera
si: se (pronombre reflexivo)
sidi: estar sentado
sidiĝi: sentarse
siesto: siesta
signalo: señal, cota
signaturo: firma, signatura
signifi: significar
signo: signo, señal
silabo: sílaba
silenti: callar
silento: silencio
silko: seda
silueto: silueta
simbola: simbólico, simbólica
simila: similar, parecido/a
simio: mono
simpatia: simpático, simpática
simpla: simple, sencillo/a
simuli: simular, fingir

sincera: sincero/a, franco/a
sindikato: sindicato
singarda: cauteloso/a, cauto/a, prudente
singularo: singular
sinjorino: señora
sinjoro: señor
sinonimo: sinónimo
sinsekve: sucesivamente
sintezo: síntesis
sistemo: sistema
situacio: situación
situi: estar situado
skalo: escala, gama
skandalo: escándalo
skatolo: caja, estuche
skeleto: esqueleto
skemo: esquema
skizo: boceto, esbozo
sklavo: esclavo, siervo
skrapi: rascar, raspar
skribi: escribir
skui: agitar, sacudir, zarandear
skulpti: esculpir, tallar
socia: social
societo: sociedad, agrupación
sofo: sofá
soifa: sediento, sedienta
soifi: tener sed
sola: solo/a, único/a
soldato: soldado
solida: sólido, sólida
solidara: solidario, solidaria
solvi: resolver, solucionar
somero: verano
sonĝi: soñar
sono: sonido
sonori: sonar, resonar
sonorilo: campana, timbre
sopiri: anhelar, ansiar, suspirar
sorbi: absorber, sorber
sorto: suerte

sovaĝa: salvaje, silvestre
spaco: espacio
speciala: especial
speco: especie
spiegulo: espejo
spektaklo: espectáculo
spektanto: espectador
spekti: ver (presenciar) un espectáculo
sperti: experimentar
sperto: experiencia
spezi: transferir (dinero)
spico: especia
spiono: espía
spiralo: espiral
spiri: respirar
spirito: espíritu
spongo: esponja
sporto: deporte
sprita: ingenioso/a, agudo/a
spuro: huella, vestigio
stabila: estable
stacidomo: estación de tren
stacio: estación de tren
stalo: establo, cuadra
standardo: estandarte, bandera
stari: estar de pie, mantenerse
stato: estado (condición, modo de ser)
stelo: estrella
sterni: extender, tender
stilo: estilo
stiri: conducir, guiar
stirrado: volante
stomako: estómago
strando: playa
stranga: extraño/a, raro/a
stratangulo: esquina
strato: calle
streĉi: tensar, apretar, estirar
streko: raya, trazo
striko: huelga
studi: estudiar
stulta: tonto/a, estúpido/a, necio/a

sub: bajo, debajo de
sube: abajo, debajo
subita: súbito/a, repentino/a
subjekto: sujeto
subskribi: firmar, suscribir
substanco: sustancia
substantivo: sustantivo
subtera: subterráneo/a
subtraho: resta, sustracción
subulo: subordinado, subalterno
subvesto: ropa interior
suĉi: chupar, succionar
sudo: sur
suferi: sufrir, padecer
sufiĉa: suficiente, bastante
sufikso: sufijo
sufoki: sofocar, ahogar
sugesti: sugerir
sukcesi: tener éxito, triunfar
sukceso: éxito
sukero: azúcar
suko: jugo, zumo
sumo: suma
suno: sol
super: sobre (sin contacto), por encima de
superflugi: sobrevolar
superi: superar
suplemento: suplemento
supo: sopa
supozi: suponer, imaginar
supra: superior, de arriba
supre: arriba, encima
supreniri: subir, ascender
sur: sobre (con contacto), encima de
surda: sordo, sorda
surfaco: superficie
surmeti: poner, ponerse
surogata: sucedáneo, sucedánea
surpaŝi: pisar
surprizo: sorpresa
surtuto: abrigo

suspekti: sospechar
svelta: esbelto, esbelta
sveni: desmayarse, desvanecerse

Ŝ ŝ

ŝafino: oveja
ŝafo: carnero
ŝajni: parecer
ŝajnigi: aparentar, fingir
ŝalti: encender (electricidad)
ŝaltilo: interruptor
ŝampuo: champú
ŝanco: posibilidad, probabilidad
ŝanĝi: cambiar, variar
ŝarĝaŭto: camión
ŝarĝi: cargar
ŝati: apreciar, gustar
ŝerco: broma, chiste
ŝi: ella
ŝildo: escudo, placa
ŝinko: jamón
ŝipano: marinero, tripulante
ŝipo: barco, buque, navío
ŝiri: rasgar, desgarrar
ŝirmi: proteger, resguardar
ŝlosi: cerrar con llave
ŝlosilo: llave, clave
ŝnuro: cuerda, cabo
ŝoforo: chófer, conductor
ŝoki: chocar, conmocionar
ŝoseo: carretera, calzada
ŝoveli: palear, traspalar
ŝovelilo: pala, recogedor
ŝovi: deslizar, arrastrar
ŝpari: ahorrar, economizar
ŝparkaso: caja de ahorros
ŝpruco: chorro
ŝranko: armario
ŝraŭbi: atornillar, enroscar

ŝraŭbo: tornillo, tirafondo
ŝtalo: acero
ŝtato: estado (gobierno, nación)
ŝteli: robar, hurtar, sustraer
ŝtono: piedra
ŝtrumpeto: calcetín
ŝtrumpo: media
ŝtuparo: escalera
ŝtupo: escalón, peldaño
ŝuldo: deuda
ŝultro: hombro
ŝuo: zapato
ŝuti: verter, echar
ŝveli: hincharse
ŝviti: sudar, transpirar

T t

t.e. (tio estas): esto es, es decir
tabako: tabaco
tabelo: índice, lista, tabla
tablo: mesa
tabulo: tabla, tablero
tagiĝi: amanecer, hacerse de día
tago: día
tajloro: sastre
tajpi: teclear, mecanografiar
taksi: tasar, evaluar
taksio: taxi
talento: talento
talono: talón, resguardo
tamburo: tambor
tamen: sin embargo, no obstante
tapiŝo: alfombra, tapiz
tasko: tarea, labor
tasó: taza
taŭga: apropiado/a, apto/a
taŭro: toro
teamo: equipo
teatro: teatro

tedo: tedio, aburrimiento
tegmento: tejado
teknika: técnico, técnica
tekruô: tetera
teksaĵo: tejido
teksi: tejer
teksto: texto
telefoni: telefonar
telefono: teléfono
telero: plato
televidilo: televisor
televido: televisión
temo: tema, asunto, cuestión
temperaturo: temperatura
tempesto: tempestad, tormenta
templo: templo
tempo: tiempo (cronológico)
tendo: tienda de campaña
teni: tener, sostener
teniso: tenis
tento: tentación
teo: té
teorio: teoría
teraso: terraza, azotea
termometro: termómetro
terno: estornudo
tero: tierra
terpomo: patata
teruro: terror, pavor
testamento: testamento
tezo: tesis
tia: tal, así
tial: por eso, por aquello
tiam: entonces
tie: ahí, allí
tiel: así, tan
ties: de ese, de aquel
timema: miedoso/a, temeroso/a
timi: temer
timo: miedo, temor
tio: eso, aquello
tiom: tanto

tipa: típico, típica
tiri: tirar de, sacar
titolo: título
tiu: ese, aquel
toksa: tóxico, tóxica
tolerema: tolerante
toleri: tolerar
tolo: lienzo
tomato: tomate
tombo: tumba, sepulcro
tondi: cortar con tijera
tondilo: tijera
tondro: trueno
tono: tono
tordi: torcer, retorcer
tornistro: mochila
torto: tarta
totalo: totalidad
tra: por, a través de
tradicio: tradición
traduki: traducir
trafa: acertado/a, certero/a
trafi: acertar, atinar
trafiklumoj: semáforo
trafiko: tráfico, circulación, tránsito
trairi: atravesar, cruzar, pasar
trajno: tren
trajtoj: rasgos, facciones
trakti: tratar
tramo: tranvía
tranĉi: cortar con cuchillo
tranĉilo: cuchillo
trankvila: tranquilo/a, sosegado/a
tranokti: pernoctar, dormir
trans: al otro lado de
transformi: transformar
transloki: trasladar
transporti: transportar
travidebla: transparente
tre: muy, mucho
trejni: entrenar, preparar
tremi: temblar

treni: arrastrar, remolcar
trezoro: tesoro
tri: tres
triangulo: triángulo
trimonato: trimestre
trinki: beber
trinkmono: propina
triobla: triple
tritiko: trigo
tro: demasiado
troigi: exagerar
trompi: engañar, timar, embaucar
trotuaro: acera
trovi: encontrar, hallar
trunko: tronco
truo: agujero, hoyo, orificio
tualetto: aseo
tubo: tubo, tubería
tuj: en seguida, inmediatamente
tuja: inmediato/a, instantáneo/a
tuko: paño
tulipo: tulipán
tunelo: túnel
turni: girar, voltear
turo: torre
tusi: toser
tuŝi: tocar
tuta: todo/a, entero/a
tute ne: en absoluto
tute: totalmente

U u

ujo: recipiente, envase
ulo: individuo, tipo
ungo: uña
universala: universal
universitato: universidad
unu: uno, un
unuafoje: por primera vez

unuigi: unir, unificar
uragano: huracán
urbestro: alcalde
urbo: ciudad, población
urbodomo: ayuntamiento
urĝa: urgente, apremiante
urino: orina
urso: oso
utila: útil
uzi: usar, utilizar

V v

vagi: vagar, errar
vagonaro: tren
vagono: vagón, coche
valida: válido, válida, vigente
valizo: maleta, valija
valo: valle
valoro: valor
vana: vano/a, infructuoso/a
vane: en vano, en balde
vango: mejilla, carrillo
vanta: vanidoso/a, presuntuoso/a
vaporo: vapor
varia: variable
varii: variar
varma: caliente
varo: artículo, género, mercancía
vasta: vasto/a, extenso/a, amplio/a
vazo: vasija, jarrón
vegetala: vegetal
vekhoroĝo: reloj despertador
veki: despertar
velo: vela
vendejo: tienda, comercio
vendi: vender
vendisto: vendedor
vendredo: viernes
veneno: veneno

veni: venir
venko: victoria, triunfo
venonta: futuro, futura
vento: viento
ventro: vientre
verbo: verbo
verda: verde
verkisto: escritor
verko: obra, escrito
vermo: gusano
vero: verdad
versio: versión
verso: verso
verŝajne: aparentemente, al parecer
verŝi: verter, echar, derramar
vertebro: vértebra
vertiĝo: vértigo, mareo
vertikala: vertical
vespermanĝo: cena
vespero: tarde
vespo: avispa
vesto: vestido, traje
vetero: tiempo (meteorológico)
veti: apostar
veturi: viajar en vehículo
veturilo: vehículo
vi: tú, usted, vosotros/as
viando: carne
vibri: vibrar
vico: fila, hilera, serie, turno
vidi: ver
vidpunkto: punto de vista
vigla: ágil, vivaz
viktimo: víctima
vilaĝo: pueblo, aldea

vinbero: uva
vino: vino
vintro: invierno
violo: violeta
violono: violín
virino: mujer
viro: hombre
virto: virtud
viŝi: limpiar
vitro: vidrio, cristal
vivi: vivir
vivo: vida
vizaĝo: cara, rostro
viziti: visitar
voĉdoni: votar
voĉo: voz, voto
vojaĝi: viajar
vojo: camino, vía
voki: llamar, invocar
voli: querer, desear
volonte: con agrado, de buena gana
volvi: enrollar, arrollar
vortaro: diccionario, vocabulario
vorto: palabra, vocablo
vosto: cola, rabo
vulpo: zorro, raposo
vundi: herir, lastimar

Z z

zipo: cremallera
zono: zona
zorgi: cuidar, ocuparse de
zumi: zumbar, tararear